

Ammattiurheilijoiden

SOSIAALITURVATYÖRYHMÄN RAPORTTI

KUVAILULEHTI

Julkaisija	Päivämäärä
Sosiaali- ja terveysministeriö	12.12.2013
Tekijät	Toimeksiantaja
Ammattuurheilijoiden sosiaaliturvatyöryhmä	Sosiaali- ja terveysministeriö
Puheenjohtaja Minna Liuttu, STM	HARE-numero ja toimeilimen asettamispäivä
Sihteeri: Hanna Tossavainen, STM	STM112:00/2012, 20.12.2012

Muiston nimi

Ammattuurheilijoiden sosiaaliturvatyöryhmän raportti

Tiivistelmä

■ Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 20 päivänä joulukuuta 2012 työryhmän ajalle 1.1.2013–30.11.2013 paikantamaan ammattuurheilijoiden sosiaaliturvassa olevat mahdolliset epäkohdat ja tekemään tarvittavat muutosehdotukset niiden korjaamiseksi.

Työryhmän työn tavoitteena oli kehittää ammattuurheilijoiden sosiaaliturvaa selvittämällä heidän sosiaaliturvassaan mahdollisesti olevat epäkohdat ja etsimällä keinot epäkohtien korjaamiseen ottaen huomioon ehdotettavien muutosten kustannukset ja kustannusten kohdistuminen. Työn pohjana oli voimassa oleva laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta (urheilijalaki).

Työryhmän tehtävänä oli selvittää ammattuurheilijoiden sosiaaliturvassa mahdollisesti olevat muutostarpeet ja tehdä niitä koskevat muutosehdotukset sekä selvittää mahdollisuudet järjestää urheilijoiden vanhuudenturva vakuutusyhtiöiden lisäksi myös vakuutuskassassa kuitenkin siten, että kaikilla ammattuurheilijoilla säilyy mahdollisuus saada vakuutuksella urheilijalaissa tarkoitettu turva.

Työryhmä selvitti yleisen työeläke- ja tapaturmavakuutuksen sekä urheilijalain mukaisen tapaturma- ja vanhuudenturvavakuutuksen välisiä eroavaisuuksia, toteuttamisen kustannuksia sekä vaikutuksia urheilijoiden sosiaaliturvaan, mikäli yleinen työeläke- ja tapaturmavakuutusjärjestelmä ulotettaisiin koskemaan myös urheilijoita. Lisäksi työryhmä käsitteli sairausvakuutuksen päivärahaa ja työttömyysturvaa sekä urheilijalakiin liittyviä erityiskysymyksiä, joita ovat vakuuttamiskausi, urheilijan vakuutusturvan toteutumisen turvaaminen, tapaturmakorvausten yhteensovitus, sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisaika, vakuuttamisikäraja, ammattitaudit ja eläkeikä. Työryhmä selvitti myös mahdollisuuksia järjestää urheilijoiden vanhuudenturva vakuutuskassassa.

Työryhmä ehdottaa, että urheilijalakiin tehdään täsmennyksiä vakuuttamiskauden määrittelyyn ja tapaturmaeläkkeen maksamisen edellytyksiin ja että urheilijan vakuutusturvan toteutumisen turvaamiseen liittyen urheilijalaissa säädettäisiin yhtiölle ilmoitusvelvollisuus urheilijalain mukaisen vakuutusturvan tarjoamisen lopettamisesta. Työryhmä ehdottaa lisäksi, että urheilijan vakuuttamisyläikärajaksi säädetään urheilijalain mukaisen vanhuuseläkeiän täyttyminen, että urheilijalain mukaisen vanhuuseläkkeen alkaminen sidotaan työeläkelakien mukaisen vanhuuseläkkeen alaikärajaan ja että urheilijarahastoon siirrettävä palkka huomioitaisiin sairauspäivärahan perusteena urheilijarahastoon siirrettäessä. Työryhmä on lisäksi katsonut, että urheilijalain mukainen vanhuudenturva olisi mahdollista järjestää tarvittavin lainmuutoksin eläkekassassa.

Raporttiin liittyy eriäviä mielipiteitä.

Asiasanat

urheilijat, sosiaaliturva

Sosiaali- ja terveysministeriön
raportteja ja muistioita 2013:41:
ISSN-L 2242-0037
ISSN 2242-0037 (verkkojulkaisu)
ISBN 978-952-00-3644-7
URN:ISBN:978-952-00-3644-7
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3644-7>

Muut tiedot
www.stm.fi

Kokonaissivumäärä

61

Kieli

Suomi

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Datum
Social- och hälsovårdsministeriet	12.12.2013
Författare	Uppdragsgivare
Arbetsgruppen för social trygghet för professionella idrottsutövare	Social- och hälsovårdsministeriet
Ordförande Minna Liuttu	Projektnummer och datum för tillsättandet av organet
Sekreterare Hanna Tossavainen	STM112:00/2012, 20.12.2012

Rapportens titel

Rapport av arbetsgruppen för social trygghet för professionella idrottsutövare

Referat

■ Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte den 20 december 2012 en arbetsgrupp för tiden 1.1.2013–30.11.2013 för att lokalisera eventuella missförhållanden i den sociala tryggheten för professionella idrottsutövare och lägga fram förslag till ändringar för att råda bot på dem.

Målet för arbetsgruppens arbete var att utveckla den sociala tryggheten för professionella idrottsutövare genom att utreda eventuella missförhållanden i deras sociala trygghet och söka medel för att råda bot på missförhållandena med beaktande av kostnaderna för föreslagna ändringar och allokeringen av kostnaderna. Som underlag tjänade den gällande lagen om olycksfalls- och pensionskydd för idrottsutövare (idrottslagen).

Arbetsgruppen hade till uppgift att utreda eventuella ändringsbehov i den sociala tryggheten för professionella idrottsutövare och lägga fram förslag till ändringar samt utreda möjligheter att ordna ålderdomstryggheten för idrottsutövare genom en försäkring som beviljas förutom av försäkringsbolag också av försäkringskassan. Möjlighet att genom försäkring få den trygghet som avses i idrottslagen bevaras dock i fråga om alla professionella idrottare.

Arbetsgruppen utredde skillnader mellan den allmänna arbetspensions- och olycksfallsförsäkringen samt olycksfalls- och ålderdomstrygghetsförsäkringen enligt idrottslagen, kostnader för genomförandet och verkningar för den sociala tryggheten för idrottare, om det allmänna arbetspensions- och olycksfallsförsäkringssystemet skulle utvidgas till att omfatta idrottare. Därutöver behandlade arbetsgruppen sjukförsäkringens dagpenning och utkomstskyddet för arbetslösa samt specialfrågor som anknyter till idrottslagen, såsom försäkringsperiod, säkerställande av idrottarens försäkringsskydd, samordning av olycksfallsersättningar, maximitid för sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen, försäkringens åldersgräns, yrkessjukdomar och pensionsålder. Arbetsgruppen utredde även möjligheter för att ordna ålderdomstryggheten via försäkringskassan.

Arbetsgruppen föreslår att preciseringar i fråga om fastställande av försäkringsperiod och förutsättningar för betalning av olycksfallspension görs i idrottslagen, och att anmälningsplikt för att upphöra med att erbjuda försäkringsskydd enligt idrottslagen föreskrivs bolagen i anslutning till att säkerställa försäkringsskyddet. Arbetsgruppen föreslår också att åldersgränsen för ålderdomspension enligt idrottslagen föreskrivs som försäkringens övre åldersgräns för idrottare, att tidpunkten för när ålderspensionen börjar gälla enligt idrottslagen binds till ålderspensionens nedre åldersgräns enligt arbetspensionslagarna, och att den lön som överförs till idrottsfonden ska beaktas som grund för sjukdagpenning när den överförs till idrottsfonden. Arbetsgruppen har ansett ytterligare att det genom behövliga lagändringar är möjligt att ordna en ålderdomstrygghet enligt idrottslagen via pensionskassan.

Avvikande meningar antecknades i rapporten.

Nyckelord

idrottare, social trygghet

Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2013:41
ISSN-L 2242-0037
ISSN 2242-0037 (online)
ISBN 978-952-00-3644-7
URN:ISBN:978-952-00-3644-7
<http://urn.fi/> URN:ISBN:978-952-00-3644-7

Övriga uppgifter

www.stm.fi/svenska

Sidoantal

61

Språk

Finska

SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan ammattiuurheilijoiden sosiaaliturvassa olevat mahdolliset epäkohdat paikannetaan käynnistettävien ja jo tehtyjen selvitysten pohjalta sekä tehdään tarvittavat muutokset.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 20 päivänä joulukuuta 2012 työryhmän ajalle 1.1.2013–30.11.2013 paikantamaan ammattiuurheilijoiden sosiaaliturvassa olevat mahdolliset epäkohdat ja tekemään tarvittavat muutosehdotukset niiden korjaamiseksi.

Työryhmän työn tavoitteena oli kehittää ammattiuurheilijoiden sosiaaliturvaa selvittämällä heidän sosiaaliturvassaan mahdollisesti olevat epäkohdat ja etsimällä keinot epäkohtien korjaamiseen ottaen huomioon ehdotettavien muutosten kustannukset ja kustannusten kohdistuminen. Työn pohjana oli voimassa oleva laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta.

Työryhmän tehtävänä oli selvittää ammattiuurheilijoiden sosiaaliturvassa mahdollisesti olevat muutostarpeet ja tehdä niitä koskevat muutosehdotukset sekä selvittää mahdollisuudet järjestää urheilijoiden vanhuudenturva vakuutusyhtiöiden lisäksi myös vakuutuskassassa kuitenkin siten, että kaikilla ammattiuurheilijoilla säilyy mahdollisuus saada vakuutuksella urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa tarkoitettu turva.

Työryhmän puheenjohtajana toimi neuvotteleva virkamies Minna Liuttu sosiaali- ja terveysministeriöstä. Työryhmän jäseninä toimivat hallitussihteeri Tiina Muinonen sosiaali- ja terveysministeriöstä, matemaatikko Harri Isokorpi sosiaali- ja terveysministeriöstä, toimitusjohtaja Jukka-Pekka Vuorinen Jääkiekon SM-liiga Oy:stä (30.6.2013 asti), yhteysjohtaja Jarmo Koskinen Jääkiekon SM-liiga Oy:stä (1.7.2013 lukien), kilpailutoiminnan päällikkö Petteri Lindblom Suomen Palloliitto ry:stä, yhteysjohtaja Petri Heikkinen Valo ry:stä (aiemmin Suomen liikunta ja Urheilu SLU ry), toiminnanjohtaja Jarmo Saarela Suomen Jääkiekkoliijat ry:stä, lainopillinen neuvonantaja Mika Palmgren Jalkapallon Pelaajajyhdistys ry:stä, Suomen Huippu-Urheilijoiden Unioni ry:n edustajana puheenjohtaja Olli-Pekka Karjalainen Urheilijajyhdistys Kilpa ry:stä, sosiaaliasioiden päällikkö Katja Veirto Suomen Ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry:stä asiantuntija Johan Åström Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:stä, johtaja Lea Mäntyniemi Finanssialan keskusliitosta, lakiasiaintohtaja Kirsi Pohjolainen Tapaturmavakuutuslaitosten liitosta ja erityisasiantuntija Suvi Ritola Eläketurvakeskuksesta. Työryhmän sihteerinä toimi hallitussihteeri Hanna Tossavainen sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Työryhmä käsitteli toimikautensa aikana ammattiuurheilijoiden tapaturma- ja eläketurvaa, ammattiuurheilijan vanhuudenturvan järjestämistä eläkekassassa sekä ammattiuurheilijoiden sairausvakuutus- ja työttömyysturvaa. Työryhmä kokoontui ajalla 1.1.2013–30.11.2013 yhteensä 12 kertaa. Työryhmässä kuultavina olivat neuvotteleva virkamies Maritta Hirvi sosiaali- ja terveysministeriöstä, aktuaarijohtaja Jarmo Jacobsson Tapaturmavakuutuslaitosten liitosta, lakimies Anniina Alaluusua-Listola Eläketurvakeskuksesta, johtaja Antti Huhtamäki Melasta, ylitarkastaja Hannu Tolonen opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja hallitusneuvos Esko Salo sosiaali- ja terveysministeriöstä. Lisäksi työryhmä hyödynsi työssään työryhmän jäsenten ja heidän taustaorganisaatioidensa asiantuntemusta.

Työryhmä on kirjannut toimeksiantonsa mukaiset ehdotuksen tähän muistioon ja saatuaan työnsä päätökseen luovuttaa muistionsa kunnioittavasti sosiaali- ja terveysministeriölle. Työryhmän muistioon liittyy neljä eriävää mielipidettä.

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 2013

Minna Liuttu

Tiina Muinonen

Harri Isokorpi

Jarmo Koskinen

Petteri Lindblom

Petri Heikkinen

Jarmo Saarela

Mika Palmgren

Olli-Pekka Karjalainen

Katja Veirto

Johan Åström

Lea Mäntyniemi

Kirsi Pohjolainen

Suvi Ritola

Hanna Tossavainen

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
1.1	TAUSTAA.....	7
1.2	TYÖRYHMÄN TYÖSTÄ.....	8
2	AMMATTIURHEILIJOIDEN SOSIAALITURVA	9
2.1	URHEILIJALAIN MUKAINEN TAPATURMA- JA VANHUUDENTURVA	9
2.2	SAIRAU SVAKUUTUS	12
2.3	TYÖTTÖMYYSTURVA	12
3	URHEILIJOIDEN MUU TUKEMINEN.....	14
3.1	URHEILIIJA-APURAHAT	14
3.2	URHEILIJOIDEN VEROTUS	14
3.3	URHEILIJOIDEN VALMENNUSRAHASTO JA URHEILIJARAHASTO	15
4	AMMATTIURHEILIJOIDEN SOSIAALITURVAN HAASTEISTA.....	17
4.1	YLEISEN TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄN JA URHEILIJAN VANHUUDENTURVAN VERTAILUA.....	17
4.1.1	<i>Urheilijoiden vakuuttaminen yleisessä työeläkejärjestelmässä - vaihtoehto nykyiselle urheilijalain mukaiselle vanhuudenturvalle.....</i>	<i>19</i>
4.2	TYÖTAPATURMATURVAN JA URHEILIJAN TAPATURMATURVAN VERTAILUA.....	23
4.3	APURAHANSAAJAT	25
4.4	URHEILIJOIDEN VANHUUDENTURVAN JÄRJESTÄMINEN ELÄKEKASSASSA	27
4.5	URHEILIJALAKIIN LIITTYVÄT ERITYISKYSYMYKSET.....	30
4.5.1	<i>Vakuuttamiskausi.....</i>	<i>30</i>
4.5.2	<i>Urheilijan vakuutusturvan toteutumisen turvaaminen.....</i>	<i>31</i>
4.5.3	<i>Tapaturmakorvausten yhteensovitus.....</i>	<i>33</i>
4.5.4	<i>Sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisaika.....</i>	<i>34</i>
4.5.5	<i>Vakuuttamisikäraja.....</i>	<i>35</i>
4.5.6	<i>Ammattitaudit.....</i>	<i>35</i>
4.5.7	<i>Eläkeikä.....</i>	<i>35</i>
4.6	SAIRAU SVAKUUTUKSEN PÄIVÄRAHA	36
4.7	TYÖTTÖMYYSTURVA	37
5	TYÖRYHMÄN KANNANOTOT JA EHDOTUKSET	39
	LIITTEET	42
	TYEL JA YEL VRT. LAKI URHEILIJAN TAPATURMA- JA ELÄKETURVASTA	44
	TAPATURMAVAKUUTUSJÄRJESTELMÄ JA LAKI URHEILIJAN TAPATURMA- JA ELÄKETURVASTA (VERTAILU)	48
	ERIÄVÄT MIELIPITEET	

1 JOHDANTO

1.1 TAUSTAA

Urheilun aatteellinen tausta ja arvomaailma sekä urheilun asema vapaana kansalaistoimintana ja harrastuspohjaisena toimintana huomioiden on kestänyt varsin pitkään ennen kuin urheilu Suomessa on mielletty työnä, joka voisi kuulua esimerkiksi pakollisen työeläke- ja tapaturmavakuutuslainsäädännön piiriin. Urheilijan oikeusaseman kehittymistä työoikeudelliseen suuntaan ovat edesauttaneet urheilutoiminnan kaupallistuminen, kasvaneet pelaajapalkkiot sekä joukkueurheilijoille pelaajasopimuksissa asetetut työsuhteen ehtoja lähennelleet määräykset.

Ennen vuotta 1995 urheilijoilla ei ollut lainkaan tapaturma- ja työeläkelakeja vastaavaa ansioperusteista sosiaaliturvaa. Urheilijat olivat perusturvajärjestelmän takaamien etuuksien sekä erilaisten vapaaehtoisten vakuutusten varassa. Urheilijan ansiosidonnaisen sosiaaliturvan järjestämisen kannalta ratkaisevia olivat muutamat oikeusasteiden 1990-luvulla antamat ratkaisut, joissa urheilijan katsottiin olleen työsuhteessa. Tästä seurasi se, että urheilijan katsottiin voivan kuulua myös työntekijöiden ansioperusteisen sosiaaliturvan piiriin. Urheilijoille tuli järjestää ansiosidonnainen sosiaaliturva, joka kohtuudella säilyttäisi työllä jo saavutetun toimeentulon.

Ammattimaiseen urheiluun liittyy usein suuri tapaturma- ja vammautumisriski. Urheilu myös kattaa laajalti eri luonteista urheilutoimintaa. Se sisältää puhtaasti harrastuspohjaisen urheilun, mutta toisaalta täysin ammattimaistuneen huippu-urheilun. Urheilutuloihin perustuvan ansiosidonnaisen sosiaaliturvan tarpeessa olivat erityisesti ne urheilijat, joille urheilusta saatava tulo muodosti pääasiallisen toimeentulon. Koska sosiaaliturvaa oli voitava ennakoida, urheilijoiden sosiaaliturvaa ei katsottu voitavan jättää eri oikeusasteiden asettaman oikeuskäytännön ja mahdollisesti vuosia kestäväen muutoksenhakuprosessin varaan. Toisaalta turvan ennakoimattomuuden katsottiin voivan johtaa takautuviin vastuisiin, joita urheilun taloudellinen kantokyky ei todennäköisesti olisi kestänyt. Tämän seurauksena sosiaaliturvan kustannukset olisivat tulleet työeläke- ja tapaturmavakuutusjärjestelmien rahoittajien kannettaviksi. Urheilun sosiaaliturvan järjestämisen työeläke- ja tapaturmavakuutusjärjestelmien kautta katsottiin muutoinkin sopivan huonosti urheilun erityisluonteeseen. Lisäksi urheilijoiden sosiaaliturvan sisältöön liittyvien tarpeiden katsottiin vaihtelevan lajikohtaisesti.

Edellä kuvailuista syistä johtuen urheilijoille luotiin vuonna 1995 erillinen, yleisiä ansioperusteisia sosiaalivakuutusjärjestelmiä rajoitetumpi ja urheilun erityispiirteet huomioiva vakuutusperiaatteelle rakentuva sosiaaliturvajärjestelmä. Asiassa annettiin hallituksen esitys urheilijoiden sosiaaliturvaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 356/1994 vp). Esityksen sisältämät lainsäädännölliset muutokset (372—375/1995) työntekijäin eläkelakiin (395/1961), yrittäjien eläkelakiin (468/1969) ja tapaturmavakuutuslakiin (608/1948, TapVkl) tulivat voimaan 1 päivänä toukokuuta 1995. Lakeihin tehdyin muutoksin urheileminen suljettiin lakisääteisen työeläke- ja tapaturmavakuutusjärjestelmän soveltamispiiriin ulkopuolelle. Samalla mainituissa laeissa säädettiin valtuutus järjestää urheilijoiden eläke- ja tapaturmaturva vakuutuksella siten kuin asetuksella ottaen huomioon eri urheilulajit ja urheilijoiden vuositulot tarkemmin säädetään. Samaan aikaan mainittujen lakimuutosten kanssa tuli voimaan urheilijoiden eläketurvan ja tapaturmaturvan järjestämisestä annettu asetus (537/1995).

Urheilijoiden eläketurvan ja tapaturmaturvan järjestämisestä vuonna 1995 annettu asetus uudistettiin varsin pian käytännössä saatujen kokemusten perusteella. Uusi asetus urheilijoiden eläke- ja tapaturmaturvan järjestämisestä (275/1998) tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 1998. Uudella asetuksella vakuuttamisvelvollisuus ulotettiin koskemaan myös yhtiömuodossa tapahtuvaan urheilutoimintaan. Asetuksella myös täsmennettiin joukkueurheilijoiden vakuuttamisvelvollisuuden edellytyksiä, saatettiin yksilöurheilijat vakuutusturvan piiriin sekä määriteltiin aikaisempaa tarkemmin turvan sisältö. Samalla vakuuttamisen yleinen seuranta ja valvonta siirrettiin Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle ja vakuutusturvan järjestämisestä huolehtiminen urheilun lajiliitoille.

Uuden 1 päivänä maaliskuuta 2000 voimaantulleen perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Tämä puolsi, että myös urheilijoiden eläke- ja tapaturmaturvan

sisällöstä tuli perustuslain edellyttämällä tavalla säätää lailla. Asiassa annettiin hallituksen esitys laiksi urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 51/2000 vp). Heinäkuun 1 päivänä 2000 tuli voimaan laki urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta.

Viimeisin suurempi muutos urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvaan tehtiin säätämällä uusi **laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta (276/2009)**, jäljempänä urheilijalaki, joka tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2009.

1.2 TYÖRYHMÄN TYÖSTÄ

Työryhmän tehtävänä oli selvittää ammattiurheilijoiden sosiaaliturvassa mahdollisesti olevat muutostarpeet ja tehdä niitä koskevat muutosehdotukset sekä selvittää mahdollisuudet järjestää urheilijoiden vanhuudenturva vakuutusyhtiöiden lisäksi myös vakuutuskassassa kuitenkin siten, että kaikilla ammattiurheilijoilla säilyy mahdollisuus saada vakuutuksella urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa tarkoitettu turva.

Työryhmä on toimeksiantonsa mukaisesti selvittänyt vaihtoehtoja urheilijalain mukaiselle tapaturma- ja vanhuudenturvavakuutukselle sekä mahdollisuuksia järjestää urheilijoiden vanhuudenturva vakuutuskassassa. Lisäksi työryhmä on käsitellyt sairausvakuutuksen päivärahaa ja työttömyysturvaa sekä urheilijalakiin liittyviä erityiskysymyksiä, joita ovat vakuuttamiskausi, urheilijan vakuutusturvan toteutumisen turvaaminen, tapaturmakorvausten yhteensovitus, sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisaika, vakuuttamisikäraja, ammattitaudit ja eläkeikä.

Työryhmä on käsitellyt ammattiurheilijoiden kannalta tärkeimmiksi arvioimiaan sosiaaliturvan alueita ja ottanut huomioon sekä joukkueurheilijoiden että yksilöurheilijoiden vakuuttamiseen liittyviä näkökohtia. Työryhmä on ehdottanut jäljempänä ilmenevällä tavalla muutoksia urheilijalakiin ja sairausvakuutuksen päivärahaa koskeviin säännöksiin.

Työryhmässä käsiteltyjen asioiden lisäksi työryhmässä on tuotu esiin ongelmana se, että urheilijat on rajattu työturvallisuuslain ulkopuolelle ja se, että ammattiurheilijoilla ei ole oikeutta työterveyshuoltoon. Näiden kysymysten ei kuitenkaan ole katsottu sisältyvän työryhmän toimeksiantoon, joten työryhmä ei ole ottanut niihin kantaa tässä muistiossa.

2 AMMATTIURHEILIJOIDEN SOSIAALITURVA

2.1 URHEILIJALAIN MUKAINEN TAPATURMA- JA VANHUUDENTURVA

Vakuuttamisvelvollisuus

Suomessa urheilutoimintaa harjoittavan urheiluseuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön on vakuutettava urheilija tapaturman ja vanhuuden varalta, jos urheilija on alle 43-vuotias ja hänen kanssaan on sovittu, että hän saa pääasiallisesti Suomessa harjoitetusta urheilemisesta veronalaista palkkaa vuodessa tai vuotta lyhyemmässä pelikaudessa vähintään 10 690 euroa (vuoden 2013 tasossa). Vakuuttamisvelvollisuus koskee pääasiassa joukkueurheilijoita, mutta myös yksilöurheilijalla on mahdollisuus vakuuttaa itsensä vapaaehtoisesti, jos vakuuttamisen edellytykset täyttyvät.

Vakuuttamisvelvollisuutta arvioitaessa otetaan huomioon urheilijan kaikki samaa pelikautta tai vuotta koskevien sopimusten perusteella maksettavat palkat. Palkkaan lasketaan mukaan sopimukseen perustuvat palkat, johon luetaan myös urheilijarahastoon siirretyt palkanosat sekä palkkiot ja luontoisedut, kuten ravinto-, asunto- ja autoetu. Sen sijaan urheilumenestykseen sidottua palkkaa tai palkkiota eli tulospalkkiota ei voida ottaa vakuuttamisvelvollisuutta arvioitaessa etukäteen huomioon, koska sen toteutuminen on epävarmaa. Tapaturman sattuessa maksettavaksi erääntynyt tulospalkkio kuitenkin huomioidaan korvauksen perusteena käytettävässä vuosityöansiossa ja myöhemmin lopullisessa vakuutusmaksussa. Vakuuttamisvelvollisuutta arvioitaessa huomioon ei oteta urheilijan muulla toiminnalla saamia veronalaisia tuloja, kuten mainostajien kanssa tehdyistä yhteistyösopimuksista saatuja tuloja.

Vakuutusten ja vakuutettujen urheilijoiden lukumäärät

Urheilijalain mukaan Tapaturmavakuutuslaitosten liitto antaa vuosittain maaliskuun loppuun mennessä sosiaali- ja terveysministeriölle kertomuksen urheilijalain mukaisen vakuutusturvan toteutumisesta. Tapaturmavakuutuslaitosten liiton mukaan vuoden 2012 aikana voimassa olevia vakuutuksia on ollut 96 kappaletta, kuten myös vuonna 2011. Vastaavasti vakuutettuja urheilijoita on vuonna 2012 ollut yhteensä 1157 kun heitä vuonna 2011 on ollut yhteensä 1041. Valtaosa vakuutetuista urheilijoista on joukkueurheilijoita.¹

Vanhuudenturva

Urheilijan vanhuudenturva järjestetään vakuutuksella, jonka voi myöntää vakuutusyhtiö, jolla on vakuutusyhtiölain (521/2008) ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain (398/1995) mukaan oikeus myöntää Suomessa vakuutusluokista annetun lain (526/2008) 13 §:ssä tarkoitetun henkivakuutusluokan 1 mukaisia vakuutuksia.

Urheilijan vanhuudenturvavakuutuksesta voidaan maksaa etuutena vanhuuseläkettä, kun urheilija on täyttänyt 65 vuotta. Urheilijan vanhuudenturva on maksuperusteinen vakuutus eli eläkkeen määrä perustuu vakuutusmaksuista ja tuotoista kertyneisiin varoihin vähennettynä hoitokuluilla. Vakuutusmaksun määrä on säädetty laissa ja se on 4,5 % palkasta tai sovitusta vuosityöansiosta. Laissa ei ole säädetty urheilijan vanhuudenturvan sisällön osalta muusta kuin eläkeiästä ja vakuutusmaksun määrästä.

¹ Vuonna 2012: jääkiekkoilijoita 686 (v. 2011: 576), jalkapalloilijoita 256 (v. 2011: 250), muita joukkueurheilijoita 202 (v. 2011: 194), yksilöurheilijoita 13 (v. 2011: 21).

Tapaturmaturva

Urheilijan tapaturmaturvasta korvataan tapaturma, joka sattuu urheilijalle ennen kuin hän täyttää 43 vuotta lajille ominaisissa olosuhteissa peli- tai urheilusuorituksen yhteydessä; ohjatussa, valvotussa tai harjoitteluohjelman mukaisessa harjoittelussa; urheilijan ollessa siirtymässä asunoltaan tai majoitustiloista kilpailu-, peli- tai harjoittelupaikalle tai sieltä takaisin; peli-, kilpailu- tai harjoitusmatkoilla matkaohjelman mukaisessa toiminnassa; hänen toimiessaan urheiluseuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön määräyksestä seuran tai yhteisön edustajana edustustilaisuudessa taikka matkalla tällaiseen tilaisuuteen tai sieltä takaisin.

Tapaturmalla tarkoitetaan äkillisen, odottamattoman ulkoisen tekijän aiheuttamaa vammaa tai sairautta ja siitä seurannutta kuolemaa. Vamman tai sairauden korvaaminen edellyttää todennäköistä lääketieteellistä syy-yhteyttä tapaturman ja vamman tai sairauden välillä. Tapaturmana korvataan kuitenkin myös kuormittavaa yksittäistä liikettä suorittaessa ilman tapaturmaakin äkillisesti tapahtunut lihaksen tai jänteen kipeytyminen. Korvausta ei kuitenkaan makseta, jos kipeytymisen syynä on sairaus, todennäköisesti pääasiallisesti aikaisempi vamma tai muusta syystä johtuva kudoksen heikentyminen taikka kudonvaurio, jonka syntyminen edellyttää tapaturmaa. Urheilijan tapaturmaturva ei kata ammattitauteja.

Joukkueurheilijan vuosityöansiona pidetään tapaturman sattuessa voimassa olleessa sopimuksessa sovittua palkkaa vuodelta tai pelikaudelta, jona tapaturma sattui. Vuosityöansioon lasketaan mukaan lisäksi palkka, jonka urheilija sai samalta vuodelta tai pelikaudelta mainittua sopimusta edeltäneen sopimuksen perusteella. Edellä kerrottu tarkoittaa vakuutusmaksun osalta sitä, että urheilijan vakuutanut seura maksaa vakuutusmaksua myös urheilijan edellisten sopimusten perusteella, jos sopimukset ajoittuvat samalle pelikaudelle. Vuosityöansion määrä voi kuitenkin olla enintään 111 330 euroa (vuoden 2013 tasossa). Lisäksi pysyvän työkyvyttömyyden ajalta maksettavan tapaturmaeläkkeen perusteena käytetään edellä mainitusta poiketen 33 400 euron vuosityöansiota (vuoden 2013 tasossa). Yksilöurheilijan vuosityöansio sovitaan urheilijan ja vakuutusyhtiön välillä vastaamaan urheilijan urheilemisesta jatkuvasti saamaa veronalaista tuloa kuitenkin yllä joukkueurheilijaa koskevin rajoituksin. Joukkueurheilijaa koskevat edellä mainitut rajat koskevat myös yksilöurheilijaa.

Eläkkeen määrä on 85 % urheilijan vuosityöansiosta.

Urheilijalle korvataan tapaturmavamman aiheuttamia kustannuksia sairaanhoidosta, lääkinnällistä ja ammatillista kuntoutusta, tapaturmaeläkettä urheilukyvyttömyyden ja pysyvän työkyvyttömyyden johdosta, pysyvästä yleisestä haitasta haittarahaa, haitta- ja vaatelisää sekä opaskoiran ylläpidosta ja kodinhoidosta aiheutuneita kustannuksista, hautausapua sekä perhe-eläkettä urheilijan kuoleman johdosta. Korvaukset määräytyvät pääosin tapaturmavakuutuslainsäädännön mukaisesti, mutta urheilijalaissa on säännökset vuosityöansion enimmäismäärästä sekä säädetty eräitä rajoituksia korvausaikeisiin.

Urheilijalle maksetaan tapaturmaeläkettä urheilukyvyttömyyden johdosta kolmessa tilanteessa: 1) hoidon ajalta, 2) kuntoutustoimenpiteisiin osallistumisen ajalta ja 3) kuntoutuksen päätyttyä. Eläkettä maksetaan yhteensä 5 vuoden ajalta sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisajan täytyttyä. Määrättäessä 3 kohdan mukaan maksettavaa tapaturmaeläkettä eläkkeen perusteena olevasta vuosityöansiosta vähennetään urheilijan kuntoutuksen jälkeen saamat ansiotulot, vähintään kuitenkin ansiotulon määrä, joka vastaa kuntoutuksen jälkeistä ansiotasoa kuntoutusta vastaavassa työssä tai ammatissa. Kohdassa 3 tarkoitettu ansiovertailu tehdään ammatillisen kuntoutuksen päätyttyä. Ansiovertailu perustuu joko urheilijan todellisiin ansioihin tai tilastopalkkoihin niissä tapauksissa, joissa urheilija ei työllisty kuntoutuksen jälkeen. Ammatillisen kuntoutuksen tarkoituksena on, että urheilija kuntoutetaan sellaiseen uuteen ammattiin, josta saaduilla ansioilla hän voi elättää itsensä ja perheensä.

Urheilijalle maksetaan tapaturmaeläkettä myös pysyvän työkyvyttömyyden johdosta, jos hän on ennen 43 vuoden iän täyttämistä tullut tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden johdosta pysyvästi kykenemättömäksi jatkamaan urheilemista ja hänen kykynsä ansiotulojen hankkimiseen muulla työllä on pysyvästi heikentynyt vähintään 3/5:lla arvioituna suhteessa pysyvän työkyvyttömyyden perusteena käytettävään vuosityöansioon. Työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon

urheilijan jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota hänen voidaan kohtuudella edellyttää tekevän. Tällöin otetaan huomioon myös urheilijan koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat. Tapaturmaeläkkeen maksamisen edellytyksenä on, että urheilijan kuntoutusmahdollisuudet on selvitetty. Eläkettä maksetaan aikaisintaan sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisajan täyttymisestä ja enintään siihen saakka, kunnes urheilija täyttää 65 vuotta.

Kuntoutuksena urheilijalle korvataan tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain mukaiset lääkinällisen ja ammatillinen kuntoutuksen toimenpiteet. Sairaanhoido, häntä- ja vaatelisä sekä korvaus kodinhoitokustannuksista korvataan tapaturmavakuutuslain mukaisesti. Korvauksia ei kuitenkaan makseta enää sen jälkeen, kun urheilijan oikeus tapaturmaeläkkeeseen urheilijalain mukaan on päättynt.

Haittaraha, perhe-eläke ja hautausapu korvataan tapaturmavakuutuslain mukaisesti, mutta perhe-eläkettä maksetaan enintään 10 vuoden ajan urheilijan kuolemasta.

Vakuuttamisen seuranta

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto huolehtii urheilijoiden vakuuttamisen seurannasta ja yleisestä valvonnasta sekä pitää rekisteriä vakuutetuista urheilijoista ja vakuutuksenottajista. Lisäksi urheilun lajiliiton tai muun kilpailutoiminnasta vastaavan yhteisön on huolehdittava, että sen piirissä harjoitettavaan kilpailutoimintaan osallistuvat urheiluseurat ja muut urheilutoimintaa harjoittavat yhteisöt järjestävät laissa edellytetyn vakuutusturvan.

Urheilija saa lisäksi vakuutusyhtiöltä kerran vuodessa ja tarvittaessa useammin selvityksen oman vakuutusturvansa sisällöstä. Näin urheilija voi itse seurata, että seura tai muu yhteisö on hankkinut hänelle asianmukaisen vakuutuksen. Vakuutusyhtiön on myös ilmoitettava viipymättä urheilijalle sellaisesta vakuutusmaksun laiminlyönnistä, joka estää lain mukaisen turvan jatkumisen.

Vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönti

Vakuutusta ei voi saattaa voimaan takautuvasti, mutta vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönti seura on velvollinen kustantamaan urheilijalle laiminlyönnin vuoksi saamatta jääneen vakuutusturvan. Vakuutusmaksujen perinnän helpottamiseksi vakuutusmaksuille ja viivästyskorroille on säädetty suora ulosottokelpoisuus.

Erimielisyyksien ratkaisu ja muutoksenhaku

Tapaturmaturvaa koskeviin päätöksiin voi hakea muutosta kuten tapaturmavakuutuslaissa säädetään eli valittamalla tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja siitä edelleen vakuutusosoikeuteen. Vakuutusosoikeuden päätökseen voi lisäksi hakea rajoitetusti muutosta korkeimmalta oikeudelta.

Vanhuudenturvaa koskevaan vakuutukseen sovelletaan vakuutussopimuslakia. Vakuutusturvaa koskevat erimielisyydet ratkaistaan yleisissä tuomioistuimissa, minkä lisäksi on käytettävissä tuomioistuimen ulkopuolinen riidanratkaisuelin Vakuutus- ja rahoitusneuvonta sekä sen yhteydessä toimiva Vakuutuslautakunta².

Jos syntyy epäselvyyttä siitä, täyttääkö vakuutus laissa asetetut edellytykset, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto antaa asianosaisen hakemuksesta asiasta lausunnon.

² Lisätietoja Vakuutus- ja rahoitusneuvonnasta sekä Vakuutuslautakunnasta sivuilla www.fine.fi

2.2 SAIRAU SVAKUUTUS

Suomessa asuva henkilö on vakuutettu sairausvakuutuslain mukaisesti. Suomessa asuminen ratkaistaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain säännösten perusteella. Suomessa sairausvakuutettu urheilija maksaa tuloistaan sairausvakuutuslain 18 luvun 4 §:n tarkoittamaa vakuutetun sairausvakuutusmaksua (sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu ja päivärahamaksu), kuten muutkin vakuutetut. Lisäksi työnantaja maksaa työnantajan sosiaaliturvamaksua urheilijalle maksamansa palkan perusteella.

Sairausvakuutuslain ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain perusteella urheilijalla voi olla oikeus saada muun muassa sairauspäivärahaa, kuntoutusta, kuntoutusrahaetuksia sekä korvausta yksityisen lääkärin tai hammaslääkärin palkkioista, tutkimus- ja hoitokuluista, lääkekustannuksista ja hoitoon liittyvistä matkakustannuksista. Sairauspäiväraha ja kuntoutusraha ovat sidottuja saajan ansiotuloihin.

Sairauspäiväraha korvaa työkyvyttömyydestä aiheutuvaa ansionmenetystä. Päivärahaa maksetaan 16–67 -vuotiaalle hakijalle, jos hän ei sairautensa vuoksi kykene tekemään työtä ja hän on ollut työssä kolmen kuukauden aikana ennen työkyvyttömäksi tuloaan. Päiväraha maksetaan pääsääntöisesti työkyvyttömyyden alkamista edeltäneenä vuonna toimitetussa verotuksessa todettujen tulojen perusteella. Jos työtulot ovat olennaisesti nousseet (vähintään 20 prosenttia), päivärahan perusteena voidaan käyttää päivärahan hakijan esittämiä tuloja, jotka hänellä on ollut kuuden kuukauden aikana ennen työkyvyttömyyden alkamista. Yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vakuutetuilla sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan perusteena käytetään pääsääntöisesti näiden lakien mukaisesti vahvistettua työtuloa.

Sairauspäiväraha vuonna 2013 on päivää kohti 70 prosenttia työtuloista 1 362–35 457 euron vuosituloihin saakka. Tämän ylittävästä tulon osasta maksetaan sairauspäivärahaa 54 552 euroon saakka 40 prosenttia ja sen ylittävästä tulon osasta 25 prosenttia. Päivärahaa ei makseta, jos vuosityötulo on enintään 1 362 euroa tai sitä vähemmän. Vakuutetulla on kuitenkin oikeus päivärahan vähimmäismäärään sen jälkeen, kun työkyvyttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti 55 päivää. Päivärahan määrä on tällöin 23,77 euroa päivässä vuonna 2013.

Sairauspäivärahaa maksetaan jokaiselta arkipäivältä lukuun ottamatta työkyvyttömyyden alkamispäivää ja yhdeksää seuraavaa arkipäivää. Päivärahaa maksetaan enintään 300 päivältä. Sairauspäivärahan enimmäisaikaa -/ja päiviä laskettaessa otetaan huomioon päivärahapäivät kahdelta työkyvyttömyyden alkamista edeltäneeltä vuodelta. Aikaisempia päivärahapäiviä ei kuitenkaan oteta huomioon, jos henkilö on edellisen työkyvyttömyyden päättymisen jälkeen ollut työkykyinen vähintään vuoden ajan.

2.3 TYÖTTÖMYYSTURVA

Työttömyysturvajärjestelmän tarkoituksena on turvata työttömän työnhakijan työttömyyden aikaista toimeentuloa ja hänen taloudellisia mahdollisuuksiaan hakea työtä sekä parantaa hänen edellytyksiään päästä tai palata työmarkkinoille. Työttömyysturvan piirissä ovat kaikki Suomessa vakinaisesti asuvat henkilöt ja eräissä tilanteissa Suomessa työskentelevät asuinmaasta riippumatta. Työttömälle henkilölle voidaan hänen työttömyysaikaisen toimeentulonsa turvaamiseksi maksaa työttömyysetuuksia, joita ovat työmarkkinatuki ja työttömyyspäiväraha (ansiopäiväraha ja peruspäiväraha). Näitä etuuksia voidaan maksaa 17–64 -vuotiaalle Suomessa asuvalle työttömäksi joutuneelle henkilölle ja tietyin edellytyksin lomautuksen ajalta 65–67 -vuotiaalle.

Työttömyyspäivärahaa voidaan maksaa vakiintuneesti työmarkkinoilla olleelle ja toimeentulonsa palkkatyöstä tai yritystoiminnasta saaneelle työnhakijalle. Työttömyyspäiväraha maksetaan työttömyyskassalaissa tarkoitettussa työttömyyskassassa vakuutettuina oleville ansiopäivärahana ja muille peruspäivärahana. Ansiopäivärahalla pyritään korvaamaan työttömyydestä aiheutuvaa ansiotulojen menetystä. Työmarkkinatukea maksetaan työnhakijalle, joka ei ole ollut vakiintuneesti työmarkkinoilla tai on saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan. Työttömyysturvan vähimmäisetuuksien,

peruspäivärahan ja työmarkkinatuen, tarkoituksena on turvata työttömyyden aikaista toimeentuloa niiden osalta, jotka eivät ole ansioon perustuvan työttömyysturvan piirissä.

Urheilijalla on oikeus urheilu-uransa päätyttyä ei-ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan samoin edellytyksin kuin muullakin työmarkkinoille tulevalla henkilöllä. Urheilijoilla ei kuitenkaan ole oikeutta ansiopäivärahaan, koska he eivät osallistu työttömyysvakuutusmaksujen maksamiseen.

Peruspäivärahaa maksetaan seitsemän työpäivän pituisen omavastuuajan jälkeen työttömälle, joka ei voi saada ansiopäivärahaa. Peruspäivärahaa saadaksean henkilöltä edellytetään työssäoloehdon täyttymistä eli 34 kalenteriviikon työssäoloa viimeisen 28 kuukauden aikana.³ Urheilijan työssäoloehdoton voidaan lukea jokainen kalenteriviikko urheilutoiminnassa, jossa henkilön urheilemisesta saama veronalainen tulo kuukauden tarkastelujakson aikana on ollut vähintään 1134 euroa vuoden 2013 tasossa. Peruspäivärahaa maksetaan enintään 500 päivän ajan. Sen määrä on noin 700 euroa kuukaudessa. Peruspäivärahaa korotetaan muun muassa huollettavina olevien alle 18-vuotiaiden lasten perusteella.

Työmarkkinatukea maksetaan 17–64 -vuotiaille työttömille henkilöille, jotka eivät täytä peruspäivärahaan vaadittavaa työssäoloehtoita tai ovat saaneet perus- tai ansiopäivärahaa enimmäisajan (500 päivää). Työmarkkinatuki on pääsääntöisesti tarveharkintainen. Sen maksamiselle ei ole enimmäiskestoja. Työmarkkinatuki on peruspäivärahan suuruinen ja siihen maksetaan myös lapsikorotukset.

³ Vuoden 2014 alusta lukien omavastuuajaksi ollaan lyhentämässä viiteen työpäivään ja työssäoloehto 26 kalenteriviikkoon

3 URHEILIJOIDEN MUU TUKEMINEN

Huippu-urheilulla tarkoitetaan määrätietoista kansainväliseen menestykseen tähtäävää, eettisesti kestäväää yksilö- ja joukkueurheilua. Opetus- ja kulttuuriministeriö edistää osaltaan kilpa- ja huippu-urheilua ja luo sille menestymisen edellytyksiä. Huippu-urheilun kehittämisskeinoja ovat muun muassa valmennuksen tehostaminen, valmentajakoulutus, urheilijoiden henkilökohtaiset tuet, antidoping-toiminta sekä huippu-urheilun koordinaatio.

3.1 URHEILIJA-APURAHAT

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamien urheilija-apurahojen avulla pyritään turvaamaan urheilijan mahdollisuus täysipainoiseen harjoitteluun. Valtio ei tue taloudellista voittoa tavoittelevaa ammattilaisurheilua. Apurahat on tarkoitettu toimeentulon turvaamiseksi yksilöurheilijoille, jotka sitoutuvat pitkäjänteiseen ammattimaiseen valmentautumiseen ja joilla arvioidaan olevan menestymismahdollisuuksia tulevissa kansainvälisissä arvokilpailuissa. Vuonna 2013 urheilijalle myönnettävän apurahan määrää korotettiin ja viime vuosina apurahoja on myönnetty noin 1,5 milj. euroa.

Vuosi	suuri apuraha,		pieni apuraha,		saajat yhteensä	myönnettyt apura-
	euroa	lukumäärä	euroa	lukumäärä		hat yhteensä, milj. euroa
2013	20 000	36	10 000	82	118	1 510 000
2012	15 000	87	7 500	47	134	1 552 500
2011	15 000	77	7 500	51	128	1 552 500
2010	15 000	69	7 500	56	125	1 370 625
2009	15 000	56	7 500	39	95	1 132 500
2008	15 000	52	7 500	27	79	942 000

Yksilöurheilija voi lisäksi saada olympiakomitealta, lajiliitoilta tai urheiluseuroilta valmentautumisesta aiheutuviin kuluihin valmennustukea sekä harjoittelu- tai opiskelustipendejä.

3.2 URHEILIJOIDEN VEROTUS

Joukkueurheilijoille maksetaan pelaajasopimuksiin perustuvia pelaajapalkkioita ja lisäksi he voivat saada esimerkiksi sponsorituloja. Yksilöurheilijoiden tulonmuodostus voi koostua sponsorituloista, kilpailutuloista, opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämistä verottamista apurahoista, valmennustuesta sekä stipendeistä.

Veronalaiseksi tuloksi katsotaan kaikki verovelvollisen rahana tai rahanarvoisena etuutena saamat tulot, jollei jotakin tuloa ole nimenomaan säädetty verovapaaksi. Edellä mainitun tulon veronalaista tuloa koskevan yleissäännöksen nojalla ansiotulot sekä urheilijan palkkiot ovat veronalaista tuloa.

Urheilusuoritus on yleensä fyysinen suoritus (esimerkiksi yleisurheilu, tennis, keilailu, kilpatanssi). Urheilusuorituksena pidetään myös muun muassa kilpa-auton ajajan ja ravihevosen ohjastajan suorituksia. Palkkio saatetaan maksaa joko urheilijan osallistumisesta kilpailuun tai urheilijan sijoitumisesta kilpailuissa. Urheilijan veronalaista ansiotuloa on siis esimerkiksi maailmanmestaruuskiisoissa saatu, kilpailun järjestäjän hankkima auto. Urheilusuoritukseen perustuvat myös esimerkiksi urheilutilaisuuden parhaalle urheilijalle maksettu palkkio, samoin kuin urheilijoille palkkiomatkan muodossa annetut hyvitykset. Samoin joukkuepelien pelaamisen yhteydessä maksetut palkkiot perustuvat urheilusuoritukseen.

Veronalaista tuloa on urheilijalle maksettu palkka, palkkio tai muu annettu palkinto ja hyvitys, mikäli niillä on saajan kädessä rahallista arvoa. Pokaalia ja siihen verrattavia tavanomaisia esinepalkintoja, joilla on vain lähinnä tunnearvoa, ei pidetä veronalaisena tulona. Palkkio voidaan suorittaa myös luontoisetuna. Samoin urheilijan veronalaista tuloa ovat urheilijastatuksen perusteella maksetut

muut kuin itse urheilusuoritukseen perustuvat tulot kuten mainospalkkiot ja sponsoritulot. Myös ulkomailta saatu palkinto on veronalaista tuloa Suomessa. Se arvostetaan käypään arvoon Suomen hintatason mukaan. Kaksinkertainen verotus poistetaan verosopimusten perusteella. Korvaus menetetystä työajasta samoin kuin palkkiot esimerkiksi haastatteluista tai muista vastaavista tilaisuuksista sekä tuote-esittelystä ovat urheilijan ansiotuloa. Ulkomaalaisen urheilijan ja erotuomarin palkkioon sovelletaan rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettuja säännöksiä.

Merkittävässä kansainvälisissä kilpailuissa menestynyt urheilija voi saada kotikunnaltaan tunnustuspalkintona lahjoituksen, esimerkiksi tontin. Tällaista julkisyhteisön antama suoritusta pidetään verovapaana tunnustuspalkintona. Myöskään kansalaiskeräyksen tuloksena saadusta rahasummasta ei ole suoritettava lahjaveroa, jos kultakin lahjoittajilta saadut suoritukset ovat alle 4 000 euroa.

Urheiluseuralta saatu opiskelustipendi on urheilijan palkkiota. Jos urheilija saa harjoittelustipendin kattamaan urheilusta aiheutuvia kustannuksia, ei stipendiä katsota veronalaiseksi tuloksi. Tällaisia harjoittelustipendejä myöntää esimerkiksi Suomen Urheiluliitto.

Urheilijalle kustannuksia voi syntyä muun muassa matka- ja välinemenoista. Säännölliset harjoittelupaikat ja kotipelipaikat ovat päätoimisten pelaajien varsinaisia työpaikkoja. Tämän vuoksi seurat eivät voi korvata pelaajien asunnon ja näiden pelipaikkojen välisten matkojen kustannuksia verovapaasti.

Vuodesta 1999 alkaen valtion varoista huippu-urheilijoille maksettavat valmennus- ja harjoitteluapurahat on säädetty verovapaiksi. Sen sijaan mitaliehdokkaiden henkilökohtaisten ja ammattivalmentajien saama taloudellinen tuki on veronalaista ansiotuloa.

3.3 URHEILIJOIDEN VALMENNUSRAHASTO JA URHEILIJARAHASTO

Urheilutulo voidaan rahastoida. Urheilijan verovuoden tulona ei pidetä sitä osaa hänen välittömästi urheilemisesta saamistaan tuloista (urheilutulo), joka on maksettu valtakunnalliseen valmennusrahastoon tai urheilijarahastoon. Urheilutulona pidetään urheilukilpailusta saatuja rahapalkintoja ja muita kilpailemisesta tai pelaamisesta saatuja ja niihin rinnastettavia tuloja sekä urheilemiseen liittyvistä mainossopimuksista tai muista yhteistyösopimuksista saatuja tuloja, jos sopijapuolina ovat urheilija, lajiliitto ja yhteistyötaho yhdessä (ns. kolmikantasopimukset). Urheilutulona ei pidetä opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää valmennus- ja harjoitteluapurahaa eikä lajiliitolta tai olympiakomitealta saatua tai näihin rinnastettavaa valmennustukea. Myös ulkomailta saatu urheilutulo voidaan siirtää rahastoihin.

Valmennusrahaston tarkoituksena on varmistaa yksilöurheilijoille mahdollisuus varautua etukäteen valmentautumisesta aiheutuviin kuluihin. Palkkasuhteessa olevilla joukkueurheilijoilla työnantaja voi korvata kustannukset, joten heitä valmennusrahastojärjestelmä ei koske. Valmennusrahastoon voidaan maksaa muita urheilutuloja kuin palkkaa. Valmennusrahastoon maksettua urheilutuloa voidaan käyttää urheilemisesta ja valmentautumisesta verovuoden aikana aiheutuvien tositteisiin perustuvien menojen kattamiseen. Rahastossa verovuoden päättyessä olevasta määrästä voidaan jättää 20 000 euroa seuraavan vuoden valmentautumista varten (valmennuskate). Urheilija voi myös siirtää varoja valmennusrahastosta urheilijarahastoon. Tällöin siirrettävä enimmäismäärä on 50 % verovuoden urheilutulon bruttomäärästä ja samalla enintään 100 000 euroa. Loppuosa katsotaan verovuoden ansiotuloksi.

Jos valmennusrahastoon on maksettu kahtena peräkkäisenä vuotena urheilutuloa vähemmän kuin 800 euroa vuodessa, katsotaan rahastossa jäljellä olevat varat kokonaisuudessaan näitä kahta vuotta seuraavan verovuoden ansiotuloksi. Urheilija voi myös itse ilmoittaa urheilu-uran päättymisestä valmennusrahastolle. Tällöin rahastossa olevat varat katsotaan ilmoitusvuoden tuloksi. Kummassakin tapauksessa tulo on urheilijan palkkiota.

Urheilijarahastoa voivat käyttää sekä yksilö että joukkueurheilijat. Sinne voi siirtää myös osan urheilijanpalkasta. Rahasto on tarkoitettu urheilu-uran päättymisen jälkeisen ajan toimeentulon turvaamiseksi. Sen vuoksi rahastoituja varoja ei voi nostaa urheilu-uran jatkuessa. Urheilijalla, jonka verovuoden urheilutulo ennen tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneiden menojaan vähen-

tämistä on vähintään 9 600 euroa, on oikeus siirtää urheilutulostaan verovapaasti urheilijarahastoon enintään 50 % verovuoden urheilutulon bruttomäärästä, kuitenkin enintään 100 000 euroa.

Urheilijarahastoon siirretyt varat tuloutuvat urheilu-uran päättymistä seuraavien vähintään 2:n ja enintään 10 vuoden aikana tasasuorissa erissä. Urheilija saa itse näissä rajoissa ilmoittaa erien lukumäärän. Erityisistä syistä, kuten työkyvyttömyyden vuoksi, varat voidaan tulouttaa nopeamminkin. Sen sijaan esimerkiksi työttömyys ei ole sellainen syy, jonka vuoksi tuloutusta voitaisiin nopeuttaa. Rahastoon kertyneiden varojen tuotto katsotaan viimeistä tulouttamisvuotta seuraavan verovuoden tuloksi. Urheilijarahastosta tuloutuvat varat ovat kokonaisuudessaan veronalaista ansiotuloa. Urheilijarahastoon siirretty urheilijan palkka on urheilijan palkkaa myös rahastosta nostettaessa. Rahastoon siirretty urheilijan palkkio on urheilijan palkkiota myös rahastosta nostettaessa. Urheilu-ura katsotaan päättyneeksi, jos urheilutulo jää kahtena peräkkäisenä vuotena alle 9 600 euron, eikä urheilija osoita urheilijarahastolle jatkavansa urheilu-uraansa. Urheilu-ura voi päättyä myös vammautumisen vuoksi tai urheilija voi itse ilmoittaa uransa päättyneen. Jos urheilija kuolee, valmennusrahastossa ja urheilijarahastossa olevat varat katsotaan kokonaisuudessaan kuolinvuoden veronalaiseksi ansiotuloksi.

4 AMMATTIURHEILIJOIDEN SOSIAALITURVAN HAASTEISTA

4.1 YLEISEN TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄN JA URHEILIJAN VANHUUDENTURVAN VERTAILUA

Urheilijan vanhuudenturva on järjestetty yleisestä työeläkejärjestelmästä erillisellä urheilijan vanhuudenturvavakuutuksella. Seuraavana on kuvattu urheilijalain mukaisen vanhuudenturvan ja yleisen työeläkejärjestelmän eroja.

Yleisessä työeläkejärjestelmässä työeläke voi perustua usean työeläkelain alaiseen työskentelyyn. Eläke-etuudet ovat kuitenkin pääasiassa samanlaisia eri työeläkelaeissa. Siten myös palkansaajien ja yrittäjien eläke-etuudet ovat pääosin samanlaisia, mutta eroavaisuuksia on muun muassa vakuutusmaksuissa, eläkkeen ja maksujen perusteena olevan tulon määrittelyssä sekä vakuuttamisvelvollisuudessa.

Urheilijoiden vanhuudenturvan osalta keskeiset erot suhteessa yleiseen työeläkejärjestelmään ovat urheilijan vanhuudenturvan maksuperusteisuus⁴ ja se, että urheilijalaissa ei ole säädetty vanhuudenturvan osalta muusta kuin eläkeistä ja vakuutusmaksun määrästä.

Urheilijalain mukaisen vanhuudenturvavakuutuksen maksuperusteisuus tarkoittaa sitä, että urheilijan eläkkeen määrä perustuu vakuutusmaksuista ja tuotoista kertyneisiin varoihin vähennettynä hoitokuluilla. Yleinen työeläkejärjestelmä puolestaan on etuusperusteinen⁵. Eläkkeen karttuminen on yleisessä työeläkejärjestelmässä ennalta määrätty ja työeläkettä karttuu 18–67 -vuotiailla kaikista työansioista sekä ansiosidonnaisilta sosiaalietuusajoilta, kotihoidontuen ajalta ja tutkinnosta.

Työeläkejärjestelmässä työnantajalla on velvollisuus vakuuttaa kaikki 18–67 -vuotiaat työntekijänsä, joiden ansiot ylittävät vakuuttamisvelvollisuuden alarajan. Vuonna 2013 työntekijän eläkelain (TyEL) mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden alaraja on 55,59 euroa kuukaudessa. Koska työntekijän eläkelain mukainen vakuuttamisen alaraja on matala, eläketurva kattaa käytännössä kaiken ansio-työskentelyn. Työnantaja ja palkansaaja maksavat kumpikin eläkemaksua palkansaajan bruttopalkan perusteella.

Urheilijalain mukaan urheiluseuran on vakuutettava urheilija, kun urheilijan veronalainen palkka on vuodessa tai pelikaudella vähintään 10 690 euroa (vuonna 2013). Yksilöurheilija voi vakuuttaa itsensä vapaaehtoisesti.

Työeläkelakeja sovellettaessa yrittäjä määrittellään käänteisesti työsuhteen tunnusmerkkien kautta. Yrittäjän eläkelain mukaan yrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka tekee ansiotyötä olematta työ- tai virkasuhteessa. Yrittäjä työskentelee omaan lukuunsa, eikä ole työntekijään verrattavalla tavalla työnantajan johto- ja valvontaoikeuden alainen. Yrittäjän eläkelaiassa ei kuitenkaan edellytetä, että omaan lukuun tehtävää työtä harjoitettaisi yritysmuodossa. Muut edellytykset yrittäjän eläkelain soveltamisalaan kuulumiseen ovat 18–67 -vuoden ikä, että yritystoiminta on kestänyt vähintään neljä kuukautta ja että arvioitu työtulo on vähintään 7 303,99 euroa vuodessa (vuonna 2013).

Yrittäjillä työtulon tulee vastata työpanosta. Työtulon perusteella lasketaan eläkkeen määrä ja vakuutusmaksu. Työtulon on vastattava sellaista palkkaa, joka olisi maksettava, jos yrittäjän työn tekisi joku toinen yhtä ammattitaitoinen henkilö yrittäjän sijasta tai joka keskimäärin vastaa kyseisestä työstä maksettua korvausta. YEL:ssä tarkoitettun työtulon on vastattava yrittäjän työpanoksen taloudellista arvoa, ei yritystoiminnan taloudellista tulosta. Työtulo ei siis suoraan perustu esimerkiksi yrityksen liikevaihtoon tai verotuksessa todettuun ansiotuloon, mutta ne voivat auttaa työtulon määrittämisessä. Yrittäjän työtuloa ei kuitenkaan voi määrittää korkeammaksi kuin 165 875,00 euroa (vuonna 2013).

⁴ Maksuperusteisissa järjestelmissä määrätään ennalta vakuutusmaksu esim. tietyksi prosentiksi palkasta ja eläkettä maksetaan niin paljon kuin näin kertyneistä varoista riittää.

⁵ Etuusperusteisissa järjestelmissä eläkkeiden tavoitemäärät määritellään laissa tai sopimusehdoissa.

Yleisessä työeläkejärjestelmässä vakuutusmaksun määrä voi vaihdella, kun urheilijalain mukainen vakuutusmaksu on 4,5 %. Vuoden 2013 keskimääräinen työntekijän eläkelain mukainen työeläkevakuutusmaksu on 22,8 % palkoista, josta alle 53-vuotiaan palkansaajan osuus on 5,15 % ja vähintään 53-vuotiaan palkansaajan osuus 6,50 %.

Yrittäjille ja maatalousyrittäjille vahvistettavat maksuprosentit ovat sidoksissa keskimääräiseen TyEL-maksuun. Yrittäjien eläkevakuutusmaksu on vuonna 2013 alle 53-vuotiailla 22,50 % ja vähintään 53-vuotiaan yrittäjän maksu on 23,85 %. Vakuutusmaksu on kokonaan verovähennyskelpoinen. Ensimmäistä kertaa yrittäjäksi ryhtyvä yrittäjä saa 22 prosentin suuruisen vakuutusmaksualennuksen. Maksualennus on yrittäjälle iästä riippumaton ja hän saa sen yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta.

Maatalousyrittäjien eläkevakuutusmaksu on työtulojen mukaan porrastettu. Kun maatalousyrittäjien työtulot ovat suhteellisen matalat, he maksavat pienempiä vakuutusmaksuja kuin muut yrittäjät. Vuonna 2013 alle 53-vuotiaiden MYEL-vakuutettujen maatalousyrittäjien ja apurahansaajien vakuutusmaksu on alle 25 587,53 euron työtulosta 12,1500 %. Vakuutusmaksu nousee liukuvasti 25 587,53 ja 40 209,04 euron työtulojen väliseltä osalta. 40 209,04 euron työtulon ylittävältä osalta vakuutusmaksu on 22,50 %. Lisäksi 53 vuotta täyttäneiltä peritään korkeampaa vakuutusmaksua suuremmasta eläkekattumasta johtuen. Heillä edellä todettuja vastaavat prosenttiluvut ovat 12,8790 ja 23,85. Vuonna 2013 keskimääräinen MYEL-maksuprosentti on noin 12,8.

Työntekijän, yrittäjän ja maatalousyrittäjän suorittamat pakollisen ja lakisääteisen työeläketurvan vakuutusmaksut ovat valtion- ja kunnallisverotuksessa kokonaan vähennyskelpoisia verotettavasta ansiotulosta. Lisäksi työnantajan työntekijöistään suorittamat pakollisen ja lakisääteisen työeläketurvan vakuutusmaksut katsotaan valtion- ja kunnallisverotuksessa pääsääntöisesti tulon hankkimisesta johtuneiksi kustannuksiksi ja ne ovat vähennyskelpoisia työnantajan verotettavasta elinkeinotulosta.

Eläkkeen karttuminen⁶

Ajanjakso	Karttuma, %	
18-52-v.	1,5	Eläkkeen perusteena olevat työansiot (vuosiansio)
53-62-v.	1,9	Eläkkeen perusteena olevat työansiot (vuosiansio)
63-67-v.	4,5*	Eläkkeen perusteena olevat työansiot (vuosiansio)
Vanhuuseläkkeen rinnalla tehty työ- tai harjoitettu yrittäjätoiminta	1,5	Eläkkeen perusteena olevat työansiot (vuosiansio)
Tuleva aika 63-vuotiaaksi	1,5**	Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot
Sosiaalietuuksien saamisen tai tutkinnon suorittamisen aika	1,5	Etuuksien perusteena olevat ansiot huomioidaan eri etuuksissa eri tavoin
Osa-aikaeläkkeen aikana tehty työ	1,9/ 4,5***	Eläkkeen perusteena olevat työansiot (vuosiansio)
Ennen vuotta 1953 syntyneet osa-aikaeläkkeellä olevat	0,75/ 1,5	Eläkkeen perusteena olevien vakiintuneiden ansioiden ja osa-aikatyon ansioiden erotus

* sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 68 v.

** työkyvyttömyyden alkaminen 1.1.2010 jälkeen.

*** iän mukaan.

Yleisessä työeläkejärjestelmässä eläke-etuuksia ovat vanhuuseläkkeen lisäksi osa-aikaeläke, työkyvyttömyyseläke, kuntoutusetuudet ja perhe-eläke. Työeläkejärjestelmässä ei ole kiinteää eläkeikää, vaan vanhuuseläkkeelle voi jäädä valitsemassaan iässä 63–68-vuotiaana.

⁶ Lähde: Eläketurvakeskus <http://www.etk.fi/fi/service/ty%C3%B6el%C3%A4ke-etuudet/240/ty%C3%B6el%C3%A4ke-etuudet>

Työeläkkeenä myönnettävän vanhuuseläkkeen määrään vaikuttavat karttumisprosentin lisäksi vakuutettujen vuosityöansioiden määrä, palkkakerron ja jokaiselle syntymävuosiluokalle laskettava elinaikakerron. Lisäksi maksussa olevaan työeläkkeeseen tehdään vuosittain indeksitarkistus.

Työkyvyttömyyseläkkeen määrään vaikuttaa myös tulevan ajan eläke, jolla korvataan työkyvyttömyyden vuoksi saamatta jäänyttä eläkkeen osaa. Tulevan ajan eläke lasketaan eläketapahtumasta 63 vuoden ikään saakka. Vakuutetulla on oikeus tulevan ajan eläkkeeseen, jos hänellä on eläketapahtumavuotta edeltäneiden kymmenen vuoden aikana ollut ansioita vähintään 16 676,01 euroa (vuoden 2013 tasossa). Tulevan ajan eläke määräytyy pääsääntöisesti eläketapahtumavuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden ansioiden perusteella.

Urheilijan vanhuudenturvaan ei liity lakisääteistä indeksiturvaa, mutta vakuutussäästöjä voidaan hyvittää sopimuksen mukaisella korolla. Lisäksi esimerkiksi mahdollisesti myönnettävät asiakashyvytykset voivat kasvattaa urheilijan vanhuudenturvan vakuutussäästöjä. Korosta ja asiakashyvytyksestä tms. ei kuitenkaan ole säädetty laissa vaan ne ovat yhtiö/sopimuskohtaisia.

Yleisessä työeläkejärjestelmässä puolestaan on lakisääteinen indeksiturva. Vakuutetun työuran aikaiset palkat ja työtulot tarkistetaan eläkettä laskettaessa palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon ja lisäksi eläkelaitos tarkistaa maksussa olevan työeläkkeen vuosittain kunkin vuoden työeläkeindeksillä. Palkkakertoimella tarkistaminen suhteuttaa alkavan työeläkkeen työuran aikaiseen tulotasoon ja työeläkeindeksi puolestaan turvaa eläkkeen ostovoiman säilymistä.

Henkilö, jolle on kertynyt työuran aikana pieni työeläke tai ei työeläkettä lainkaan, voi olla oikeutettu eläkkeenaikaista vähimmäistoimeentuloa turvaaviin etuuksiin: kansaneläkkeeseen ja takuueläkkeeseen. Kansaneläke yhteensovitetaan henkilön muihin eläkkeisiin siten, että kansaneläkkeestä vähennetään 50 % siitä kansaneläkkeeseen vaikuttavien eläketulojen yhteismäärästä, joka ylittää 667 euroa vuodessa (vuoden 2013 tasossa). Kansaneläkkeeseen vaikuttavia eläketuloja ovat työeläkkeet, tapaturmavakuutuslain, sotilastapaturmavakuutuslain ja liikennevakuutuslain mukaiset tapaturmaeläkkeet sekä edellä mainittuja vastaavat ulkomailta maksettavat jatkuvat eläkkeet tai korvaukset. Täysimääräisen takuueläkkeen määrää puolestaan vähentävät kaikki eläketulot koko määrällään lukuun ottamatta henkilön itsensä ottamiin vapaaehtoisin vakuutuksiin perustuvia eläkkeitä, joita ei oteta huomioon takuueläkkeessä. Urheilijalain mukaisia eläkkeitä ei nykyisin yhteensoviteta kansaneläkkeen kanssa eivätkä ne vähennä takuueläkkeen määrää.

Suomen jääkiekkoliiga on toimittanut työryhmälle tiedoksi esimerkkilaskelman SM-liigassa pelanneen jääkiekkoilijan urheilijalain mukaisesti karttuneesta eläketurvasta, jossa urheilija oli ollut vakuutettuna urheilijalain mukaan vuosien 1998 - 2009 välisenä aikana yhteensä 7 kautta. Vakuutusmaksuja oli vuosittain maksettu 4,5 % palkkasummasta ja eläkettä olisi karttunut 915 euroa kuukaudessa. Eläketurvaerojen selvittämiseksi tehtiin esimerkkilaskelma vastaavalle urheilijalle nykyisen työeläkelain mukaisesti. Tällöin vakuutusmaksuja olisi tullut maksettavaksi 21,1 - 21,5 % vuosittain, josta työntekijän osuus olisi ollut 4,1 - 4,7 %. Työeläkelain mukaisen eläketurvan suuruus olisi vuoden 2013 tasoisena 1 111 euroa kuukaudessa, mutta lakisääteinen indeksiturva huomioiden eläkkeen suuruus olisi 2 930 euroa kuukaudessa vuonna 2046⁷, jolloin esimerkkiurheilija täyttäisi 65 vuotta.

4.1.1 Urheilijoiden vakuuttaminen yleisessä työeläkejärjestelmässä - vaihtoehto nykyiselle urheilijalain mukaiselle vanhuudenturvalle

Ammattiuurheilijan vakuuttaminen yleisessä työeläkejärjestelmässä tarkoittaisi sitä, että joukkueurheilijat ja muut työsuhteen tai vastaavan urheilusopimuksen perusteella urheilua ammatikseen harjoittavat henkilöt vakuutettaisiin TyEL:n mukaan, yksilöurheilijat ja vastaavat urheilua ammatikseen harjoittavat henkilöt YEL:n mukaan sekä opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämien urheilija-apurahojen saajat vakuutettaisiin MYEL:n mukaan.⁸

⁷ Oletuksena 3,3 %:n ansiokehitys ja 1,7 % hintakehitys v. 2013 lukien

⁸ Nykylainsäädännön mukaista tieteellistä ja taiteellista toimintaa harjoittavien apurahansaajien lakisääteistä vakuuttamista on kuvattu tarkemmin kohdassa 4.3.

Yleisessä työeläkejärjestelmässä vakuutus olisi pakollinen kaikille vakuuttamisvelvollisille urheilijoille. Pääsääntöisesti vakuutus järjestettäisiin samoin perustein kuin TyEL:ssä, YEL:ssä ja MYEL:ssä. Vakuuttamisvelvollisuus koskisi 18–67 -vuotiaita henkilöitä ja YEL:n mukaan vakuutettavan työn tulisi kestää vähintään 4 kuukautta. Vakuutusmaksu määräytyisi urheilijoiden osalta samoin kuin muussa eläkejärjestelmässä, jolloin joihinkin urheiluseuroihin tulisi sovellettavaksi TyEL-vakuutusmaksun osalta myös suurtyönantajan vakuutusmaksun määräytymistä koskevat säännöt. Joitakin poikkeuksia TyEL/YEL/MYEL -säännöksiin olisi kuitenkin mahdollisesti tehtävä urheilutyön vakuuttamisen osalta.

Urheilijalaissa vakuuttamisvelvollisuuden euromääräinen alaraja on 10 690 euroa vuodessa tai pelikaudessa. Kyseisellä euromäärällä on pyritty rajaamaan pääasiassa harrastusluonteinen urheilu vakuuttamisvelvollisuuden ulkopuolelle. Yleisessä työeläkejärjestelmässä urheilutyö olisi tarkoitus edelleen vakuuttaa vain ammattiuurheilun osalta, jolloin urheilijoiden kohdalla tulisi kyseeseen säilyttää edellä mainittu tai vastaava nykyisen TyEL:n ja YEL:n vakuuttamisrajasta erillinen euromääräinen vakuuttamisraja. Apurahojen osalta urheilun ammattimaisuus tulisi esille apurahan kautta, jolloin nykyinen MYEL:n mukainen vakuuttamisraja soveltuisi myös urheilijoiden apurahojen vakuuttamiseen.

TyEL:ssä eläkkeen perusteena olevaa työansiota on kaikki palkka, palkkio, luontoisetu yms., joka maksetaan vastikkeena työsuorituksesta. Eläkkeen perusteena olevan työansion mukaan maksetaan TyEL:n mukaiset työeläkevakuutusmaksut ja karttuu työeläke.

Joukkueurheilijan tulona on yleensä pelaajapalkkioita, luontoisetuja ja kustannusten korvauksia. Jos joukkueurheilijat vakuutettaisiin yleisessä työeläkejärjestelmässä pelaajapalkkiot ja luontoisedut olisivat eläkkeen perusteena olevaa työansiota. Kustannusten korvaukset eivät olisi verottomalta osin eläkkeen perusteena olevaa työansiota. Verolliselta osin kustannusten korvaukset vakuutettaisiin TyEL:ssä kuten muillekin työntekijöille maksettavat verolliset kustannusten korvaukset.

Yksittäisten, urheilijalle itselleen maksettavien sponsoritulojen vakuuttaminen työeläkelakien mukaan (työntekijänä tai yrittäjänä) tulisi arvioida tapauskohtaisesti. Ratkaisevaa näissä olisi se, ovatko ne vastiketta työsuorituksesta ja onko niitä saatu työsuhteessa.

Joukkueurheilija voi siirtää osan palkastaan urheilijarahastoon, josta rahaa voi nostaa urheilu-uran päätyttyä. TyEL-vakuutusmaksu tulisi maksaa jo palkanmaksuhetkellä koko palkasta, vaikka osa siirrettäisiin rahastoon. Urheilu-uran jälkeen, työsuhteen päätyttyä, ei ole enää työnantajaa, joka voisi maksaa TyEL-vakuutusmaksun. Tämän vuoksi TyEL-maksun maksaminen siinä vaiheessa, kun rahat nostetaan urheilijarahastosta, olisi hankalaa. Urheilija maksaa veron vasta ottaessaan rahaa rahastosta.

Yrittäjä määrittelee vakuutusta ottaessaan itselleen **YEL-työtulon**, jonka eläkelaitos vahvistaa. YEL-työtulon tulee vastata työpanosta. YEL:n mukaan työtulon on vastattava sellaista palkkaa, joka olisi maksettava, jos yrittäjän työn tekisi joku toinen yhtä ammattitaitoinen henkilö yrittäjän sijasta tai joka keski-määrin vastaa kyseisestä työstä maksettua korvausta. YEL:ssä tarkoitettun työtulon on vastattava yrittäjän työpanoksen taloudellista arvoa, ei yritystoiminnan taloudellista tulosta. Näin varmistetaan se, että myös taloudellisesti huonoina vuosina yrittäjälle karttuu eläkettä. Työtulo ei siis suoraan perustu esimerkiksi yrityksen liikevaihtoon tai verotuksessa todettuun ansiotuloon, mutta ne voivat auttaa työtulon määrittämisessä. YEL-työtuloa voi muuttaa yrittäjätoiminnan laajuudessa tapahtuvien muutosten vuoksi, mutta muutosta ei tehdä takautuvasti.

Yrittäjä maksaa YEL-vakuutusmaksun ja hänelle karttuu työeläke YEL-työtulon mukaan. Lisäksi Kelan sairauspäiväraha ja vanhempainrahat määräytyvät YEL-työtulon mukaan.

Työpanokseen perustuva työtulon määrittely urheilijalle voisi olla hankalaa. Eläketurvakeskuksen eri toimialajärjestöjen kanssa laatimien YEL-työtulo-ohjeiden mukaan työtuloa voidaan määritellä yrittäjillä esimerkiksi vuosimyynnin, liikevaihdon, työn vaativuuden, yrityksen henkilömäärän tai vuosityöajan mukaan. Tämän tyyppiset mittarit eivät kuitenkaan sovi urheilijan työpanoksen arviointiin.

Nykyisin yksilöurheilija ottaessaan urheilijalain mukaisen vakuutuksen määrittelee itselleen työtulon. Vakuutusmaksun perusteena käytetään sovittua vuosityöansiota, johon lasketaan kaikki urheilimisesta saadut veronalaiset tulot. Vuosityöansion on tarkoitus vastata vakiintunutta tulotasoa. Urhei-

lija erittelee hakemuksessa tulot palkka- ja palkintotuloihin tai vastaaviin tuloihin, yhteistyösopimusten perusteella saatuihin tuloihin ja verotettaviin luontoisetuihin.

Myös YEL:ssä yrittäjä ilmoittaa eläkelaitokselle työtulonsa määrän. Eläkelaitos vahvistaa yleensä yrittäjän ilmoittaman summan, jos se on muuten linjassa muiden vastaavien yrittäjien YEL-työtulojen kanssa. Myös yksilöurheilijalla YEL-työtulo voisi usein määräytyä pääasiassa urheilijan itsensä ilmoittaman summan perusteella.

Koska urheilijan työpanoksen arviointi on vaikeaa eikä urheilijan työssä ole samanlaisia mittareita kuin muussa yrittäjätoiminnassa, voisi olla selkeä vaihtoehto, että yksilöurheilijan YEL-työtulo määriteltäisiin hänen saamien tai hänelle etukäteisarvion perustella tulossa olevien tulojen mukaan. YEL-työtuloon laskettaisiin etupainotteisesti yhteen siten sponsoritulot, valmennustuet ja kilpailutulot. Usealle vuodelle maksetut tulot jaettaisiin eri vuosien kesken.

Yksi vaihtoehto olisi, että YEL:n piiriin kuuluvan yksilöurheilijan ensimmäinen YEL-työtulo määriteltäisiin aina jonkin tietyn summan suuruiseksi (esim. 7 300 e tai 10 690 e) ellei urheilija esittäisi muuta työtulon määrää.

YEL-työtulon määrittely sen mukaan, mitä yksilöurheilija nostaa niin sanottuna palkkana valmennus- tai urheilijarahastosta, ei sovi työeläkejärjestelmään. Tulot on ansaittu jo silloin, kun rahat on maksettu rahastoon, ei siinä vaiheessa, kun urheilija nostaa ne rahastosta. Toisaalta valmennusrahastoon siirrettyjä varoja ei lähtökohtaisesti tulisi ottaa huomioon myöskään urheilijan YEL-työtuloa vahvistettaessa, koska valmennusrahastoon siirretyt varat on tarkoitettu pääasiassa urheilusta aiheutuvien kulujen kattamiseen.

YEL:n mukainen aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennus voisi olla ongelmallinen urheilutyön vakuuttamisessa, koska jos urheilu-ura kestäisi vain esimerkiksi 4 vuotta, urheilija voisi saada maksualennusta koko vakuutettavan urheilutyön ajalle. Jos urheilija ei voisi saada vakuutusmaksualennusta, hänellä tulisi kuitenkin olla oikeus aloittavan yrittäjän vakuutusmaksualennukseen myöhemmin mahdollisesti aloitettavan muun yrittäjän eläkelaiissa vakuutettavan työn osalta.

Muun muassa vakuutusmaksut, karttumet ja indeksit olisivat samat urheilijoita vakuutettaessa kuin muita työntekijöitä, yrittäjiä ja apurahansaajia vakuutettaessa.

Työeläkejärjestelmästä maksettavat etuudet olisivat myös urheilijoilla samat kuin muilla työntekijöillä yrittäjillä ja apurahansaajilla. Yleisen työeläkejärjestelmän etuuksia ovat:

Vanhuuseläkkeelle on voi jäädä valitsemassaan iässä 63–68-vuotiaana. Työeläkejärjestelmästä maksettava vanhuuseläke voi alkaa sitä seuraavan kuun alusta lukien, jona vanhuuseläkeiän saavuttanut työntekijä on lopettanut työn, jonka perusteella hän hakee vanhuuseläkettä. Vanhuuseläkkeelle siirtyminen edellyttää, että työntekijä ei ole enää siinä työsuhteessa, josta hän jää eläkkeelle. Yrittäjän ei tarvitse päättää yrittäjätoimintaa vanhuuseläkkeelle siirtyessään.

Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää 18–62 -vuotiaalle sairauden, vian tai vamman aiheuttaman työkyvyttömyyden jatkuessa vähintään vuoden ajan. Työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi eläkkeensaajan saavuttaessa vanhuuseläkeiän. Työkyvyttömyyseläkettä voidaan myöntää toistaiseksi jatkuvana tai määräaikaisena sekä täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Työeläkejärjestelmän työkyvyttömyysetuudet ovat siten työkyvyttömyyseläke, osatyökyvyttömyyseläke, kuntoutustuki ja osakuntoutustuki.

Ammatillista kuntoutusta voidaan myöntää edellytysten täytyessä alle 63-vuotiaalla vakuutetulle työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi. Ammatillisen kuntoutuksen muotoja ovat esimerkiksi työpaikkakuntoutus ja koulutus. Työeläkelaitos maksaa kuntoutuksen ajalta kuntoutusetuutta, joka voi olla kuntoutusraha, osakuntoutusraha, kuntoutuskorotus ja kuntoutusavustus.

Osa-aikaeläke voidaan myöntää 61–67-vuotiaalle vakuutetulle, jolla on riittävästi työuraa eläkettä edeltävinä vuosina. Osa-aikaeläkkeen hakijan on siirryttävä kokoaikatyöstä osa-aikatyöhön eikä hänellä saa olla muuta omaan työuraan perustuvaa eläkettä. Kun henkilö siirtyy osa-

aikaeläkkeelle, työnteon on vähennyttävä siten, että osa-aikatyöstä saadut ansiot ovat 35–70 prosenttia kokoaikatyön vakiintuneista ansioista. Osa-aikatyön tekeminen on edellytys osa-aikaeläkkeen saamiselle.

Perhe-eläke jakaantuu leskeneläkkeeseen ja lapseneläkkeeseen. Leskeneläkettä maksetaan tiettyin edellytyksin edunjäntäjän aviopuolisolle ja entiselle aviopuolisolle. Samaa sukupuolta olevien rekisteröidyn parisuhteen osapuoli rinnastetaan aviopuolisoön. Lapseneläkkeeseen ovat oikeutettuja edunjäntäjän alle 18-vuotiaat lapset.

Sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen, kuten sairauspäivärahan, vanhempainpäivärahojen (äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan) sekä Kelan kuntoutusrahan määrä perustuu vakuutetun työtuloon tai päivärahaa edeltävään etuuteen. Yrittäjän päivärahaetus perustuu pääsääntöisesti YEL:n ja/tai MYEL:n mukaiseen työtuloon. Jos siis yksilöurheilijat vakuutettaisiin YEL:n mukaan ja urheilijapurahat MYEL:n mukaan, näissä järjestelmissä vahvistettavia MYEL- ja YEL-työtuloja käytettäisiin myös ansiosidonnaisten päivärahaetuksien perusteena.

Urheilu on muuttunut aiempaa ammattimaisemmaksi ja sitä voitaneen siltä osin verrata työsuhteessa tai yrittäjänä tehtyyn ansiotyöhön. Viime aikoina työeläkejärjestelmässä on lisäksi ollut pyrkimyksiä yhtenäistää eri työntekijäryhmien eläketurvan sisältöä. Jos urheilijat vakuutettaisiin yleisessä työeläkejärjestelmässä, eläketurva olisi muihin työntekijöihin ja yrittäjiin nähden yhdenvertainen ja myös urheilijoilla olisi oikeus esimerkiksi työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeeseen. Lisäksi useimmat muut nykyiseen urheilijalakiin liittyvät ongelmat ratkeaisivat, jos urheilijat vakuutettaisiin yleisessä työeläkejärjestelmässä.

Toisaalta urheilijoiden muita työntekijöitä lyhyempi työura ja ansioiden epätasainen kertyminen asettaa haasteita sosiaaliturvan rahoitukselle ja järjestelmän yleiselle hyväksyttävyydelle. Esimerkiksi tulevan ajan eläke voi urheilijan työkyvyttömyystapauksissa muodostua suhteellisen suureksi. Tämä liittyy siihen, että esimerkiksi jääkiekossa osalla huippupelaajista on huomattavan korkeat ansiot ja yleisesti on kuitenkin tiedossa, että urheilu-ura päättyy viimeistään 40 ikävuoden tietämillä. Jos tällaiselle pelaajalle tulisi oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen ja hänelle laskettaisiin tulevan ajan eläke 63 ikävuoden täyttämiseen saakka, maksettava eläke ei välttämättä vastaisi todennäköistä urheilijan urheilu-uran jälkeistä ansiokehitystä. Tapaukset olisivat luultavasti harvinaisia, koska alle 60-vuotiaan työkyvyttömyyseläkkeenhakijan työkykyä ei arvioida ammatillisesti. Koko työeläkejärjestelmän kannalta tällä ei siis todennäköisesti olisi suurta taloudellista merkitystä, mutta mahdollinen selvä ylikompensaatio yksittäistapauksessa voisi vaikuttaa järjestelmän yleiseen hyväksyttävyyteen.

Jos urheilijat kuuluisivat yleisen työeläketurvan lisäksi yleisen työtaturmavakuutuksen piiriin, tapaturmavakuutus kattaisi pääosin urheilutapaturman aiheuttaman työkyvyttömyyden kustannukset. Jos taas urheilijat vakuutettaisiin tapaturmavakuutuksen osalta nykyisen erillislain perusteella ja eläketurva järjestettäisiin yleisessä työeläkejärjestelmässä, tapaturmaturva ei kattaisi työkyvyttömyyden kustannuksia kokonaan, koska nykyisen urheilijalain mukaisen tapaturmaeläkkeen perusteena käytetään aina enintään urheilijalaissa mainittua enimmäisvuosityöansiota, joka on 33 400 euroa vuonna 2013 (ks. liitteenä olevat esimerkkilaskelmat urheilijan työkyvyttömyyseläkkeestä).

Urheilijoiden vakuuttaminen yleisessä työeläkejärjestelmässä on urheilutyönantajille, joukkueurheilijoille sekä yksilöurheilijoille myös kustannuskysymys. Keskimääräinen vuoden 2013 TyEL-vakuutusmaksu on 22,8 %. TyEL-vakuutusmaksusta alle 53 -vuotiaan palkansaajan maksettava osuus on 5,15 % ja vähintään 53 -vuotiaan palkansaajan osuus 6,50 %. Nykyisen urheilijalain mukaisen maksuperusteisen vanhuuseläkevakuutuksen maksuprosentti on 4,5 %. Urheilutyönantaja maksaa tämän maksun joukkueurheilijoiden osalta kokonaan.

- ✓ *Työryhmä on selvittänyt kuvatulla tavalla vaihtoehtoja nykyiselle urheilijalain mukaiselle vanhuudenturvalle. Eri ammateissa toimivien henkilöiden yhdenvertaisuuden kannalta työryhmässä on nähty tärkeänä, että urheilijoilla on mahdollisuus saada vanhuuden turvaksi maksettavien perusturvaetuksien lisäksi ansioeläkettä urheilu-uran aikaisista ansioista. Tämä on nykyään järjestetty urheilijalain mukaisella vanhuudenturvavakuutuksella. Mikäli*

yleisen työeläkejärjestelmän soveltaminen ulotettaisiin urheilijoihin, tarkoittaisi se urheilun vakuutusmaksumenojen merkittävää nousua nykyisestä. Muun muassa siitä syystä johtuen työryhmä ei ehdota työeläkelakien soveltamisalan ulottamista urheilijoihin, vaan tämän sijaan nykyiseen urheilijalakiin ehdotetaan tehtäväksi jäljempänä ehdotetut muutokset.

4.2 TYÖTAPATURMATURVAN JA URHEILIJAN TAPATURMATURVAN VERTAILUA

Urheilijoiden tapaturmaturvaan on urheilun erityispiirteistä johtuen tehty rajoituksia, joita ei ole lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa. Seuraavana on kuvattu urheilijalain mukaisen tapaturmavakuutuksen ja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen keskeisimpiä eroja.

Urheilijat eivät ole urheilijalain perusteella oikeutettuja korvaukseen ammattitaudeista. Ammattitautilain mukaan ammattitaudilla tarkoitetaan sairautta, joka työssä todennäköisesti on pääasiallisesti aiheutunut fysikaalisista, kemiallisista tai biologisista tekijöistä. Todennäköisellä aiheutumisella tarkoitetaan niin sanottua yleistä syy-yhteyttä tietyn sairauden ja tietyn altistustekijän välillä. Se merkitsee, että yleisesti hyväksytyin lääketieteellisin tutkimusmenetelmin on saatu tieteellinen osoitus siitä, että tietyn tasoinen altistuminen määrätulle altistustekijälle voi aiheuttaa tietyn yksilöidyn sairauden. Todennäköisyyden vaatimus edellyttää myös riittävää selvitystä ajallisesta ja määrällisestä altistumisesta mainitulle altistustekijälle työssä. Pääasiallisella aiheutumisella tarkoitetaan, että sairaus on aiheutunut pääasiallisesti työssä eikä sen ulkopuolella tapahtuneesta altistumisesta, jos altistumista on ollut sekä työssä että sen ulkopuolella. Ammattitautiasetuksessa on luettelo sairauksista ja fysikaalisista, kemiallisista ja biologisista tekijöistä, joiden välillä katsotaan olevan tietyllä altistustasolla yleisesti tunnustetuin lääketieteellisin tutkimusmenetelmin osoitettu todennäköinen syy-yhteys. Tällaisissa tapauksissa ei ole tarpeen enää osoittaa niin sanottua yleisen tason todennäköisyyttä sairauden ja tietyn tasoinen altistumisen välillä. Asetuksessa mainittu luettelo ei ole tyhjentävä. Luettelon ulkopuolinenkin sairaus voidaan korvata ammattitautina, mikäli ammattitautilaissa säädetty kriteerit täyttyvät. Ammattitautilaissa säädetään erikseen jännetupentulehduksen ja olkaluun sivunastan tulehduksen sekä rannekanavaoireyhtymän korvaamisesta ammattitautina.

Lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta korvataan myös muun kuin työtaturman tai ammattitaudin aiheuttaman vamman tai sairauden olennainen paheneminen, kun paheneminen on todennäköisesti aiheutunut työtaturmasta tai ammattitaudista. Korvausta maksetaan tällöin vamman tai sairauden olennaisen pahenemisen ajalta.

Urheilijalain mukaan ei makseta päivärahaa tapaturman aiheuttaman työkyvyttömyyden johdosta. Lakisääteisessä tapaturmavakuutusjärjestelmässä työkyvyttömyyden⁹ perusteella maksetaan päivärahaa, jos työkyvyttömyys kestää vähintään kolme peräkkäistä päivää tapaturmapäivää lukuun ottamatta. Päivärahaa ei makseta tapaturmapäivältä ja sitä maksetaan enintään yhden vuoden ajan tapaturmasta lukien ja kaikilta kalenteripäiviltä. Päivärahan suuruus on neljän viikon ajan tapaturmapäivän jälkeen sama kuin työntekijälle maksettu sairausajan palkka. Tällöin päiväraha maksetaan työnantajalle. Jos sairausajan palkkaa ei ole maksettu tuona aikana, päiväraha määräytyy tapaturmaa edeltäneiden neljän viikon työnansioiden perusteella. Neljän ensimmäisen viikon jälkeen päivärahan suuruus on 1/360. osa työntekijän vuosityöansioista. Päiväraha voidaan maksaa myös osakorvauksena, jos työkyvyttömyys ja ansioiden aleneminen on osittaista.

Urheilijalaissa korvausta ei makseta urheilijalle enää sen jälkeen, kun urheilijan oikeus tapaturmaeläkkeeseen on päättynyt. Perhe-eläkkeen osalta korvausaika on rajattu 10 vuoteen. Vastaavia rajoituksia ei ole lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa. Jatkovana maksettavan haittarahakorvauksen osalta urheilijalaissa ei ole säädetty rajoituksia maksuaikaan.

Urheilijalaki sisältää säännökset vuosityöansion enimmäismäärästä. Vastaavaa rajausta ei ole lakisääteisessä tapaturmavakuutusjärjestelmässä.

Urheilijalain mukaan vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönyt seura on velvollinen kustantamaan urheilijalle laiminlyönnin vuoksi saamatta jääneen vakuutusturvan. Lakisääteisessä tapaturmavakuu-

⁹ Työkyvyn alentuman tulee olla vähintään 10 prosenttia.

tusjärjestelmässä vakuutetun asema on parempi, koska Tapaturmavakuutuslaitosten liitto maksaa tapaturma- ja ammattitautikorvaukset, jos työnantajalla ei ole ollut vakuuttamisvelvollisuutta tai velvollisuus on laiminlyöty. Näin työntekijän turva ei ole riippuvainen esimerkiksi työnantajan taloudellisesta tilanteesta.

Urheilijoiden tapaturmaturva on siis tällä hetkellä muiden työntekijöiden ja itsensä vakuuttaneiden yrittäjien tapaturma- ja ammattitautiturvaan verrattuna rajoitetumpi. Joukkueurheilussa urheilutyötä tehdään muihin työntekijöihin nähden vastaavasti ansaintatarkoituksessa työsuhteessa vastiketta vastaan, jolloin voidaan perustellusti etenkin näiden urheilijoiden osalta pohtia, miksi heitä tapaturmaturvan osalta kohdellaan eri tavalla kuin muita työsuhteisia työntekijöitä. Eri työntekijäryhmien aseman yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi erityissäännösten ylläpitäminen ei pitkällä aikavälillä ole pelkästään kustannussyiden nojalla perusteltua.

Seuraavana on mainittu keskeisimpiä urheilun erityispiirteitä, joilla erillisjärjestelmää on perusteltu:

- 1) Urheilu-uran muuta työuraa huomattavasti lyhyempi kesto ja ansioiden epätasainen kertyminen.
- 2) Tapaturmariski urheilijoilla, erityisesti eräissä lajeissa, on huomattavan korkea jopa riskialteimpaan rakennusalaan nähden. Urheilijoille myös sattuu paljon vammoja, tosin valtaosa näistä on ohimeneviä. Urheilun luonteesta, vammaherkkyydestä ja -tiheydestä johtuen, urheilu-uran päättyminen vammaan voi korostua varsinkin uran loppuvaiheessa.¹⁰
- 3) Urheiluvamma voi aiheuttaa urheilijalle pysyvän urheilukyvyttömyyden, mutta ei välttämättä pysyvää työkyvyttömyyttä. Jos urheilijalla ei ole muuta ammattia kuin urheilu, hänet kuntoutetaan urheilijalain mukaisesti uuteen ammattiin, josta hän voi saada toimeentulon. Urheilijan vuosityöansio voi olla suuri ja tästä johtuen kuntoutuksen jälkeinen ansionalenema usein jää suureksi. Urheilijalaissa tapaturmaeläkkeen maksaminen onkin rajattu kokonaisuudessaan viiteen vuoteen. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen osalta vastaavaa rajoitusta ei ole. Tapaturmavakuutuslaissa ei myöskään ole säännöstä vuosityöansion enimmäismäärästä. Ammatillisella kuntoutuksella pyritään siihen, että henkilö kuntoutetaan sellaiseen uuteen ammattiin, josta hän voi saada toimeentulonsa ja, joka mahdollisimman hyvin säilyttää hänen entisen ansiotasonsa. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen puolella tässä usein onnistutaankin, mutta korkeita ansioalenumakorvauksia voi tulla maksettavaksi myös lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa, jos henkilön vuosityöansio on iso. Koska tapaturmavakuutuksen hinnoittelussa pyritään riskivastavuuteen, muodostuisi lakisääteisen tapaturmavakuutuksen maksusta ainakin eräissä lajeissa (esimerkiksi jääkiekossa) ilman erityissäännöksiä, huomattavasti korkeampi kuin työnantajilla keskimäärin.
- 4) Urheilulajien kesken on suuria eroja urheilijoiden ansioissa ja urheiluseurojen taloudellisessa kantokyvyssä.
- 5) Jos urheilutyönantajan vakuuttamisvelvollisuuden osalta noudatettaisiin tapaturmavakuutuslain säännöksiä, vakuutusturvan piiriin saattaisi tulla urheilijoita, joiden ansiot ovat pienet ja urheilua tässä mielessä tarkasteltuna voidaan pitää harrastusluonteisena, eikä niinkään ansiotarkoituksessa tehtävänä työnä. Nykyisessä urheilijalaissa on vakuuttamisvelvollisuutta koskeva ansioraja juuri sen vuoksi, että sillä pyritään tekemään eroa ammattuurheilijan ja niin sanotun harrasteurheilijan välillä.

Vakuutusmaksut

Työryhmä on pyytänyt Tapaturmavakuutuslaitosten liitolta laskelmia lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta urheilijoille ja urheiluseuroille aiheutuvista kustannuksista. Lakisääteisistä tapaturmavakuutusta koskevat vakuutusmaksuarviot ovat luonteeltaan ainoastaan viitteellisiä ja niihin liittyy merkittäviä

¹⁰ Tässä tapauksessa KKO 2013:29 urheilijan ura katsottiin päättyneeksi useamman vamman yhteisvaikutuksen seurauksena.

epävarmuustekijöitä – varsinaisen riskianalyysi edellyttäisi tilastotietoja vahinkojen seuraamusprofiilin ja palkkajakauman analysoimiseksi. Arvioita tehtäessä nykyisen urheilijavakuutuksen tilastotietoja on voitu hyödyntää erittäin rajoitetusti ja arvionvaraisesti, lähinnä jääkiekon osalta. Korvaustason osalta arvio perustuu keskeisesti lakisääteisen tapaturmavakuutuksen tilastotietoihin.

Valituilla taustaoletuksilla urheilijoiden vakuuttaminen lakisääteisellä tapaturmavakuutuksella korottaisi tapaturmavakuutusmaksuja lajista riippuen 7–26 prosenttiin palkkasummasta. Laskelmassa ei ole otettu huomioon mahdollisia ammattitautien aiheuttamia kustannuksia. Lajeittain arvioitu maksuvaihtelu on kohtuullisen suurta. Tapaturmavakuutusmaksu olisi jääkiekossa suurin eli noin 26 prosenttia. Jalkapallossa maksu olisi noin 22 %, koripallossa 15 %, lentopallossa 8 %, pesäpallossa 7 % ja yksilölajeissa vajaa 10 %. Päivärahan maksaminen työkyvyttömyyden johdosta toisi merkittävän lisän vakuutusmaksuun, kun päivärahaosuuden arvioidaan olevan koko maksusta noin 40 prosenttia. Nykyinen urheilijalain mukainen tapaturmavakuutusmaksu on esimerkiksi jääkiekon SM-liigan osalta noin 12 prosenttia.¹¹

- ✓ *Työryhmä toteaa, että urheilijoiden tapaturmaturva nykyisen urheilijalain kautta järjestettynä on suppeampi, kuin tapaturmavakuutuslain mukainen vakuutusturva muilla työntekijöillä ja yrittäjillä eikä yhdenvertaisuus näin ollen toteudu eri työntekijäryhmien kohdalla. Mikäli tapaturmavakuutuslain soveltaminen ulotettaisiin urheilijoihin, tarkoittaisi se urheilun vakuutusmaksumenojen merkittävää nousua nykyisestä. Kustannusrasitusta voitaisiin pienentää tapaturmavakuutuslain erityissäännöksiin, mutta tällöin urheilijat olisivat jälleen omana ryhmänään. Muun muassa näistä syistä johtuen työryhmä ei ehdota tapaturmavakuutuslain soveltamisalan ulottamista urheilijoihin, vaan tämän sijaan nykyiseen urheilijalakiin ehdotetaan tehtäväksi jäljempänä ehdotetut muutokset.*

4.3 APURAHANSAAJAT

Urheilija-apurahojen saajat eivät kuulu tieteellistä ja taiteellista toimintaa harjoittavien apurahansaajien lakisääteisen eläke- ja muun sosiaaliturvan piiriin.¹² Seuraavana on kuvattu tieteellistä ja taiteellista toimintaa harjoittavien apurahansaajien vakuuttamista.

Vakuuttaminen

Apurahansaajalla tarkoitetaan Suomessa asuvaa henkilöä, joka olematta työsuhteessa apurahan myöntäjään tekee Suomessa tieteellistä tutkimusta tai harjoittaa taiteellista toimintaa hänelle Suomesta henkilökohtaisesti myönnetyn apurahan turvin. Sama koskee henkilöä, joka vastaavasti työsuhteessa olematta tekee työtä tutkija- tai taiteilijaryhmässä, jolle apuraha on myönnetty. Apurahansaajana pidetään myös henkilöä, joka työsuhteessa ollessaan tai yrittäjätoimintaa harjoittaessaan saa apurahan työsuhteesta tai yrittäjätoiminnasta erillään tehtävää tutkimusta tai taiteellista toimintaa varten. Suomessa tehtävään tieteelliseen tutkimukseen tai taiteellisen toiminnan harjoittamiseen rinnastetaan tutkimuksen tekeminen tai taiteellisen toiminnan harjoittaminen ulkomailla, jos apuraha on myönnetty Suomesta muualla kuin Suomessa tehtävää tutkimusta tai harjoitettavaa taiteellista toimintaa varten. Edellä tarkoitettuna tieteellisen tutkimuksen tekemisenä tai taiteellisen toiminnan harjoittamisena ei pidetä ammatilliseen perustutkintoon, ammattikorkeakoulututkintoon tai alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon liittyvää opiskelua tai opinnäytetyötä.

Edellä mainitut apurahansaajat ovat lakisääteisen vakuutusturvan piirissä ansiosidonnaisen eläketurvan ja kuntoutusetuuskien, ryhmähenkivakuutuksen, työtapaturmavakuutuksen, sairausvakuutuslain mukaisten ansiosidonnaisten päivärahaetuuskien, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahan sekä MATAL:n mukaisen vapaaehtoisen vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen osalta.

Apurahansaaja on velvollinen vakuuttamaan itsensä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa (Mela), kun hänelle on myönnetty Suomesta apuraha, jonka turvin hän työskentelee Suomessa yhdenjaksoi-

¹¹ Lakisääteinen tapaturmavakuutusmaksu on keskimäärin 0,85 prosenttia palkkasummasta. Vakuutusmaksu vaihtelee työnantajan teettämän työn tapaturma- ja ammattitauririskin mukaan ja vaihteluväli on 0,1–7,0 prosenttia palkkasummasta.

¹² Apurahansaajien lakisääteistä eläke- ja muuta sosiaaliturvaa koskevat säännökset tulivat voimaan 1.1.2009.

sesti vähintään neljä kuukautta ja hänen saamansa apurahan määrä säädetyllä tavalla vuotuisesti työtuloksi muunnettuna on vähintään MYEL:n vakuuttamisen edellytyksenä olevan työtulon alarajan suuruinen. Lisäksi edellytetään, että apurahansaaja on 18–67 -vuotias eikä hän ole työeläkelakien mukaisella vanhuuseläkkeellä.

Apurahan myöntäjän on kirjallisesti ilmoitettava Melalle, kun se on myöntänyt apurahansaajalle vähintään neljän kuukauden työskentelyajalle apurahan, joka on vähintään 1217,34 euroa kuukaudesta vuoden 2013 tasossa. Ilmoituksessa on muun muassa mainittava apurahan määrä ja käyttötarkoitus sekä se, sisältyykö apurahaan myös kuluja.

Apurahansaajan MYEL-vakuutusmaksu lasketaan vakuuttamisvelvolliselle apurahansaajalle vahvistettavan MYEL-vuosityötulon perusteella.

Työtulo

Apurahansaajan MYEL-työtulo määritetään siten, että työtä varten myönnetty apuraha jaetaan apurahalla työskentelyaikaan sisältyvien päivien lukumäärällä ja näin saatu rahamäärä kerrotaan 360:llä. MYEL-vuosityötulo vahvistetaan kunkin apurahalla työskentelyn osalta erikseen.

Jos työskentelyapuraha on osittain tarkoitettu myös apurahatyöstä aiheutuvien materiaali- ja muiden kustannusten kattamiseen, apurahan myöntäjän tulee ilmoittaa asiasta Melalle. Halutessaan myöntäjä voi ilmoittaa, mikä osuus apurahasta on käytettävissä tarpeellisten kulujen kattamiseen, muutoin Mela arvioi vähennettävän määrän. Vakiintuneen ratkaisukäytännön mukaan työskentelyapurahasta voi vähentää korkeintaan puolet kuluina, jos myöntäjä ei ole määritellyt kulujen osuutta. Jos myöntäjä on määritellyt kulujen osuuden, kulut vähennetään myöntäjän ilmoituksen mukaisesti. Jos apurahalla ei ole osaksikaan tarkoitettu kattaa apurahatyöskentelystä aiheutuvia materiaali- ym. kuluja, näitä kuluja ei voi vähentää apurahasta ennen MYEL-työtulon vahvistamista, vaikka tällaisia kuluja apurahansaajalle kuitenkin tulisi. Apurahansaajan tulee aina esittää Melalle selvitys tarpeellisista vähennyskelpoisista kuluistaan, jonka jälkeen todellisia kuluja vähennetään apurahan määrästä korkeintaan edellä esitetyn maksimimäärän verran ennen apurahansaajan MYEL-työtulon vahvistamista.

Rahoitus

Apurahansaajien eläkkeiden ja muiden etuuksien kustannuksista vastaa eläkelaitos ja valtio. Eläkelaitoksen kustannettava osuus muodostuu eläkelaitoksen apurahansaajilta saamista vakuutusmaksuista, joista on vähennetty eläkelaitoksen kohtuulliset hoitokulut apurahansaajien eläketurvan toimeenpanosta sekä sijoitusten tuotoista. Apurahansaajien eläkevakuutusmaksu on työtulojen mukaan porrastettu. Kun apurahansaajien työtulot ovat suhteellisen matalat, he maksavat huomattavasti pienempiä vakuutusmaksuja kuin palkansaajat. Vuonna 2013 keskimääräinen maksuprosentti on noin 12,4. Maksuprosentti riippuu iästä ja MYEL-työtulon määrästä.¹³ Valtio rahoittaa osuuden, jos edellä mainitut tulot eivät riitä kattamaan etuusmenoja. Ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion vastuulla on yksi kolmannes.

Apurahansaajien työtaturmaturva on rahoitettu osana maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmää. Kokonaiskustannukset rahoitetaan perusturvaosuudella (37 %), maatalousyrittäjien ja apurahansaajien vakuutusmaksuosuudella (33,5 %), valtion osuudella (29,5 %) ja sijoitusten tuotolla. Perusturvaosuuden rahoittavat Kela ja maatalousyrittäjien eläkelaitos.

Urheilija-apurahojen vakuuttamista ja niiden rinnastamista tieteellistä ja taiteellista toimintaa harjoittaviin apurahansaajiin, tulisi katsoa osana urheilijoiden vakuuttamista koko sosiaaliturvan osalta. Näin ollen tätä kysymystä tulee pohtia uudelleen, jos yleinen tapaturma- ja työeläkejärjestelmä ulotetaan urheilijoihin.

¹³ Vuonna 2013 alle 53-vuotiaiden vakuutusmaksu alle 25 587,53 euron työtulosta on 12,1500 prosenttia. Vakuutusmaksu nousee liukuvasti 25 587,53 ja 40 209,04 euron väliseltä osalta. 40 209,04 euron työtulon ylittävältä osalta maksu on 22,50 prosenttia. 53 vuotta täyttäneiltä peritään korkeampaa vakuutusmaksua suuremmasta eläkekarttumasta johtuen. Heillä vastaavat prosenttiluvut ovat 12,8790 ja 23,85.

- ✓ *Työryhmä katsoo, että urheilija-apurahojen vakuuttaminen ei ole nykytilanteessa tarkoituksenmukaista, koska urheilijat on vakuutettu tapaturman ja vanhuuden varalta urheilijalain mukaisesti.*

4.4 URHEILIJOIDEN VANHUUDENTURVAN JÄRJESTÄMINEN ELÄKEKASSASSA

Urheilijan vanhuudenturvasta säädetään urheilijalain 14 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan vanhuudenturva käsittää vanhuuseläkkeen, jota maksetaan siitä päivästä alkaen, jolloin urheilija täyttää 65 vuotta. Vanhuudenturva järjestetään vakuutuksella, jonka voi myöntää vakuutusyhtiö, jolla on vakuutusyhtiölain (521/2008) ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain (398/1995) mukaan oikeus myöntää Suomessa vakuutusluokista annetun lain (526/2008) 13 §:ssä tarkoitetun henkivakuutusluokan 1 mukaisia vakuutuksia. Tähän vakuutusluokkaan kuuluvat muun muassa eläkevakuutukset. Koska urheilijan vanhuudenturva tulee järjestää ottamalla vakuutus vakuutusyhtiöstä, voimassa oleva urheilijalaki rajaa urheilijan vanhuudenturvan järjestämismahdollisuuksia.

Urheilijalain 14 §:n 1 momentin mukaan vakuutusta varten vakuuttamisvelvollisen on suoritettava vakuutusmaksuna 4,5 prosenttia lain 1 §:ssä tarkoitetusta palkasta tai 15 §:ssä tarkoitetusta tulosta. Urheilijan vanhuudenturvan määrä muodostuu näistä vakuutusmaksuista ja niille saaduista sijoitustuotoista vähennettynä perityillä hoitokustannuksilla.

Urheilijoiden vanhuudenturva on maksuperusteinen järjestely, koska etuus määräytyy suoraan maksettujen vakuutusmaksujen ja niiden sijoittamisesta saatujen sijoitustuottojen sekä perittyjen hoitokustannusten perusteella. Urheilun pelaajajärjestöjen mukaan hoitokustannusten merkitys ammattiuurheilijoiden eläketurvassa on korostunut. Vakuutuksesta perityt hoitokustannukset vaikuttavat alentavasti vakuutuksesta saatavan tulevan vanhuuseläkkeen määrään. Varsinkin pitkällä aikavälillä perityillä hoitokustannuksilla voi olla vähäistä suurempi merkitys tulevan vanhuuseläkkeen määrään. Vakuutuksenottajilla voidaan katsoa olevan heikot mahdollisuudet vaikuttaa vakuutuksesta perittäviin hoitokustannuksiin. Vanhuudenturvan järjestämistapa on voimassa olevassa laissa rajoitettu henkivakuutusyhtiöihin. Siten kilpailu vanhuudenturvan järjestämisestä tapahtuu henkivakuutusyhtiöiden välillä. Toisaalta kilpailu urheilijoiden vanhuudenturvan järjestämisestä saattaa olla vähäistä, koska vakuutettavien lukumäärä voi olla liian vähäinen toiminnan kannattavuuden näkökulmasta. Tämä saattaa vaikuttaa vakuutuksesta perittäviin kuluihin.

Urheilun pelaajajärjestöjen taholta on esitetty vanhuudenturvan järjestämismahdollisuuksien laajentamista siten, että urheilijalain mukainen vanhuudenturva voitaisiin järjestää myös maksuperusteisena lisäeläkejärjestelyinä eläkesäätiölaissa (1774/1995) tarkoitetussa eläkesäätiössä tai vakuutuskassalaissa (1164/1992) tarkoitetussa eläkekassassa. Perusteluna on esitetty vakuutuksista perittävien kulujen määrää, vakuutusta pidetään kalliina.

Henkivakuutusyhtiöissä eläkevakuutuksesta saatavan etuuden määrään ja vakuutuksesta perittäviin kuluihin vaikuttaa moni asia. Perinteisessä eläkevakuutuksessa yhtiö yleensä takaa eläkkeen vähimmäismäärän sekä elinikään liittyvän riskin. Muun muassa näitä vakuuttamiseen liittyviä riskejä vastaan yhtiöllä tulee olla toimintapääomaa. Vakuuttaminen on taloudellista liiketoimintaa johon sisältyy omistajien ja yhtiöön pääomaan sijoittaneiden tavoite saada tuottoa sijoitukselleen. Yhtiön vakuutustoiminnasta aiheutuvien liikekulujen määrä, toiminnan tehokkuus ja tuottavuus vaikuttavat vakuutuksista perittävien kulujen ja vakuutuksesta saatavan etuuden määrään. Myös markkinatilanteella ja yhtiöiden välisellä kilpailulla on merkitystä vakuutuksesta perittäviin kuluihin.

Maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa annetulla lailla (173/2009) säädetään työnantajan ja tämän palveluksessa olevien työntekijöiden tai työnantajan ja ammatillisen työntekijä- tai ammatinharjoittajaryhmän välillä sovittavasta tai työnantajan yksipuolisesti järjestämästä vapaaehtoisesta, ammatillisesta maksuperusteisesta lisäeläkejärjestelystä eläkesäätiölaissa tarkoitetussa eläkesäätiössä tai vakuutuskassalaissa tarkoitetussa eläkekassassa. Maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn sovelletaan lisäksi, mitä vapaaehtoisesta lisäeläketurvasta säädetään eläkesäätiölaissa ja vakuutuskassalaissa, ellei maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä koskevassa laissa

toisin säädetä. Maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä etuudet määräytyvät lisäeläkejärjestelyssä suoritettujen vakuutusmaksujen perusteella, vähennettynä kertyneiden varojen hoitokuluilla sekä lisättyinä maksujen sijoittamisesta saaduilla nettotuotoilla.

Maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn ei sovelleta eläkesäätiölain 3 §:ää, jossa säädetään eläkesäätiön toimintapiirin koosta. Vastaavasti maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn ei sovelleta vakuutuskassalain 6 §:ää, jossa säädetään kassan jäsenten vähimmäislukumäärästä. Maksuperusteinen lisäeläkejärjestely voidaan siten järjestää eläkesäätiössä toimintapiirin koosta tai eläkekassassa jäsenten lukumäärästä riippumatta. Näin ollen vakuutettavien lukumäärä ei olisi esteenä vanhuudenturvan järjestämiselle eläkesäätiössä tai eläkekassassa.

Taloudellisesti ja toiminnallisesti saattaa olla tarkoituksenmukaista, että eri urheilijalain 1 §:n mukaiset vakuuttamisvelvolliset yhdessä järjestävät urheilijalain mukaisen vanhuudenturvan samassa eläkesäätiössä tai eläkekassassa. Eläkesäätiö voidaan perustaa yhteiseläkesäätiönä, jolloin perustajina toimivat eläkesäätiölain 115 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan kaksi tai useampi työnantaja edellyttäen, että niillä on taloudellinen tai toiminnallinen yhteys keskenään siten, että yhteiseläkesäätiön perustamista voidaan pitää tarkoituksenmukaisena. Esimerkiksi saman urheilulajin eri seurat voisivat tämän lainkohdan nojalla perustaa yhteiseläkesäätiön. Myös eri urheilulajien seurat voisivat perustaa yhteiseläkesäätiön, mikäli tämä katsottaisiin tarkoituksenmukaiseksi. Viime kädessä Finanssivalvonta harkitsee tarkoituksenmukaisuuden vahvistaessaan yhteiseläkesäätiön säännöt. Eläkekassan voi vakuutuskassalain 10 §:n nojalla perustaa yksi tai useampi perustaja. Perustajan tulee olla Suomen tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan muun valtion kansalainen taikka yhteisö tai säätiö, jonka kotipaikka on Suomessa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa muussa valtiossa.

Ministeriössä on vuoden 2012 syksyllä valmisteltu hallituksen esityksen luonnos, jossa vanhuudenturvan järjestämismahdollisuuksia laajennettaisiin siten, että vanhuudenturva olisi mahdollista järjestää myös maksuperusteisena lisäeläkejärjestelynä eläkesäätiölaissa tarkoitettussa eläkesäätiössä tai vakuutuskassalaissa tarkoitettussa eläkekassassa. Tämä järjestämismahdollisuus koskisi ensisijaisesti vain työntekijäasemassa tapahtuvaa urheilemista, eli työnantaja tai työnantajat perustaisivat maksuperusteisen eläkesäätiön tai eläkekassan vanhuudenturvan järjestämiseksi. Yksilöurheilijoiden asemaa tämä ei lähtökohtaisesti koskisi. Eläkekassaan yksilöurheilijan olisi mahdollista liittyä. Vanhuudenturva tulisi tällöin järjestää maksuperusteisena järjestelynä siten, että eläkekassan osakkaiden taloudellinen vastuu eläkekassaa kohtaan rajoittuisi urheilijalain mukaisen vakuutusmaksun suorittamiseen.

Eläkesäätiö- tai eläkekassaratkaisu saattaisi myös merkitä sitä, että henkivakuutusyhtiöt lopettaisivat kokonaan vanhuudenturvan vakuuttamisen, koska liiketoiminta tältä osin saattaisi pienentyä ole-mattomiin eikä siten olisi kannattavaa. Tällöin yksilöurheilijoiden, ja vakuuttamisvelvollisten yleensäkin, mahdollisuus saada urheilijalain mukainen vakuutus vanhuudenturvan osalta vaikeutuisi. Tämän vuoksi katsotaan tarkoituksenmukaiseksi, että mahdollinen vanhuudenturvan järjestämismahdollisuuksien laajentaminen koskisi urheilijalain mukaisen vanhuudenturvan järjestämistä eläkekassassa siten, että kaikilla vakuuttamisvelvollisilla ja vapaaehtoiseen vakuutukseen oikeutetulla urheilijalla olisi oikeus liittyä perustettuun eläkekassaan. Tämä tulisi huomioida mahdollisessa lainmuutoksessa.

Eläkekassan osakkaan oikeudet ja velvollisuudet eläkekassaa kohtaan määräytyvät lainsäädännön ja järjestelyn sääntöjen mukaan. Lain maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa 7 §:n mukaan sen lisäksi, mitä eläkesäätiölaissa ja vakuutuskassalaissa säädetään, maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn säännöissä on määrättävä:

- 1) vakuutetut;
- 2) miten vakuutetut tulevat järjestelyn osapuoleksi ja eroavat järjestelystä;
- 3) rahoittavan yrityksen maksuosuuksien määräytymisperusteista;
- 4) vakuutettujen maksuosuuksien määräytymisperusteista;
- 5) maksujen laiminlyönnin seuraamuksista;
- 6) vakuutettujen oikeudesta keskeyttää maksujen suorittaminen;
- 7) vakuutettujen oikeudesta valita sijoituskohteet ja vaihtaa sijoituskohteita työsuhteen aikana sekä työsuhteen päätyttyä;

- 8) onko lisäeläkejärjestelyssä kertyneet varat ja niille laskettavat tuotot mahdollista siirtää toiseen lisäeläketurvaa järjestävään vakuutuslaitokseen;
- 9) edunsaajista, joilla on oikeus vakuutetun kuollessa sopimuksen mukaisiin etuuksiin.

Osan edellä lueteltujen kohtien sisältö määräytyy suoraan urheilijalain perusteella, esimerkiksi vakuutusmaksun suorittaa työnantaja, vakuutettu ei voi suorittaa omia maksuosuuksia ja vakuutetulla on oikeus vapaakirjaan.

Urheilijalaki määrittelee vanhuudenturvasta vain sen, että eläkeikä on 65 vuotta, vakuutusmaksu on 4,5 % urheilijalain 1 §:n mukaisesta palkasta tai 15 §:n mukaisesta tulosta. Lisäksi urheilijalain 14 §:n 1 mom. mukaan vanhuuseläkettä maksetaan siitä päivästä alkaen, jolloin urheilija täyttää 65 vuotta. Tämä on tulkittu siten, että urheilijalain mukaisen vanhuuseläkkeen tulee olla elinikäinen. Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn säännöissä määriteltäisiin vanhuudenturvan sisällöstä muilta osin. Oleellisia kysymyksiä järjestelyssä ovat muun muassa kuka tekee sijoituspäätökset ja miten määrätään vanhuuseläke urheilijalle kertyneestä säästöstä. Riippumatta siitä, kuka tekee sijoituspäätökset, riskin sijoitustoiminnan tuloksesta kantaa viime kädessä kuitenkin vakuutettu, koska tuleva vanhuuseläke määräytyy kertyneen säästön perusteella.

Mikäli vapaaehtoista lisäeläke-toimintaa harjoittava eläkekassa ei takaa elinikään liittyvää riskiä, sijoitustoiminnan tuottoa eikä etuuskien tasoa, eläkekassalta ei vaadita vakuutusteknisen velan määrän ylittäviä omia varoja. Mikäli eläkekassa takaa yhden tai useamman edellä luetelluista, eläkekassalla on jatkuvasti oltava vakuutusteknisen velan lisäksi riittävästi omia varoja varmuuspääomana. Omien varojen vähimmäismäärän laskemisesta säädetään vakuutuskassalain 83 §:ssä.

Urheilijalain mukaisen vanhuuseläkkeen järjestäminen eläkekassassa saattaa eläkekassan toiminnan kannalta olla tarkoituksenmukaisinta toteuttaa siten, että vanhuuseläke on määräaikainen ja eläkekassa ei takaa elinikään liittyvää riskiä, sijoitustoiminnan tuottoa eikä etuuskien tasoa, mikä olisi merkittävä muutos nykyiseen henkivakuutusyhtiössä järjestettyyn eläketurvaan verrattuna. Eläkekassalta ei vaadittaisi vakuutusteknisen velan määrän ylittäviä omia varoja. Urheilijalain mukaisen vanhuuseläkkeen määräaikaisuus edellyttäisi muutosta voimassa olevaan lakiin. Tässä tapauksessa urheilijalaissa tulisi säätää vanhuuseläkkeen vähimmäispituudesta. Samassa yhteydessä tulisi mahdollistaa myös urheilijan määräaikaisen vanhuudenturvan toteuttaminen henkivakuutusyhtiöstä otettavalla vakuutuksella. Vuoden 2010 alusta alkaen tuloverolain (1535/1992) 34 b §:n 1 mom. mukaan vakuutuksen perustuva eläke tai pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuva suoritus tulee suorittaa vähintään 10 vuoden aikana, jotta suoritettua määrää ei lueta pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Aiemmin eläkevakuutuksen takaisinmaksu oli mahdollista lyhimmillään tehdä kahden vuoden kuluessa. Lisäksi tuloverolaissa ja kyseisen lainmuutoksen voimaantulosäännöksessä on muita verotukseen vaikuttavia säännöksiä. Tuloverolain säännöksen tarkoituksena on pyrkiä tukemaan järjestelyn luonnetta nimenomaan eläkejärjestelynä. Harkittaessa urheilijalain mukaisen vanhuuseläkkeen määräaikaisuutta ja sen vähimmäispituutta, tulee huomioida eläkkeen luonne ja tarkoitus nimenomaan vanhuudenturvana.

Voimassa olevassa urheilijalaissa säädetään urheilijan vanhuudenturvasta, jolla tarkoitetaan elinikäistä vanhuudenturvaa. Mikäli mahdollistetaan urheilijalain mukaisen vanhuudenturvan järjestäminen eläkekassassa määräaikaisena vanhuuseläkkeenä, tulee harkittavaksi eläkekassaan kertyneen säästön siirto-oikeus henkivakuutusyhtiöön. Kysymys säästön siirto-oikeudesta vaatii asiaa liittyvien erilliskysymysten tarkempaa selvittelyä. Esimerkiksi kysymys siirto-oikeuden ajankohdasta on eräs ratkaistava asia.

Ratkaisu urheilijoiden vanhuudenturvan järjestämismahdollisuuksien laajentamisesta liittyy myös kysymykseen siitä harkitaanko urheilijoiden vakuuttamisen järjestämistä yleisessä työeläkejärjestelmässä. Jos urheilijat vakuutettaisiin yleisessä työeläkejärjestelmässä, pakollisen työeläketurvan voisi järjestää ottamalla vakuutus työeläkevakuutusyhtiöstä tai perustaa tätä varten eläkesäätiö tai eläkekassa. Käytännössä lakisääteinen työeläkevakuutus toteutunee tässä tapauksessa työeläkeyhtiössä.

- ✓ *Työryhmä katsoo, että urheilijalain mukaisen vanhuuseläkkeen järjestäminen eläkekassassa olisi mahdollista maksuperusteisena lisäeläkejärjestelynä edellyttäen, että kassan tulee hy-*

väkyä osakkaaksi kaikki vakuuttamisvelvolliset ja urheilijat, joilla on oikeus urheilijalain mukaiseen vakuutukseen. Lisäksi työnantajien ja erityisesti yksilöurheilijoiden vastuuden rajaamiseksi eläkekassassa järjestettävän vanhuudenturvan tulisi olla sellainen, että osakkaiden vastuu rajoittuu urheilijalain mukaisen vakuutusmaksun suorittamiseen. Urheilijalaissa säädettäisiin vanhuuseläkkeen maksuajan vähimmäispituudeksi 10 vuotta. Jatkovalmistelun yhteydessä tulee lisäksi selvittää mahdollisuus siirtää eläkekassaan muodostunut vapaakirja henkivakuutusyhtiöön. Työryhmä pitää tärkeänä, että asian jatkovalmistelu käynnistetään aiemmin laaditun urheilijan eläkekassa-asiaa koskevan esitysluonnoksen pohjalta.

4.5 URHEILIJALAKIIN LIITTYVÄT ERITYISKYSYMYKSET

4.5.1 Vakuuttamiskausi

Urheilijalain 1 §:n mukaan jos urheilijan ja Suomessa urheilutoimintaa harjoittavan urheiluseuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön välillä on sovittu, että urheilija saa pääasiallisesti Suomessa harjoitetusta urheilemisesta veronalaista palkkaa vuodessa tai vuotta lyhyemmässä pelikaudessa vähintään 10 690 euroa (vuoden 2013 tasossa), urheiluseuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön on järjestettävä urheilijalle vakuutuksella urheilijalain mukainen turva tapaturman sekä vanhuuden varalta siihen asti, kun urheilija täyttää 43 vuotta. Vakuuttamisvelvollisuutta arvioitaessa otetaan huomioon kaikki samaa pelikautta tai vuotta koskevien sopimusten perusteella maksettavat palkat.

Voimassa olevassa laissa ei mainita kalenterivuotta, mutta määritelmä kattaa myös kalenterivuoteen ajoittuvan vuoden pituisen ajanjakson tai pelikauden. Vakuuttamiskauden osalta on keskusteltu siitä, sosisiko kalenterivuosi vakuuttamiskaudeksi paremmin nykyisen lain mukaisen vuoden tai pelikauden sijasta.

Voimassa olevan lain määritelmää vakuuttamiskaudesta on pidetty ongelmallisena muun muassa seuraavissa tilanteissa:

- 1) Pelaaja saa I sopimuksen perusteella ajalla 1.5.2009–30.4.2010 palkkaa 25 000 e -> seura on tämän sopimuksen perusteella vakuuttamisvelvollinen, mutta jos pelaaja saa seuraavan kauden sopimuksen perusteella palkkaa (sopimus II esim. sarjaporrasta alempana) ajalla 1.5.2010–30.4.2011 vain 5 000e -> seuralla ei ole vakuuttamisvelvollisuutta sopimuksen II perusteella, vaikka kalenterivuoden 2010 yhteenlaskettu määrä ylittäisikin säädetyn minimirajan.
- 2) Pelaaja saa sopimuksen I perusteella ajalla 1.5.2010–1.1.2011 palkkaa 6 000 e -> seuralla ei ole sopimuksen I perusteella vakuuttamisvelvollisuutta, mutta jos pelaaja sopimuksen II perusteella ajalla 2.1.2011–30.4.2011 saa palkkaa 5 000e -> seuralla on vakuuttamisvelvollisuus sopimuksen II perusteelle, koska pelaaja saa vuodessa (pelikaudessa 2010–2011) palkkaa yli lain minimirajan. Vakuutusmaksu maksetaan tällöin I ja II sopimusten yhteenlasketun palkkasumman (yhteensä 11 000 e) mukaan.

Jos urheilija voitaisiin vakuuttaa vain kalenterivuositain laskettavan palkan mukaan, vakuuttamisen ongelmat olisivat nykyiseen verrattuna erilaisia. Esimerkiksi:

- 3) Pelaaja saa I sopimuksen perusteella ajalla 1.5.2009–30.4.2010 palkkaa 15 000 e, josta 7500 e vuonna 2009 ja 7500 e vuonna 2010 -> seuralla ei I sopimuksen perusteella ole vakuuttamisvelvollisuutta. Tämän jälkeen pelaaja tekee II sopimuksen ajalle 1.5.2010–30.4.2011, minkä perusteella hän saa palkkaa 15 000 e. Palkasta puolet eli 7500 e maksetaan vuonna 2010, jolloin vuodelle 2010 tulee vakuuttamisvelvollisuus (7500 + 7500 = 15 000). Tilanteessa vuoden 2009 sopimusaika jäisi kokonaan vakuuttamatta tai vakuutetuksi tulisi vain aika 1.5.09- 31.12.09, jos alkuvuonna -09 ansioita siten, että koko vuoden ansioraja ylittyisi. Myöskään vuoden 2010 alkupuoliskoa 30.4.2010 saakka ei enää voitaisi vakuuttaa, koska takautuva vakuuttaminen ei ole milloinkaan mahdollista.

Kalenterivuoden mukaan vakuuttaminen on ongelmallista lajeissa, joissa pelikausi ja sopimukset eivät noudata kalenterivuotta.

Vakuuttamiskauden osalta työryhmässä on keskusteltu myös mahdollisuudesta tarkastella tuloja vuotta lyhyempinä ajanjaksoina. Vaikka vuotta tai pelikautta lyhyempi tarkastelujakso voisi vähentää vakuuttamattomia kuukausia, se ei välttämättä ratkaisisi varsinaista ongelmaa. Lyhyempi tarkastelujakso voisi johtaa siihen, että ammattiurheilun lisäksi myös harrastusluonteista urheilua tulisi vakuutettavaksi urheilijalain mukaan. Toisaalta jos lyhyemmän tarkastelujakson lisäksi vuositason edelleen seurattaisiin ansaintarajan täyttymistä, osa tarkasteluajasta jäisi samaan tapaan vakuuttamatta, kuin nykytilanteessa.

Vakuuttamisvelvollisuutta voitaisiin arvioida myös siten, että urheilijan saamat palkkatulot muunnettaisiin vuotuiseksi työtuloksi siten, että palkkatulot jaettaisiin vakuutuskauteen sisältyvien päivien määrällä ja kerrotaisiin 360:llä. Jos tämä laskennallinen vuotuinen työtulo ylittää 10 690 euroa, olisi urheilija vakuutettava vakuutuskauden ajaksi. Vakuutuskauden minimipituudeksi voitaisiin lisäksi asettaa alaraja, esimerkiksi neljä kuukautta. Vakuutusmaksut määräytyisivät kultakin vakuutuskaudelta maksettavan palkan mukaan.

Tällöin:

- 1a) Jos pelaaja saa sopimuksen ajalle 1.5.2009–30.4.2010 ja palkkaa 25 000 e (25000 e / (30 pv x 12 kk) x 360 pv = laskennallinen vuotuinen työtulo 25 000 e) -> seura vakuuttaa pelaajan täksi ajaksi. Lisäksi pelaaja saa sopimuksen ajalle 1.5.2010–30.4.2011 ja palkkaa 5 000 e (5000 e / (30 pv x 12 kk) x 360 pv = laskennallinen vuotuinen työtulo 5 000 e) -> urheilu katsotaan harrastusluonteiseksi eikä seuralla ole vakuuttamisvelvollisuutta.

- 2a) Pelaaja saa sopimuksen ajalle 1.5.2010–31.12.2010 palkkaa 6 000 e (6000 e / (30 pv x 8 kk) x 360 pv = laskennallinen vuotuinen työtulo 9 000 e) -> urheilu katsotaan harrastusluonteiseksi eikä seuralla ole vakuuttamisvelvollisuutta. Lisäksi pelaaja saa sopimuksen ajalle 1.1.2011–30.4.2011 ja saa palkkaa 5 000 e (5000 e / (30 pv x 4 kk) x 360 pv = laskennallinen vuotuinen työtulo 15 000 e) seuralla on vakuuttamisvelvollisuus, koska laskennallinen vuotuinen työtulo ylittää 10 690 euroa ja vakuutuskauden minimipituus (esim. 4 kk) ylittyy. Urheilija olisi vakuutettu 1.1.2011 alkaen. Takautuvasti vakuutusta ei voida tällöinkään saattaa voimaan. Vakuutusmaksu maksetaan 5 000 euron palkkasummasta. Tämä 5 000 e sopimuspalkka olisi myös korvauksen perusteena käytettävä urheilijan vuosityöansio. Tällöin vuosityöansio ei kuitenkaan vastaisi urheilijan todellista koko kauden ansiota (6 000 e + 5 000 e). Jos vuosityöansiota määrättäessä sopimuspalkka (5 000 e) puolestaan muunnettaisiin vuositason tai se määräytyisi kauden sopimuspalkkojen yhteissumman perusteella, vakuuttamisvelvollinen seura joutuisi aina maksamaan vakuutusmaksua suuremmasta palkasta kuin mitä pelaajan sopimus on. Jo tällä hetkellä kun joukkueurheilijan vakuuttamisvelvollisuutta ja vuosityöansiota määrättäessä huomioidaan myös sopimuspalkka, jonka urheilija sai samalta pelikaudesta olevan aiemman sopimuksen perusteella, jälkimmäinen seura maksaa vakuutusmaksua suuremman palkan mukaan, kuin mitä pelaajan palkka on. Työryhmässä tätä on pidetty epä-tarkoituksenmukaisena, vaikkakin urheilijan näkökulmasta ratkaisua voidaan pitää perusteltuna.

- ✓ *Työryhmän näkemyksen mukaan esitetty malli ei välttämättä toisi ratkaisua vakuuttamisvelvollisuuden osalta esitettyihin keskeisiin ongelmiin. Lisäksi malli voisi tehdä nykyisistä vakuuttamissäännöksistä jopa nykyistä monimutkaisempia. Työryhmä ehdottaa, että voimassa olevan lain sanamuotoa täsmennetään vakuuttamiskautta koskevalta osalta muuttamatta nykytilaa sisällöllisesti.*

4.5.2 Urheilijan vakuutusturvan toteutumisen turvaaminen

Lainsäädännössä urheilijalain mukaisen vakuutuksen harjoittaminen on kytketty tapaturmaturvan osalta vahinkovakuutusluokka 1:een, johon vakuutusluokista annetun lain (526/2008) mukaan kuuluvat muun muassa työtapaturmat ja ammattitaudit sekä lain perusteluiden (HE 13/200 vp) mukaan myös urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa säädetty tapaturmavakuutus (UrheilijaL 16 § 3 mom.¹⁴ ja L vakuutusluokista 2 §) ja eläketurvan osalta henkivakuutusluokka 1:een, johon kuuluvat muun muassa eläkevakuutukset (UrheilijaL 14 § ja L vakuutusluokista 13 §).¹⁵

Tapaturmavakuutuslain 29 §:n 2 momentissa säädetään, että vakuutusyhtiön, joka aikoo harjoittaa tapaturmavakuutuslain mukaista vakuutusta Suomessa, on viimeistään kaksi kuukautta ennen toiminnan aloittamista ilmoitettava siitä Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle.

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen osalta tapaturmavakuutuslain mukaista vakuutusta harjoittavalle vakuutusyhtiöille on asetettu sopimuspakko eli yhtiön on myönnettävä vakuutus sitä hakeneelle ja pidettävä vakuutus voimassa (TapVkl 31 §). Samoin on säädetty työeläkelaeissa (esim. TyEL 143 §).

Urheilijalakiin ei sisälly säännöstä sopimuspakosta. Myöskään nykyistä edeltävään lakiin urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta (575/2000) ei sisällynyt sopimuspakkosäännöstä. Urheilijalaissa urheilutyönantajalle on säädetty vakuuttamisvelvollisuus. Yksilöurheilijoiden osalta vakuuttaminen on säädetty vapaaehtoiseksi kuitenkin niin, että laissa säädetty edellytykset täyttävällä urheilijalla on oikeus saada itselleen vakuutus.

Urheilijan lailla säädetty sosiaaliturva voi käytännössä jäädä toteutumatta, koska yhtiöille ei ole säädetty velvollisuutta myöntää ja pitää voimassa urheilijavakuutusta. On myös mahdollista, ettei yksikään vakuutusyhtiö tarjoa urheilijavakuutusta.

Jos urheilijalaissa säädettäisiin sopimuspakosta ja sopimuspakko sidottaisiin yhtiöihin, jotka ovat ilmoittaneet harjoittavansa työtapaturmavakuutusta (vahinkovakuutusluokka 1 mukaisesti), tarkoittaisi tämä käytännössä sitä, että kaikkien työtapaturmavakuutusta tällä hetkellä harjoittavien vakuutusyhtiöiden olisi harjoitettava myös urheilijavakuutusta. Tämä puolestaan tarkoittaisi, että kaikilla tällä hetkellä työtapaturmavakuutusta harjoittavilla vakuutusyhtiöillä tulisi olla urheilijavakuutusta koskien muun muassa riskilaskelmat, ehdot, tariffit, tietojärjestelmät ja henkilöstön osaaminen vakuutusurvan toimeenpanoon liittyen. Vakuutettuja urheilijoita ja vakuutuksia on vähän. Suurin osa vakuutetuista on SM-liigan jääkiekkoilijoita ja Veikkausliigan jalkapalloilijoita. Liigoilla on ollut käytäntönä neuvotella kaikkien seurojen osalta vakuutukset samaan vakuutusyhtiöön. Käytännössä vakuutusturvaa toimeenpanee kerrallaan vain muutama vakuutusyhtiö. Kuitenkin kaikilla vakuutusyhtiöillä tulisi olla vakuutustuote varmuuden vuoksi olemassa, jos yksittäinen vakuutuksenottaja hakisi vakuutusta kyseisestä vakuutusyhtiöstä. Vakuutusyhtiöiden toiminnan näkökulmasta tilanne on ongelmallinen. Ongelma liittyy juuri erityisesti tapaturmaturvaan, koska urheilijalain mukainen tapaturmavakuutus on vakuutustuotteena hyvin erilainen kuin lakisääteinen tapaturmavakuutus ja vakuutuksen täytäntöönpanosta on kokemusta vain muutamalla vakuutusyhtiöllä koko sen historian ajalta.

Nykyään urheilijoiden tapaturmavakuutusta tarjoaa kaksi vakuutusyhtiötä. Aiemmin yhtiöitä oli vain yksi, mutta koska urheilijalain viimeisimmän muutoksen myötä urheilijavakuutus on ollut helppompi hinnoitella riskivastaavaksi, urheilijavakuutuksen tarjoamisesta on tullut kiinnostavampaa yhtiöiden kannalta.

Urheilijalain 14 §:n mukainen vanhuudenturva järjestetään vakuutuksella, jonka voi myöntää vakuutusyhtiö, jolla on oikeus myöntää vakuutusluokista annetun lain 13 §:ssä tarkoitetun henkivakuutusluokan 1 mukaisia vakuutuksia.

Urheilijan eläketurva voidaan tarjota lähinnä samansisältöisenä kuin muut yksityiset eläkevakuutukset, mikäli henkivakuutusyhtiöt ovat valmiita sellaisia myöntämään. Jos yhtiöiden tietojärjestelmissä ei ilman muutoksia pystytä käsittelemään pienelle vakuutettujen joukolle myönnettäviä vakuutuksia, toiminta ei liene yhtiöille kannattavaa. Käytännössä urheilijoiden vanhuudenturva on järjestet-

¹⁴ Urheilijalain 16 § 3 momentti kuuluu: *Tämän lain mukainen tapaturmaturva järjestetään vakuutuksella, jonka voi myöntää vakuutusyhtiö, jolla on vakuutusyhtiölain ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain mukaan oikeus myöntää Suomessa vakuutusluokista annetun lain 2 §:ssä tarkoitetun vahinkovakuutusluokan 1 mukaisia vakuutuksia.*

¹⁵ Vakuutusyhtiön toimiluvan hakemisesta säädetään vakuutusyhtiölain 2 luvun 3 §:ssä. *Pykälän 1 momentin mukaan vakuustoitiminnan harjoittamiseen on haettava toimilupa Vakuutusvalvontavirastolta (nykyisin Finanssivalvonta). Toimilupa annetaan vakuutusluokittain ja luokkaryhmittäin. Toimilupa voidaan hakijan pyynnöstä rajoittaa koskemaan vakuutusluokan osaa.* Ulkomaisista vakuutusyhtiöistä säädetään laissa ulkomaisista vakuutusyhtiöistä 2 luku 10 §.

ty vakuutuksella, joka on otettu tapaturmayhtiön kanssa samaan konserniin kuuluvasta henkivakuutusyhtiöstä.

Urheilijavakuutuslain viimeisimmän uudistuksen yhteydessä sosiaali- ja terveysvaliokunta lausui (StVM 7/2009) asiasta seuraavaa:

”Valiokunta toteaa kuitenkin, että lakiehdotuksen sisältämän pakollisen sosiaaliturvan toteutuminen on kaikissa tilanteissa varmistettava. Urheilijoiden tapaturma- ja eläketurva voi jäädä kokonaan toteutumatta, jos järjestelmän vapaaehtoisia toimenpanijoita ei markkinoilla ole. Sosiaali- ja terveysministeriön onkin syytä pikaisesti arvioida, tarvitaanko urheilijoiden turvan toteutumisen varmistamiseksi uutta vakuutusyhtiöitä koskevaa sääntelyä. Arvion perusteella tulee valmistella mahdolliset säädösmuutosehdotukset eduskunnalle annettaviksi.”

Valiokunta on mietinnössään edellyttänyt, että pakollisen urheilijavakuutuksen toteutuminen on varmistettava, mutta ei ottanut kantaa siihen, millä keinoin tämä toteutettaisiin. Vuoden 2009 lainuudistuksessa tapaturmaturvaa koskevia säännöksiä tarkennettiin, mikä on parantanut merkittävästi vakuutusyhtiöiden mahdollisuuksia hinnoitella vakuutusmaksut riskivastaaviksi. Uudistuksen jälkeen markkinoille onkin tullut aikaisemman yhden vakuutusentarjoajan lisäksi myös toinen vakuutusta tarjoava yhtiö. Nykyisen kaltaisessa vakuutusperusteisessa järjestelmässä turvan toteutumisen kannalta keskeistä olisikin varmistua siitä, että markkinoilla on aina halukkaita vakuutusentarjoajia.

Työryhmässä on pohdittu mallia, jossa urheilijalaissa tarkoitettua vakuuttamista harjoittavien yhtiöiden olisi ilmoitettava Finanssivalvonnalle (FIVA), mikäli eivät jatkossa enää aio myöntää urheilijavakuutuksia. Ilmoitus olisi tehtävä hyvissä ajoin ennen vakuutuskausien alkamista. FIVA:n tulisi toimittaa tiedot STM:lle. Vaikka malli ei poista perusongelmaa eli riskiä siitä, ettei markkinoilla ole halukkaita vakuutusentarjoajia, malli kuitenkin varmistaisi sen, että lainsäätäjä saisi markkinatilanteesta hyvissä ajoin tiedon ja sillä olisi tarvittaessa mahdollisuus ryhtyä toimenpiteisiin urheilijoiden vakuutusturvan toteutumisen turvaamiseksi.

- ✓ *Työryhmä ehdottaa, että urheilijalaissa säädettäisiin ilmoitusvelvollisuudesta työryhmän pohtiman mallin mukaisesti.*

4.5.3 Tapaturmakorvausten yhteensovitus

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen päiväraha korvaus neljän ensimmäisen viikon ajalta on yleensä samansuuruinen kuin sairausajan palkka ja se maksetaan yleensä työnantajalle. Päiväraha korvauksessa huomioidaan myös tapaturman sattuessa voimassa olleista muista työsuhteista saadut ansiot sekä yrittäjätyön ansiot. Yrittäjätyön ansioiden osalta edellytyksenä on, että yrittäjätyö on tapaturman sattuessa ollut vakuutettua (TapVkl 57:1 mukainen vakuutus tai MATA-vakuutus). Edellä mainittu järjestely koskee näin myös MATA-yrittäjiä, vaikka maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmän rahoitus on erillinen suhteessa työntekijöiden ja yrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmän rahoitukseen/kustannustenkäyttöön. (TapVkl 16 a § ja 28 §, MATAL 12 §).

Päiväraha neljän viikon jälkeen perustuu vuosityöansioon. Vuosityöansiona pidetään työntekijän vakiintunutta ansiotasoa. Vuosityöansion pohjana on työntekijän saama työansio, jonka hän tapaturman sattuessa saamansa ansiotason mukaan olisi vuoden pituisen ajanjakson kuluessa todennäköisesti saanut. Jos työntekijän ansio tapaturman sattuessa on poikkeuksellisesta syystä korkeampi tai alhaisempi kuin vakiintunut ansiotaso, vuosityöansio arvioidaan työntekijän vakiintuneen ansiotason suuruiseksi. Työansiona pidetään veron ennakonpidätyksenalaista rahapalkkaa tai muuta suoritetusta työstä vastikkeeksi katsottavaa veronlaista etuutta. Vahinkohetken ansio selvitetään työnantajalta pyytämällä työntekijän ansiotiedot vuoden ajalta ennen tapaturmaa. Myös työntekijän samanaikaisten muiden työsuhteiden ansiot selvitetään ja huomioidaan vuosityöansiossa. Samoin yrittäjätoiminnan tulot huomioidaan, jos yrittäjätyö on ollut vakuutettua. Verottajalta pyydetään tiedot viideltä viimeiseltä vuodelta (vertailutiedot). Vertailutietojen kautta voidaan saada selville myös ansioita, joiden

saaminen ei perustu lainkaan työ- tai virkasuhteeseen (esim. freelancereiden työkorvaukset, luottamusmiespalkkiot). Nämä ansiot voivat niin ikään tulla huomioiduksi vuosityöansiossa, jos ansioita pidetään työntekijän kohdalla vakiintuneina. Koska tapaturmavakuutuksen ansionmenetykskorvauksen tarkoituksena on korvata aiheutunutta ansionmenetystä, tapaturmavakuutuksessa, toisin kuin työeläkevakuutuksessa, etuus ja työnantajan maksama vakuutusmaksu eivät kaikissa tapauksissa koskaan täysin vastaa toisiaan.

Työkyvyttömyys muuhun työhön/yrittäjätyöhön tulee huomioiduksi työkyvyn alentumaa arvioitaessa.

Jos urheilijalle sattuu tapaturmavakuutuslain tarkoittama työtapaturma, korvauksia lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta määrättäessä ei oteta huomioon urheilutyössä saatuja ansioita, vaikka urheilutyö olisi ollut tapaturmahetkellä vakuutettua ja työtapaturma aiheuttaisi myös urheilukyvyttömyyden, josta aiheutuisi ansionmenetystä. Tämä johtuu tapaturmavakuutuslain 2 §:n 3 momentin soveltamisalasäännöksestä, jonka mukaan tapaturmavakuutuslaki ei koske urheilemista vaan sitä koskeva tapaturmaturvasta säädetään erikseen urheilijalaisissa.

Myöskään urheilijalain mukaisessa urheilutyössä sattuneen tapaturman korvauksia määrättäessä ei oteta huomioon samaan aikaan muussa työssä työntekijänä ja/tai yrittäjänä saatuja ansioita vaikka urheilija olisi urheilutapaturman johdosta myös tähän työhön työkyvytön ja tästä aiheutuisi ansionmenetystä.

Edellä kuvatun ongelman yhtenä osaratkaisuna voitaisiin nähdä niin sanottu laukaisusäännös urheilijalaisissa. Tämä tarkoittaisi, että tapaturmavakuutuslain mukaan korvattava työtapaturma rinnastettaisiin urheilijalaisissa tarkoitettuun urheilutapaturmaan. Tällöin urheilija voisi saada täydentävää korvausta urheilijalain perusteella tämän lain mukaisesti, jos työtapaturma aiheuttaisi myös urheilijalaisissa tarkoitettua urheilukyvyttömyyden ja tästä aiheutuisi urheiluansioden menetystä. Ratkaisu ei kuitenkaan ole ongelmaton. Yksi ongelmista liittyy siihen, että urheilijalain perusteella maksetaan ansionmenetykskorvausta vasta sairausvakuutuksen päivärahakauden päätyttyä, kun valtaosassa työtapaturmia työkyvyttömyys kestää alle vuoden eli ajoittuu päivärahakaudelle.

Epäkohtia lieventää sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha siinä olevista korvaustasoon liittyvistä tuloleikkureista huolimatta. Jos urheilijalla on useampia töitä, hän voi hakea sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. Sairausvakuutuslain mukainen työkykyarvio tehdään siihen työhön, jota vakuutettu eniten tekee. Arvio on kuitenkin aina kokonaisarvio. Päiväraha yleensä myönnetään, jos vakuutettu on kykenemätön pääasialliseen työhönsä ja jää pois kaikista töistään. Jos vakuutettu kuitenkin jatkaa yhdessä työssä, päivärahaa ei yleensä myönnetä. Sairauspäivärahaa määrättäessä otetaan huomioon urheilijan kaikki verotettavat ansiotulot mukaan lukien urheiluansiot. Sairauspäivärahasta vähennetään myönnetty tapaturmavakuutuslain mukainen ansionmenetykskorvaus.

- ✓ *Työryhmä toteaa, että asia on monitahoinen eikä esille tuotuihin epäkohtiin ole löydetty toimivaa ratkaisua.*

4.5.4 Sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisaika

Urheilijalain 4 §:n 2 momentin mukaan tapaturmaeläkettä maksetaan pykälän 1 momentin perusteella yhteensä viiden vuoden ajalta sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisajan täyttyttyä. Lisäksi Urheilijalain 6 §:n 4 momentin mukaan tapaturmaeläkettä maksetaan aikaisintaan sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisajan täyttymisestä ja enintään siihen saakka, kun urheilija täyttää 65 vuotta.

Vaatus sairausvakuutuslain mukaisen enimmäisajan täyttymisestä urheilijan tapaturmaeläkkeen maksamiseksi voi joissain tilanteissa johtaa siihen, että vakuutetulle urheilijalle ei lain sanamuodon mukaan voitaisi maksaa lainkaan tapaturmaeläkettä, koska sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisaika ei ole täyttynyt. Enimmäisajan täyttymättä jääminen voi johtua esimerkiksi siitä, ettei urheilijaa voida pitää sairausvakuutuslain mukaan työkyvyttömänä lainkaan tai riittävän

pitkään eli enimmäisajan täyttymiseen saakka (urheilukyvytön mutta ei työkyvytön) tai siitä ettei urheilijaan sovelleta Suomen asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä eikä hänellä sen vuoksi ole oikeutta sairausvakuutuslainmukaiseen sairauspäivärahaan. Tilanteet ovat tiettävästi harvinaisia, mutta toteutuessaan johtaisivat epätarkoituksenmukaiseen tilanteeseen. Ongelmatilanteet tosin vähenevät, jos valmisteilla olevat muutokset asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettuun lakiin toteutetaan. Toteutuessaan muutos helpottaisi merkittävästi kolmansista maista Suomeen työhön tulevien urheilijoiden pääsemistä muun muassa sairausvakuutuslain mukaisen etuuskien piiriin.

- ✓ *Työryhmä ehdottaa urheilijalain sanamuotoa täsmennettäväksi siten, että urheilijalle voitaisiin myöntää urheilijalain mukainen tapaturmaeläke muiden edellytysten täytyessä myös niissä tilanteissa, joissa sairausvakuutuslain mukainen sairauspäivärahan enimmäisaika ei jostain syystä täyty.*

4.5.5 Vakuuttamisikäraja

Urheilijan voi nykyään vakuuttaa urheilijalain mukaan 43 vuoden iän täyttämiseen saakka. Aiemmin, ennen vuoden 2009 uudistusta, ikäraja oli 38 vuotta. Hallituksen esityksen (HE 51/2000 vp) mukaan 38 vuoden ikä on vastannut sitä ajankohtaa, jolloin urheilijan aktiiviura yleensä päättyy. Ikärajan nostamista on hallituksen esityksessä (HE 22/2009 vp) perusteltu urheilu-urien pidentymisellä.

Urheilijavakuutus on osa lakisääteistä sosiaaliturvaa, jolloin vakuuttamiselle asetetun, suhteellisen alhaisen yläikärajan perusteita voidaan pohtia varsinkin kun toisena vakuuttamisrajana on määrätty työtulo urheilun ammattimaisuuden osoittajana. Yläikäraja aiheuttaa ongelmia sellaisten 43 vuotta täyttäneiden joukkueurheilijoiden kohdalla, jotka edelleen urheilevat ansiotarkoituksessa, ovat työsuhteessa ja saavat palkkaa normaalisti, mutta työnantajalla ei ole enää vakuuttamisvelvollisuutta.

Urheilijoilla on korkea tapaturmariski, johon myös urheilijan ikä vaikuttaa. Vakuuttamisen yläikärajan nostaminen tulisi huomioiduksi vakuutuksen hinnoittelussa.

- ✓ *Työryhmä ehdottaa, että vakuuttamisyläikärajaksi säädetään urheilijalain mukaisen vanhuuseläkeiän täytyminen.*

4.5.6 Ammattitaudit

Työryhmässä on pohdittu tulisiko urheilijoille jatkossa korvata ammattitauteja. Työryhmässä on keskusteltu esimerkkinä jääkiekkomaalivahdeista, joiden lonkat kipeytyvät maalivahdin työssä yksipuolisesta toistuvasta sivuttaisliikkeestä sekä jalkapalloilijoiden nilkkavammoista toistuvien potkuliikkeiden seurauksena. Jotta sairaus voisi tulla korvattavaksi ammattitautina, täytyy ammattitaudin korvaamiselle laissa säädettyjen kriteereiden kuitenkin täytyä. Kriteereitä on kuvattu edellä kohdassa 4.2. Sen arvioiminen, millaiseksi oikeus- ja korvauskäytäntö urheilijoiden ammattitautien osalta lopulta muodostuisi, on vaikeaa, koska soveltamiskäytäntöä ei ole eikä ammattitautisäännöksiä valmisteltaessa ole huomioitu urheilutyön ominaispiirteitä. Edellä mainituista syistä johtuen ammattitautikorvausten kustannusvaikutuksista ei myöskään ole esitettävissä luotettavia arvioita.

- ✓ *Työryhmä toteaa, että ammattitautien korvaaminen vaatisi muun muassa ammattitautikäsitteen määrittelemistä, mikä olisi urheiluammattien osalta hankalaa ottaen huomioon esimerkiksi useat eri urheilulajit ja ammattiurheilusta aiheutuva rasitus. Ammattitautikorvausten kustannusvaikutuksista ei myöskään ole esitettävissä luotettavia arvioita. Nämä syyt huomioon ottaen työryhmä ei ehdota ammattitautikorvausten sisällyttämistä urheilijalakiin.*

4.5.7 Eläkeikä

Urheilijalaissa urheilijan vanhuuseläkettä maksetaan siitä päivästä kun urheilija täyttää 65 vuotta. Urheilijan vanhuuseläkettä ei siten voi saada samaan aikaan muun työeläkkeen kanssa, jos henkilö jää esimerkiksi TyEL:n mukaiselle vanhuuseläkkeelle 63-vuotiaana. Tältä osin työryhmässä on pohdittu, vaihtoehtona nykyiselle 65 vuoden ikärajalta, urheilijalain mukaisen vanhuudenturvan vanhuuseläke- iän sitomista työeläkelakien mukaisen vanhuuseläkkeen alaikärajaan tai vanhuuseläkkeelle jäämi- seen.¹⁶

Jos urheilijalain mukainen vanhuuseläkeikä sidottaisiin vanhuuseläkkeelle jäämiseen, se voisi kannustaa urheilijaa jäämään työeläkelakien mukaiselle vanhuuseläkkeelle mahdollisimman pian eläkkeen alaikärajan täytyessä. Sen sijaan, jos urheilija voisi saada urheilijalain mukaisen vanhuus- eläkkeen työeläkelakien mukaisen vanhuuseläkkeen alaikärajan täytyessä riippumatta siitä jääkö hän työeläkelakien mukaiselle vanhuuseläkkeelle, edellä mainittua työeläkelakien mukaiselle vanhuus- eläkkeelle jäämiseen kannustavaa vaikutusta ei syntyisi. Urheilijalain mukaisen vanhuuseläkkeen alkamisajankohta olisi tällöin myös tiedossa etukäteen eikä siitä aiheutuisi vakuutuksen hinnoitteluun tai muuhun sellaiseen liittyviä ongelmia.

- ✓ *Työryhmä ehdottaa, että urheilijalain mukaisen vanhuuseläkkeen alkaminen sidotaan työ- eläkelakien mukaisen vanhuuseläkkeen alaikärajaan.*

4.6 SAIRAU SVAKUUTUKSEN PÄIVÄRAHA

Työtuloihin perustuvat päivärahaetuudet rahoitetaan vakuutetuilta ja työnantajilta perittävillä palkka- perusteisilla sairausvakuutusmaksuilla. Vuonna 2013 työnantajan sosiaaliturvamaksu on 2,04 % sekä palkansaajien päivärahamaksu on 0,74 % työtulosta. Yrittäjän YEL-työtulosta maksetaan 0,14 prosenttiyksiköllä korotettua maksua, joten maksun määrä YEL-työtulosta on 0,88 %. Sekä päiväraha- etuuksien että niiden rahoittamiseksi kerättävien vakuutusmaksujen määräytymisperusteiden tulisi olla yhdenmukaisia.

Sairauspäivärahan määrä perustuu ensisijaisesti verotuksessa todettuun työtuloon. Jos urheilija siirtää osan ansiotuloistaan urheilijarahastoon, on ansiotulon osuus veronlaista vasta silloin, kun se maksetaan urheilijarahastosta urheilijalle. Siltä osin kun urheilijan urheilijarahastoon siirtämä osa palkasta ei ole urheilijalle kyseisen verovuoden veronalaista ansiotuloa, sitä ei oteta huomioon sairaus- päivärahan perusteena. Edellä mainittu tulo huomioidaan sairauspäivärahan perusteena sinä vuon- na, kun se tuloutetaan urheilijarahastosta. Myös urheilijan päivärahamaksu määräytyy veronalaisen ansiotulon perusteella, joten urheilurahastoon siirretyistä ansiotuloista päivärahamaksua ei peritä, vaan maksu peritään urheilijarahastosta varoja tuloutettavana vuonna.

Urheilijan työnantaja on velvollinen suorittamaan työnantajan sosiaaliturvamaksun koko palkasta ja siten myös rahastoon siirretyistä palkanosasta. Työnantajan sosiaaliturvamaksua ei voida maksaa siinä vaiheessa, kun urheilija nostaa varat urheilijarahastosta, koska urheilija on tällöin päättänyt urheilu-uransa ja voi esimerkiksi olla, ettei palkan maksanutta työnantajaa enää ole. Lisäksi palkan maksaneelle työnantajalle ennalta määräämättömänä ajankohtana realisoituva maksuvelvollisuus voisi taloudelliselta kannalta vaikeuttaa työnantajan mahdollisuuksia suunnitella toimintaansa. Näi- den seikkojen vuoksi työnantajan sosiaaliturvamaksun suorittaminen koko palkasta jo palkan mak- samisen yhteydessä on perusteltua.

Tähän liittyen on pidetty epäkohtana tilannetta, jossa urheilija sairastuu ja työnantaja maksaa hän- nelle sairausajan palkkaa, mutta työnantajalle maksettavan sairauspäivärahan perusteena oleva työtu- lo on pienempi kuin se palkka, josta työnantaja on joutunut maksamaan sairausvakuutuksen päivära- hamaksun.¹⁷ Työnantaja on lakiin perustuen velvollinen suorittamaan sairausajan palkkaa työnteki- jälle sairastumispäivää seuranneelta yhdeksältä arkipäivältä. Muilta osin työnantajan maksuvelvelli-

¹⁶ Jos urheilijan vanhuuseläkeikä sidottaisiin työeläkelakien mukaiseen vanhuuseläkeikään, tulisi ottaa huomioon myös urheilijalain 6 §:n 4 momentti, jonka mukaan urheilijan tapaturmaeläkettä maksetaan enintään siihen saakka kun urheilija täyttää 65 vuotta.

¹⁷ Tosiasiallisesti ero voi jäädä pieneksi sairausvakuutuslain ns. tuloleikkureiden vuoksi. Sairausvakuutuslain 11 luvun 1 §:n 1 momentin mu- kaan: *Päivärahaetus on 70 prosenttia vakuutetun verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 35 457 euroa. Tämän ylittävistä osasta 54 552 euron vuosituloon päivärahaetuuden määrä on 40 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta ja 54 552 euron ylittävistä osasta 25 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta.* (euromäärät vuoden 2013 tasossa)

suus perustuu työehtosopimukseen tai urheilijan osalta urheilusopimukseen tai muuhun vastaavaan sopimukseen.

Yhtenä muutosehdotuksena edellä mainittuun tilanteeseen on esitetty, että sairauspäivärahaa määrättäessä otettaisiin urheilijoiden kohdalla huomioon myös urheilijarahastoon siirretty palkan osa. Jos urheilijarahastoon siirretty osa palkasta otettaisiin huomioon sairauspäivärahan perusteena, urheilijan työnantaja saisi korvauksen teoreettisesti samasta palkasta, josta työnantajan sosiaaliturvamaksukin on maksettu. Samoin urheilijalle maksettaisiin sairauspäivärahaa hänelle maksettuun palkkaan perustuen jos hän sairastuu eikä työnantajaa enää ole. Urheilijarahastoon siirrettyä palkkaa ei tällöin voitaisi huomioida enää rahastosta varoja nostettaessa¹⁸. Urheilijarahastoon siirretyn palkan osan huomiointi sairauspäivärahan perusteena olisi poikkeus sairauspäivärahan laskentasääntöihin. Urheilijan päivärahamaksu tulisi tässä tapauksessa maksaa myös urheilijarahastoon siirretyn palkan osalta, jolloin urheilijarahastoon siirretystä palkasta ei maksettaisi veroa, mutta siitä tulisi maksaa sairausvakuutuksen päivärahamaksua. Tämä olisi poikkeus nykyiseen sairausvakuutuksen päivärahamaksun maksuvelvollisuuteen.

Erityisesti urheilutyönantajien osalta muutosehdotus on perusteltu. Myös urheilijoiden kannalta muutosehdotus on perusteltu, jos urheilijalle ei enää makseta sairausajan palkkaa. Tällöin ehdotettu menettely turvaa urheilu-uran aikaista sairastumisen johdosta menetettyä ansiotuloa nykyistä käytäntöä paremmin.

Sairausvakuutusjärjestelmässä on jo nykyisin useita päivärahan määräytymisperusteita ja ehdotettu muutos tuo yhden määräytymisperusteen lisää. Monet vaihtoehdot aiheuttavat epäselvyyttä, hidastavat ratkaisujen tekemistä ja kuormittavat asiakaspalvelua. Työnantajan sosiaaliturvamaksu ja urheilijan päivärahamaksu kerätään verotuksen yhteydessä, joten ehdotettu muutos merkitsisi muutoksia myös verohallinnon maksu- ja valvontajärjestelmiin sekä työnantajien ilmoitusmenettelyyn. Verohallinnolle muutoksesta aiheutuvan työmäärän arvioidaan olevan 400 henkilötyöpäivää.

- ✓ *Työryhmä näkee urheilijoiden ja urheilutyönantajien näkökulmasta perusteltuna ehdottaa, että urheilijarahastoon siirrettävä palkka huomioitaisiin sairauspäivärahan perusteena urheilurahastoon siirrettäessä, mutta ei varoja rahastosta nostettaessa. Urheilijarahastoon siirrettävän palkan osalta urheilijan tulisi myös maksaa päivärahamaksua.*

4.7 TYÖTTÖMYYSTURVA

Työttömyysturvan piiriin kuuluu Suomessa asuva työkykyinen 17–64(67) -vuotias työtön työnhakija, joka on työmarkkinoiden käytettävissä ja ilmoittautunut työvoimatoimistoon kokoaikatyötä hakevaksi. Lisäksi edellytetään, ettei työnhakijalle ole voitu osoittaa työtä tai koulutusta. Työttömyysturvalain perusteella maksetaan ehdot täyttävälle työnhakijalle joko peruspäivärahaa, työmarkkinatukea tai ansiopäivärahaa.

Urheilijoilla on oikeus ei-ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan samoin edellytyksin kuin muillakin työmarkkinoille tulevalla henkilöillä. Urheilijat eivät kuulu ansiopäivärahan piiriin, koska he eivät osallistu työttömyysvakuutusmaksujen maksamiseen.

Peruspäivärahaa maksetaan seitsemän työpäivän¹⁹ pituisen omavastuuajan jälkeen työttömälle, joka ei voi saada ansiopäivärahaa. Peruspäivärahaa saadakseen henkilöltä edellytetään työssäoloehdon täyttymistä eli 34 kalenteriviikon työssäoloa viimeisen 28 kuukauden aikana.²⁰ Urheilijan työssäoloehto voidaan lukea jokainen kalenteriviikko urheilutoiminnassa, jossa henkilön urheilemisesta saama veronalainen tulo kuukauden tarkastelujakson aikana on ollut vähintään 1 134 euroa vuoden 2013 tasossa. Peruspäivärahaa maksetaan enintään 500 päivän ajan. Sen määrä on noin 700 e kuu-

¹⁸ Sairausvakuutuslain mukaan sairauspäivärahaa ei makseta, jos vakuutetun vuosityötulo on enintään 1 362 euroa tai sitä vähemmän. Vakuutetulla on kuitenkin oikeus päivärahan vähimmäismäärään sen jälkeen, kun työkyvyttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti 55 päivää.

¹⁹ Vuoden 2014 alusta lukien omavastuuajaa ollaan lyhentämässä viiteen työpäivään

²⁰ Vuoden 2014 alusta lukien työssäoloehto ollaan lyhentämässä 26 kalenteriviikkoon

kaudessa. Peruspäivärahaa korotetaan muun muassa huollettavina olevien alle 18-vuotiaiden lasten perusteella.

Jotta urheilutoiminta kerryttäisi ansiopäivärahaa, tulisi siitä maksaa työttömyysvakuutusmaksuja. Lisäksi urheilijan tulisi liittyä työttömyyskassaan. Vuonna 2013 työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on 0,8 % palkasta palkkasumman 1 990 000 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 3,2 % palkasta. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu on 0,6 % palkasta. Työttömyyskassojen jäsenmaksut vaihtelevat. Osalla maksu on prosenttiperusteinen ja osalla kiinteä. Työttömyyskassojen säännöissä on määritelty, kuka voidaan ottaa työttömyyskassan jäseneksi. Esimerkiksi Yleinen työttömyyskassa YTK:n vuoden 2013 jäsenmaksu on 99 euroa.

Ansiopäiväraha olisi vuoden 2013 laskusäännöillä (vrt. peruspäiväraha 698 euroa/kk):

palkka euroa/kk	päiväraha euroa
3 000	1 681
4 000	2 005
5 000	2 197
10 000	3 158
20 000	5 080

- ✓ *Työryhmän käsityksen mukaan eri ammateissa toimivien henkilöiden yhdenvertaisuuden kannalta olisi tärkeää, että myös urheilijoilla olisi mahdollisuus saada perusturvaetuuksien lisäksi ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa. Toisaalta urheilijoiden työttömyysriski on urheilu-uran aikana eri luonteinen kuin muilla työntekijöillä. Työryhmä ei ehdota muutoksia työttömyysturvaa koskeviin säädöksiin.*

5 TYÖRYHMÄN KANNANOTOT JA EHDOTUKSET

Yleisen työeläkejärjestelmän ja urheilijan vanhuudenturvan vertailua

Urheilijoiden vakuuttaminen yleisessä työeläkejärjestelmässä - vaihtoehto nykyiselle urheilijalain mukaiselle vanhuudenturvalle

Työryhmä on selvittänyt kuvatulla tavalla vaihtoehtoja nykyiselle urheilijalain mukaiselle vanhuudenturvalle. Eri ammateissa toimivien henkilöiden yhdenvertaisuuden kannalta työryhmässä on nähty tärkeänä, että urheilijoilla on mahdollisuus saada vanhuuden turvaksi maksettavien perusturvaetuuksien lisäksi ansioeläkettä urheilun aikaisista ansioista. Tämä on nykyään järjestetty urheilijalain mukaisella vanhuudenturvavakuutuksella. Mikäli yleisen työeläkejärjestelmän soveltaminen ulotettaisiin urheilijoihin, tarkoittaisi se urheilun vakuutusmaksumenojen merkittävää nousua nykyisestä. Muun muassa siitä syystä johtuen työryhmä ei ehdota työeläkelakien soveltamisalan ulottamista urheilijoihin, vaan tämän sijaan nykyiseen urheilijalakiin ehdotetaan tehtäväksi jäljempänä ehdotetut muutokset.

Työtapaturmaturvan ja urheilijan tapaturmaturvan vertailua

Työryhmä toteaa, että urheilijoiden tapaturmaturva nykyisen urheilijalain kautta järjestettynä on suppeampi, kuin tapaturmavakuutuslain mukainen vakuutusturva muilla työntekijöillä ja yrittäjillä eikä yhdenvertaisuus näin ollen toteudu eri työntekijäryhmien kohdalla. Mikäli tapaturmavakuutuslain soveltaminen ulotettaisiin urheilijoihin, tarkoittaisi se urheilun vakuutusmaksumenojen merkittävää nousua nykyisestä. Kustannusrasitusta voitaisiin pienentää tapaturmavakuutuslain erityissäännöksiin, mutta tällöin urheilijat olisivat jälleen omana ryhmänään. Muun muassa näistä syistä johtuen työryhmä ei ehdota tapaturmavakuutuslain soveltamisalan ulottamista urheilijoihin, vaan tämän sijaan nykyiseen urheilijalakiin ehdotetaan tehtäväksi jäljempänä ehdotetut muutokset.

Apurahansaaajat

Työryhmä katsoo, että urheilija-apurahojen vakuuttaminen ei ole nykytilanteessa taroituksenmukaista, koska urheilijat on vakuutettu tapaturman ja vanhuuden varalta urheilijalain mukaisesti.

Urheilijoiden vanhuudenturvan järjestäminen eläkekassassa

Työryhmä katsoo, että urheilijalain mukaisen vanhuuseläkkeen järjestäminen eläkekassassa olisi mahdollista maksuperusteisena lisäeläkejärjestelynä edellyttäen, että kassan tulee hyväksyä osakkaaksi kaikki vakuuttamisvelvolliset ja urheilijat, joilla on oikeus urheilijalain mukaiseen vakuutukseen. Lisäksi työnantajien ja erityisesti yksilöurheilijoiden vastuiden rajaamiseksi eläkekassassa järjestettävän vanhuudenturvan tulisi olla sellainen, että osakkaiden vastuu rajoittuu urheilijalain mukaisen vakuutusmaksun suorittamiseen. Urheilijalaissa säädettäisiin vanhuuseläkkeen maksuajan vähimmäispituudeksi 10 vuotta. Jatkovalmistelun yhteydessä tulee lisäksi selvittää mahdollisuus siirtää eläkekassaan muodostunut vapaakirja henkivakuutusyhtiöön. Työryhmä pitää tärkeänä, että asian jatkovalmistelu käynnistetään aiemmin laaditun urheilijan eläkekassa-asiaa koskevan esitysluonnoksen pohjalta.

Erillislakiin liittyvät kysymykset

Vakuuttamiskausi

Työryhmän näkemyksen mukaan esitetty malli ei välttämättä toisi ratkaisua vakuuttamisvelvollisuuden osalta esitettyihin keskeisiin ongelmiin. Lisäksi malli voisi tehdä nykyisistä vakuuttamissäännöksistä jopa nykyistä monimutkaisempia. Työryhmä ehdottaa, että voimassa olevan lain sanamuotoa täsmennetään vakuuttamiskautta koskevalta osalta muuttamatta nykytilaa sisällöllisesti.

Urheilijan vakuutusturvan toteutumisen turvaaminen

Työryhmä ehdottaa, että urheilijalaisissa säädettäisiin ilmoitusvelvollisuudesta työryhmän pohtiman mallin mukaisesti.

Tapaturmakorvausten yhteensovitus

Työryhmä toteaa, että asia on monitahoinen eikä esille tuotuihin epäkohtiin ole löydetty toimivaa ratkaisua.

Sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisaika

Työryhmä ehdottaa urheilijalain sanamuotoa täsmennettäväksi siten, että urheilijalle voitaisiin myöntää urheilijalain mukainen tapaturmaeläke muiden edellytysten täytyessä myös niissä tilanteissa, joissa sairausvakuutuslain mukainen sairauspäivärahan enimmäisaika ei jostain syystä täyty.

Vakuuttamisikäraja

Työryhmä ehdottaa, että vakuuttamisikärajaksi säädetään urheilijalain mukaisen vanhuuseläkeiän täytyminen.

Ammattitaudit

Työryhmä toteaa, että ammattitautien korvaaminen vaatisi muun muassa ammattitautikäsittelyn määrittämistä, mikä olisi urheiluammattien osalta hankalaa ottaen huomioon esimerkiksi useat eri urheilulajit ja ammattiurheilusta aiheutuva rasitus. Ammattitautikorvausten kustannusvaikutuksista ei myöskään ole esitettävissä luotettavia arvioita. Nämä syyt huomioon ottaen työryhmä ei ehdota ammattitautikorvausten sisällyttämistä urheilijalakiin.

Eläkeikä

Työryhmä ehdottaa, että urheilijalain mukaisen vanhuuseläkkeen alkaminen sidotaan työeläkelakien mukaisen vanhuuseläkkeen alaikärajaan.

Sairausvakuutuksen päiväraha

Työryhmä näkee urheilijoiden ja urheilutyöntekijöiden näkökulmasta perusteltuna ehdottaa, että urheilijarahastoon siirrettävä palkka huomioitaisiin sairauspäivärahan perusteena urheilurahastoon siirrettäessä, mutta ei varoja rahastosta nostettaessa. Urheilijarahastoon siirrettävän palkan osalta urheilijan tulisi myös maksaa päivärahamaksua.

Työttömyysturva

Työryhmän käsityksen mukaan eri ammateissa toimivien henkilöiden yhdenvertaisuuden kannalta olisi tärkeää, että myös urheilijoilla olisi mahdollisuus saada perusturvaetuuksien lisäksi ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa. Toisaalta urheilijoiden työttömyysriski on urheilu-uran aikana eri luonteinen kuin muilla työntekijöillä. Työryhmä ei ehdota muutoksia työttömyysturvaa koskeviin säädöksiin.

LIITTEET

ETK 17.10.2013

Esimerkki: Urheilijan työkyvyttömyyseläke

Urheilija 1

Syntynyt 10.7.1985

Tulee TyEL:n mukaisesti työkyvyttömäksi vuonna 2013

Työkyvyttömyyseläke alkaa sairauspäivärahan ensisijaisuusajan (300 pv) jälkeen.

ikä	vuosi	Vuosiansio nykyindeksitasossa
20	2005	30 000
21	2006	32 000
22	2007	50 000
23	2008	60 000
24	2009	110 000
25	2010	180 000
26	2011	190 000
27	2012	195 000
28	2013	tk-eläketapahtuma
63	2048	

TyEL:n mukainen työkyvyttömyyseläke:

Ansaittu eläke 2005–2012

1 009,79 e/kk

Ansaittu eläke tarkistettuna elinaikakertoimella: $1\,009,79 \times 0,97914$

988,73 e/kk

Tarkasteluajan ansiot (Eläketapahtumaa edeltävän viiden vuoden ansiot)

735 000 e

Tulevan ajan ansio (Tarkasteluajan ansiot / 60 kk)

12 250 e/kk

Tuleva aika eläketapahtumavuoden alusta 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun

403 kk

Tulevan ajan eläke: $12\,250 \text{ e/kk} \times 1,5 \% / 12\text{kk} \times 403 \text{ kk}$

6 170,94 e/kk

Työkyvyttömyyseläke: $988,73 + 6\,170,94$

7 159,66 e/kk

TyEL + urheilijan tapaturmavakuutus:

Laskelmassa on oletettu, että urheilijoita koskisi nykyisin kaltainen urheilijan tapaturmavakuutus, jonka etuudet olisivat LITA-etuuksien tapaan TyEL-eläkkeestä vähennettäviä ensisijaisia etuuksia. Urheilijalle myönnetään TyEL:n työkyvyttömyyseläke syystä riippumatta, jos työkyvyttömyys on TyEL:n määritelmän mukainen. Jos urheilutapaturma aiheuttaisi tällaisen työkyvyttömyyden, urheilijalle myönnettäisiin sekä TyEL:n työkyvyttömyyseläke että urheilijan tapaturmavakuutuksen mukainen korvaus.

Urheilijalain mukainen pysyvä tapaturmaeläke: $33\,400 \text{ e} \times 0,85 / 12 \text{ kk} = 2\,365,83 \text{ e/kk}$

$7\,159,66 \text{ e/kk} - 2\,365,83 \text{ e/kk} = 4\,793,83 \text{ e/kk}$

TyEL:n työkyvyttömyyseläkettä maksetaan: 4 793,83 e/kk

Urheilijalain tapaturmaeläkettä maksetaan: 2 365,83 e/kk

TyEL:n työkyvyttömyyseläke muuttuu samansuuruiseksi vanhuuseläkkeeksi 63-vuotiaana. Urheilijan tapaturmaeläkettä maksetaan 65-vuotiaaksi asti. Siten 65-vuotiaana ensisijaisten etuuksien vähennys tehtäisiin uudestaan ja tästä eteenpäin TyEL:n vanhuuseläkettä maksettaisiin 7 159, 66 e/kk.

Urheilija 2

Syntynyt 10.7.1985

Tulee TyEL:n mukaisesti työkyvyttömäksi vuonna 2013

Työkyvyttömyyseläke alkaa sairauspäivärahan ensisijaisuusajan (300 pv) jälkeen.

ikä	vuosi	Vuosiansio nykyindeksitasossa
20	2005	25000
21	2006	25000
22	2007	30000
23	2008	30000
24	2009	32000
25	2010	32000
26	2011	35000
27	2012	35000
28	2013	tk-eläketapahtuma
63	2048	

Ansaittu eläke 2005–2012	291,24 e/kk
Ansaittu eläke tarkistettuna elinaikakertoimella: 291,24 x 0,97914	285,16 e/kk
Tarkasteluajan ansiot (Eläketapahtumaa edeltävän viiden vuoden ansiot),	164 000 e
Tulevan ajan ansio (Tarkasteluajan ansiot / 60 kk)	2 733,33 e/kk
Tuleva aika eläketapahtumavuoden alusta 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun	403 kk
Tulevan ajan eläke: 2 733,33 e/kk x 1,5%/12kk x 403 kk	1 376,92 e/kk
Työkyvyttömyyseläke: 285,16 e/kk + 1 376,92 e/kk	1 662,08 e/kk

TyEL + urheilijan tapaturmavakuutus:

Laskelmassa on oletettu, että urheilijoita koskisi nykylain kaltainen urheilijan tapaturmavakuutus, jonka etuudet olisivat LITA-etuuksien tapaan TyEL-eläkkeestä vähennettäviä ensisijaisia etuuksia. Urheilijalle myönnetään TyEL:n työkyvyttömyyseläke syystä riippumatta, jos työkyvyttömyys on TyEL:n määritelmän mukainen. Jos urheilutapaturma aiheuttaisi tällaisen työkyvyttömyyden, urheilijalle myönnettäisiin sekä TyEL:n työkyvyttömyyseläke että urheilijan tapaturmavakuutuksen mukainen korvaus.

Urheilijalain mukainen pysyvä tapaturmaeläke: 33 400 e x 0,85 /12 kk = 2 365,83 e/kk

1 662,08 e/kk – 2 365,83 e/kk = -703,75 e/kk

TyEL:n työkyvyttömyyseläkettä ei jää maksettavaksi.

Urheilijalain tapaturmaeläkettä maksetaan: 2 365,83 e/kk

TyEL:n työkyvyttömyyseläke muuttuu samansuuruiseksi vanhuuseläkkeeksi 63-vuotiaana. Urheilijan tapaturmaeläkettä maksetaan 65-vuotiaaksi asti. Siten 65-vuotiaana ensisijaisten etuuksien vähennys tehtäisiin uudestaan ja tästä eteenpäin TyEL:n vanhuuseläkettä maksettaisiin 1 662,08 e/kk.

TYEL JA YEL VRT. LAKI URHEILIJAN TAPATURMA- JA ELÄKETURVASTA

	TYEL	YEL	URHEILIJAVAKUUTUS vanhuudenturva
VAKUUTTAMINEN			
Vakuuttamisvelvollisuus	Työnantajalla	Yrittäjällä	Urheiluseuralla tms. yhteisöillä
Pakollisesti vakuutetut	Työntekijät	Yrittäjät	Sopimusurheilijat, pääsääntöisesti joukkueurheilijat
Vakuuttamisraja € vuonna 2013	Ansiot vähintään 55,59 / kuukausi	Arvioitu työtulo on vähintään 7 303,99 / vuosi. Työtuloa ei vahvisteta 165 875 euroa suuremmaksi.	10690 / vuosi
Vakuuttamisikäraja	18-67 v.	18-67 v.	Alle 43 v.
Vapaaehtoinen vakuutus	Mahdollinen tietyin edellytyksin ulkomaantyössä	Mahdollinen jos yrittäjän arvioitava työtulo jää alle säädetyn määrän sekä vanhuuseläkkeen tai varhennetun vanhuuseläkkeen rinnalla	Mahdollinen yksilöurheilijalle, jos hän saa pääsääntöisesti Suomessa harjoittamastaan urheilemisesta vuodessa veronalaista tuloa vähintään 10690 euroa / vuosi
Vakuutuksen myöntäjä	Eiäläitos	Eiäläitos	Henkivakuutusyhtiö
Vakuutuksen myöntämispakko	On	On	Ei

Vakuutusmaksut	Vuonna 2013 yhteensä 22,8 % palkoista, josta työntekijän osuus alle 53 v. 5,15 % ja vähintään 53 v. 6,50 % (53 v. täyttämistä seuraavan kuukauden alusta)	Vuonna 2013 alle 53 v. 22,50 % työtulosta ja vähintään 53 v. 23,85 % (53 v. täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta)	4,5 % palkasta tai sovitusta vuosityöansiosta
Vakuuttamaton työ	Eiäkettä karttuu vain vakuutettua työstä, mahdollinen pakkovakuuttaminen	Kuten Tyel	Eiäke vain vakuutetusta urheilusta, vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönyt urheiluseura tms. yhteisö on velvollinen kustantamaan urheilijalle laiminlyönnin vuoksi saamatta jääneen turvan
TURVAN SISÄLTÖ			
Etuudet	Vanhuseläke, osa-aikaeläke, työkyvyttömyyseläke, kuntoutusetuudet ja perhe-eläke	Vanhuseläke, osa-aikaeläke, työkyvyttömyyseläke, kuntoutusetuudet ja perhe-eläke	Vanhuseläke
Vanhuseläke	Joustava eiäkeikä 63-68 v., eläke maksetaan jatkuvana kuukausieläkkeenä, \geq 50 euron kuukausieläke voidaan maksaa myös kertosuorituksena	Kuten Tyel	Eiäkeikä 65 v., ei tarkempia säädöksiä vakuutuksen ehdoista, etuuden maksamisesta tai tarkistamisesta

Eläkkeen perusteena olevan työansion / työtulon käsite	Palkka, tulospalkkio tai muu vastike, joka on maksettu tai sovittu maksettavaksi korvaussena työstä sekä eräät palkkatomalta ajalta saadut etuudet	Kokonaistyötuolo, jonka pohjana on yrittäjälle vahvistettu työtulo ja jossa otetaan huomioon myös työeläkevakuutusmaksun joustot sekä maksettomat työeläkevakuutusmaksut	Pääasiallisesti Suomessa harjoitetusta urheilimisesta saatu veronalainen palkka / veronalaista tuloa vastaava sovittu vuosityöansio
Eläkkeen karttuminen	1,5 % 18-52 v., 1,9 % 53-62 v. ja 4,5 % 63-67 v. eläkkeen perusteena olevasta työansioista	Kuten Tyel	Ei lakisääteistä karttumaa, eläkkeen määrä perustuu maksettuihin vakuutusmaksuihin
Lakisääteinen indeksiturva	Kyllä, työuran aikaiset palkat ja työtulot tarkistetaan palkkaker-toimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon sekä maksussa oleva työeläke tarkistetaan vuosittain työeläkeindeksin muutoksen mukaan	Kuten Tyel	Ei lakisääteistä indeksiturvaa. Vakuutussäästöjä voidaan hyvyttää sopimuksen mukaisella korolla sekä lisäksi mahdollisesti myönnettävät asiakashytykset voivat kasvattaa vakuutussäästöjä.
JÄRJESTELMÄ	Etuusperusteinen (eläkkeen saamisen edellytykset ja määrä on laissa säädetty)	Etuusperusteinen	Maksuperusteinen (vakuutusmaksu ennalta määritelty ja eläkettä maksetaan kertyneistä varoista)
Rahoitus	Vakuutusmaksut ja sijoitustoiminnan tuotot	Vakuutusmaksut ja valtion osuudet	Vakuutusmaksut
Toimeenpano	Työntekijän eläkelaki ja hallintolaki	Yrittäjän eläkelaki ja hallintolaki	Vakuutusopimuslaki

Muutoksenhaku	Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta -> Vakuutusoi-keus	Kuten Tyel	Käräjäoikeus -> Hovioikeus -> Korkein oikeus
Kustannukset	Eiäkkeit, hallintokulut, oikeus-hallintomaksu	Eiäkkeit, hallintokulut, oike-ushallintomaksu	Eiäkkeit ja sopimuksen mu-kaiset kulut. Tyypillisesti va-kuutusmaksuista peritään maksupalkkio, vakuutussääs-töistä hoitopalkkio sekä elä-keajalla hoitopalkkio, joka on huomioitu maksettavan eläk-keen määrässä.

TAPATURMAVAKUUTUSJÄRJESTELMÄ JA LAKI URHEILIJAN TAPATURMA- JA ELÄKETURVASTA (VERTAILU)

	TYÖTAPATURMAVAKUUTUS	URHEILIJAVAKUUTUS tapaturmaturva
VAKUUTTAMINEN:	Tapaturmavakuutuslaki (TapVakL)	Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta (urheilijalaki)
Vakuuttamisvelvollisuus	Työnantajalla	Urheiluseuralla
Pakollisesti vakuutetut	Työntekijät (yrityksen osaomistajat ja yhtiömiehet tietyin edellytyksin, eräät muut ryhmät)	Joukkueurheilijat
Vakuuttamisraja	Vakuutus otettava työntekijöille, kun työnantajan teettämien työpäivien kokonaismäärä on yli 12 kalenterivuoden aikana. Työntekijällä on kuitenkin aina oikeus korvaukseen sattuneen työtapaturman tai ilmenneen ammattitautin johdosta.	Urheilijalle otettava urheilijalain mukainen vakuutus, jos urheilijan ja Suomessa urheilutoimintaa harjoittavan urheiluseuran/muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön välillä on sovittu, että urheilija saa pääasiallisesti Suomessa harjoitetusta urheilemisesta veronalaista palkkaa vuodessa tai vuotta lyhyemmässä pelikaudessa vähintään 10 690 e (vuonna 2013). HE perusteluiden mukaan vakuuttamisvelvollisuutta arviotaessa huomioidaan myös rahasto-osuus sekä maksetut bonukset. Mainostuloja ei huomioida.
Vakuuttamisikäraja	Ei ala- tai ylärajaa	Siihen asti, kun urheilija täyttää 43 vuotta
Vapaaehtoinen vakuutus	Yrittäjät ja eräät muut ryhmät voidaan vakuuttaa TapVakL 57§:n mukaisella vapaaehtoisella työajan vakuutuksella. Tapaturmaturva voidaan ottaa myös vapaa-ajalle, sekä työntekijöille että vapaaehtoisesti vakuutetuille yrittäjille (vapaa-ajan tapaturmat). Yrittäjien osalta korvaukset ovat yleensä samat kuin pakollisessa vakuutuksessa. Joitakin korvausrajoituksia laissa ja yhtiöiden ehdoissa vapaa-ajan osalta.	Yksilöurheilijalla on oikeus saada urheilijalain mukainen vakuutus, jos hän saa pääasiallisesti Suomessa harjoittamastaan urheilemisesta vuodessa veronalaista tuloa vähintään 10 690 e (vuonna 2013).

Vakuutuksen myöntäjä	Vahinkovakuutusyhtiö	Vahinkovakuutusyhtiö
Vakuutuksen myöntämispakko	On	Ei
Vakuutusmaksut	Vakuutusyhtiökohtainen hinnoittelu. Yhtiöt päättävät laskuperusteissaan itse miten maksut määrätään huomioiden kuitenkin maksuja koskevat säännökset TapVakL 35 §, 35 a § -35 g § (mm. kohtuus- ja turvaavuusperiaate). Maksuun vaikuttavat keskeisesti palkkasumma ja vakuutetun työn riski. Palkkasummaan lueuttavia työansioita ovat palkka, tulospalkkio tai muu vastike, joka on maksettu tai sovittu maksettavaksi korvauksena työstä (TapVakL 35b§).	Vakuutusyhtiökohtainen hinnoittelu. Yhtiöt itse päättävät miten maksut määrätään. Laissa ei tarkempia maksua koskevia säännöksiä ainoastaan 13§, jonka mukaan maksun tulee olla kohtuullisessa suhteessa aiheutuviin kustannuksiin huomioiden ao lajin tapaturmariski.
Vakuuttamaton työ	Tapaturmavakuutuslaitosten liitto korvaa tapaturmat/ammattitaudit, jos työnantajalla ei ole ollut vakuuttamisvelvollisuutta tai velvollisuus on laiminlyöty. Vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyönyt työnantaja on velvollinen suorittamaan TVL:lle maksun, joka vastaa kohtuulliseksi katsottavaa vakuutusmaksua enintään nelinkertaisena siltä ajalta, jota laiminlyönti koskee tai max.kulmassa olevalta ja kolmelta viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta. Mikäli vakuutusmaksujen laiminlyönnin aikana on sattunut tapaturma, peritään työnantajalta lisäksi työtaturman korvaukset tiettyyn summaan asti (omavastuuosuus, vuoden 2012 tasossa 2 160 e).	Vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönyt seura on velvollinen kustantamaan urheilijalle laiminlyönnin vuoksi saamatta jääneen vakuutus- turvan.
TURVAN SISÄLTÖ:		
Korvattavat vahinkotapahtumat	Työtaturmat, ammattitaudit	Tapaturmat, vanhuuden turva

Ammattitauti	<p>Ammattitautilla tarkoitetaan sairautta, joka työssä todennäköisesti on pääasiallisesti aiheutunut fyysikaalisista, kemiallisista tai biologisista tekijöistä. Erikseen säädetään jännetupentulehduksen ja olkaluun sivunastan tulehduksen sekä rannekanavaoireyhtymän korvaamisesta ammattitautina. Korvataan myös muun kuin ammattitautiksi katsottavan sairauden olennainen paheneminen pahenemisen ajalta (ammattitautilaki 1:2).</p>	<p>Ei korvata ammattitauteja</p>
Työtapaturma	<p>Työtapaturmalla tarkoitetaan tapaturmaa, joka aiheuttaa en vammaan tai sairauteen on kohdannut työntekijää: 1) Työssä 2) työstä johtuvissa olosuhteissa: a) työpaikalla tai työpaikkaan kuuluvalla alueella; b) matkalla asunnosta työpaikalle tai päinvastoin; tai c) hänen ollessaan työnantajan asioilla; tai yrittäessään varjella/pelastaa työnantajan omaisuutta tai, työtöimintansa yhteydessä, ihmishenkeä.</p>	<p>Korvataan tapaturma, joka sattuu urheilijalle ennen kuin hän täyttää 43 v lajille ominaisissa olosuhteissa:1) peli- tai urheilusuorituksen yhteydessä;2) ohjatussa, valvotussa tai harjoitteluhjelman mukaisessa harjoittelussa;3) urheilijan ollessa siirtymässä asunnoltaan tai majoitustiloista kilpailu-, peli- tai harjoittelupaikalle tai sieltä takaisin;4) peli-, kilpailu- tai harjoitusmatkoilla matkaohjelman mukaisessa toiminnassa;5) hänen toimiessaan urheiluseuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön määräyksestä seuran tai yhteisön edustajana edustilaisuudessa taikka matkalla tällaiseen tilaisuuteen tai sieltä takaisin.</p>

<p>Työtaturman laajennukset</p>	<p>TapVakL 4§:n 2 mom mukaan työtaturmana korvataan myös vamma tai sairaus, joka on syntynyt lyhyenä, enintään yhden vuorokauden pituisena aikana ja jota ei korvata ammatitautina. Näitä ovat: hiertymä tai hankauma, syövyttävän aineen aiheuttama vamma, terveydelle vaarallisten kaasujen hengittämisestä aiheutunut vamma, ilmanpaineen huomattavan vaihtelun aiheuttama vamma, tavallisuudesta poikkeavan lämpötilan aiheuttama paleltuminen, auringonpistos tai muu sellainen vamma, jatkuvasta tai tavan takaa toistuvasta taikka työntekijälle poikkeuksellisesta puristuksesta aiheutunut kynnärpään tai polvilumpion tulehdus ja työliikkeen aiheuttama muusta viasta, vammasta tai sairaudesta johtumaton lihaksen tai jänteen kipeytyminen. Työtaturman seurauksena korvataan myös muun kuin työtaturmavamman/sairauden olennainen paheneminen, kun paheneminen on tod.näk. aiheutunut työtaturmasta (TapVakL 4:4)</p>	<p>Tapaturmana korvataan myös kuormittavaa yksittäisiä liikettä suoritettaessa ilman tapaturmaa äkillisesti tapahtunut lihaksen tai jänteen kipeytyminen.</p>
<p>Korvauseuudet</p>	<p>Tapaturmavakuutuslaissa määritellään tyhjentyvästi suoritettavat korvaukset eikä niistä voi sopia toisin. Sh-kulut, päiväraha, tapaturmaeläke, haittaraha, lisät, koutous (lääkinnällinen ja ammatillinen), korvaus kodinhoidon kustannuksista, hautausapu, perhe-eläke</p>	<p>Urheilijalaissa määritellään tyhjentyvästi suoritettavat korvaukset eikä niistä voi sopia toisin. Sh-kulut, tapaturmaeläke, haittaraha, lisät, koutous (lääkinnällinen ja ammatillinen), korvaus kodinhoidon kustannuksista, hautausapu, perhe-eläke</p>

<p>Korvauksen perusteena käytettyä vuosityöansio (VTA)</p>	<p>Työntekijän VTA määritellään pääsääntöisesti tapaturmahetken/ammatitautiin ilmenemisaikojen kohdan vakiintuneen ansiotason perusteella. Jos työntekijän ansiotapaturmahetkellä poikkeavat vakiintuneesta ansiotasosta, VTA arvioidaan vakiintuneen ansiotason mukaiseksi. Jos vakiintunut ansiotaso jää alle laissa säädetyn rajan, käytetään minimi VTA (12 220 e vuonna 2013). VTA:n luetaan rahapalkan lisäksi muu työstä saatu veronalainen vastike, kuten esimerkiksi luontaiset. Yrittäjän VTA sovitetaan vakuutusta tehtäessä (oltava kuitenkin väh. minimi VTA).</p>	<p>Joukkueurheilijan VTA pidetään tapaturman sattuessa voimassa olleessa sopimuksessa sovittua palkkaa vuodelta tai pelikaudelta, jona tapaturma sattui. Vuosityöansioon lasketaan mukaan lisäksi palkka, jonka urheilija sai samalta vuodelta tai pelikaudelta mainittua sopimusta edeltäneen sopimuksen perusteella. VTA määrä voi olla kuitenkin enintään 111 330 e (vuonna 2013). Pysyvän työkyvyttömyyden ajalta maksettavan tapaturmaeläkkeen perusteena käytetään edellä mainitusta poiketen 33 400 euron VTA:a (vuonna 2013). Yksilöurheilijan VTA sovitetaan urheilijan ja vakuutusyhtiön välillä vastaamaan urheilijan urheilemisesta jatkuvasti saamaa veronalaista tuloa. Joukkueurheilijaa koskevat edellä mainitut rajat koskevat myös yksilöurheilijaa.</p>
<p>Päiväraha</p>	<p>Työkyvyttömyyden perusteella maksetaan päivärahaa, jos työkyvyttömyys kestävä vähintään kolme peräkkäistä päivää tapaturmapäivää lukuun ottamatta. Päivärahaa ei makseta tapaturmapäivältä. Päivärahaa maksetaan enintään yhden vuoden ajan tapaturmasta lukien ja kalenteripäiviltä. Päivärahan suuruus on neljän viikon ajan tapaturmapäivän jälkeen saman suuruinen kuin työntekijälle maksettu sairausajan palkka. Tällöin päiväraha maksetaan työntantajalle. Jos sairausajan palkkaa ei ole maksettu tuona aikana, päiväraha määräytyy tapaturmaa edeltäneiden neljän viikon työnansioiden perusteella. Neljän ensimmäisen viikon jälkeen päivärahan suuruus on 1/360. osa työntekijän vuosityöansioista. Voidaan maksaa myös osakorvauksena, jos työkyvyttömyys ja ansioiden aleneminen on osittaista. Työkyvyn alentuman tulee olla vähintään 10 %.</p>	<p>Ei makseta tapaturmavakuutuslain mukaista päivärahaa. Urheilijalla on oikeus SVL:n mukaiseen sairauspäivärahaan.</p>

<p>Tapaturmaeläke</p>	<p>Jos tapaturma vielä vuoden kulluttua sen sattumisesta aiheuttaa työkyvyttömyyttä, ansionmenetykskorvaus maksetaan tapaturmaeläkkeenä. Täysi tapaturmaeläke on 85 % VTA:sta alle 65-vuotiaalle ja 65 vuotta täyttäneelle 70 % VTA:sta. Tapaturmaeläke voidaan maksaa myös osakorvauksena, jos työkyvyttömyys ja ansioiden aleneminen on osittaista. Työkyvyn alentuman tulee olla vähintään 10 %. Työkyvyn arvioinnissa lähtökohtana on vahingoittuneen jäljellä oleva kyky hankkia ansiotuloja. Työkyvyn heikentymisen tulee olla seurausta tapaturmavammasta tai ammattitaudista eikä muusta tapaturmasta riippumattomasta sairaudesta tai vammasta. Kuntoutusmahdollisuudet selvitetään aina ennen pysyvän eläkkeen myöntämistä.</p>	<p>Tapaturmaeläkettä maksetaan 1) urheilukyvyttömyyden johdosta kolmessa tilanteessa: 1) hoidon ajalta, 2) kuntoutustoimenpiteisiin osallistumisen ajalta ja 3) kuntoutuksen päätyttyä. Eläkettä maksetaan yhteensä 5 vuoden ajalta KELA:n sairauspäivärahan enimmäisajan täytyttyä. Urheilijalla on oikeus tapaturmaeläkkeeseen 2) pysyvän työkyvyttömyyden johdosta, jos hän on ennen 43 vuoden iän täyttämistä tullut tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden johdosta pysyvästi kykenemättömäksi jatkamaan urheilamista ja hänen kykynsä ansiotulojen hankkimiseen muulla työllä on pysyvästi heikentynyt vähintään 3/5:lla arvioituna suhteessa pysyvän työkyvyttömyyden perusteena käytettävään vuosityöansiioon. Työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon urheilijan jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota hänen voidaan kohtuudella edellyttää tekevän. Tällöin otetaan huomioon myös urheilijan koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat. Tapaturmaeläkkeen maksamisen edellytyksenä on, että urheilijan kuntoutusmahdollisuudet on selvitetty. Eläkettä maksetaan aikaisintaan KELA:n sairauspäivärahan enimmäisajan täyttymisestä ja enintään siihen saakka, kunnes urheilija täyttää 65 vuotta. Eläkkeen määrä on 85% urheilijan VTA:sta.</p>
<p>Kuntoutus</p>	<p>Korvataan lääkinällinen ja ammatillinen kuntoutus (laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta "kuntoutuslaki") Kuntoutuslaissa on määritely tyhjentävästi korvaukset.</p>	<p>Korvataan kuntoutuslain mukaiset lääkinällisen ja ammatillinen kuntoutuksen toimenpiteet. Korvausta ei kuitenkaan makseta enää sen jälkeen, kun urheilijan oikeus tapaturmaeläkkeeseen urheilijalain mukaan on päättynyt.</p>

<p>Sairaanhoito</p>	<p>Korvataan työtapaturman/ammatitautiin takia tarpeellisen sairaanhoito tarpeettomia kustannuksia välttäen sekä julkisella että yksityisellä terveydenhoitosektorilla annettuna (TapVakl 15, 15 a ja 15 b). Maksusitoumus tarvitaan jatkohoitoon ja vakuutuslaitoksella on oikeus ohjata valitsemaansa jatkohoitopaikkaan. Julkisella sektorilla annettua sairaanhoidosta maksetaan ns. täyskustannusmaksua hoitoa antaneelle yksikölle ja sillä on ilmoitusvelvollisuus hoidosta vakuutuslaitokselle. Tutkimuskulut korvataan vaikka vamma/sairaus ei osoittautusikaan korvattavaksi.</p>	<p>Sairaanhoito korvataan TapVakL:n mukaisesti. Korvausta ei kuitenkaan makseta enää sen jälkeen, kun urheilijan oikeus tapaturmaeläkkeeseen urheilijalain mukaan on päättynyt. TÄKY- menettelyä ei sovelleta pysyvän työkyvyttömyyden aiheuttaneen vamman/sairauden hoidon kustannuksiin. Maksusitoumusmenettely yksityisenä annettun hoidon osalta. Tutkimuskulut korvataan kuten TapVakL:ssa.</p>
<p>Haittaraha</p>	<p>Korvaus vamman/sairauden aiheuttamasta pysyväästä haitasta. Haittarahan suuruus määräytyy haittaluokan ja vakiomääräisen minimiVTA:n perusteella laissa olevan taulukon mukaisesti. Lisäksi vahingoittuneen ikä ja sukupuoli vaikuttaa korvauksen määrään. Ansiotuloilla tai muilla yksilöllisillä olosuhteilla ei ole merkitystä korvausta määrittäessä. Haittaluokkia on yhdestä kahteenkymmeneen ja ne on määritelty STM:n asetuksessa haittaluokitukselta. Haittaraha maksetaan 1-10 luokissa kertakorvauksena ja 11-20 luokissa työntekijän valinnan mukaan kertakorvauksena tai jatkuvana.</p>	<p>Korvataan kuten TapVakL.</p>
<p>Haitta- ja vaatelisä, korvaus kordinhoitokustannuksista</p>	<p>Haittalisää maksetaan, jos työntekijä on vamman/sairauden vuoksi joutunut niin avuttomaan tilaan, ettei hän voi tulla toimeen ilman toisen henkiön apua tai, jos vaikea vamma tai sairaus muutoin aiheuttaa poikkeuksellista haittaa. Haittalisäluokkia on 3. Vaatelisää maksetaan, jos proteesi tai tukisidos, jonka käyttö johtuu tapaturmavammasta tai sairaudesta, aiheuttaa vaattiden erityistä kulumista. Vaatelisäluokkia on 2. Jos Työntekijä ei pysty hoitamaan kotiaan, korvataan kohtuullinen korvaus tästä johtuvista välttämättömistä lisäkustannuksista. Kodinhoidolla tarkoitetaan siivousta, lastenhoitoa, pyykinpesua ja vastaavia tehtäviä.</p>	<p>Korvataan kuten TapVakL. Korvausta ei kuitenkaan makseta enää sen jälkeen, kun urheilijan oikeus tapaturmaeläkkeeseen on päättynyt.</p>

Perhe-eläke ja hautausapu	Työntekijän kuoleman johdosta maksetaan lapsen- ja leskeneläkettä. Kuolinpesälle suoritettava hautausapu on vuosittain muuttuva kiinteämääräinen korvaus.	Perhe-eläke korvataan kuten TapVakL:ssa, mutta perhe-eläkettä maksetaan enintään 10 vuoden ajan urheilijan kuolemasta. Perhe-eläkkeen perusteena käytetään urheilijain mukaista urheilijan VTA:ta. Hautausapua maksetaan kuten TapVakL:ssa.
Lakisääteinen indeksiturva (kalenterivuositain)	Säännös TapVakL 60§:ssä	Lisät ja hautausapu korotetaan kuten TapVakL:ssa (eli TYEL 98§ työeläkeindeksillä), haittarahan perusmäärä eli minimiVTA kuten TapVakL:ssa (eli TYEL 96§ palkkakertoimella).
	Tapaturmaeläke, jatkuvana maksettava haittaraha ja perhe-eläke korotetaan TYEL 98§ työeläkeindeksillä.	Urheilijain vakuuttamisrajat (1 ja 15§) sekä VTA rajat (11§) korotetaan TYEL 96§:n palkkakertoimella. Jatkuvana maksettava haittaraha korotetaan kuten TapVakL:ssä eli TYEL 98§ työeläkeindeksillä. Pysyvän työkyvyttömyyden perusteella maksettava tapaturmaeläke ja perhe-eläke korotetaan TYEL 98§ työeläkeindeksillä, enintään kuitenkin 4%:lla kalenterivuodessa. Urheilukyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä (max 5 v) ei koroteta iankaan.
JÄRJESTELMÄ		
Rahoitus	Rahoitetaan yksinomaan työnantajan suorittamin riskivastaavin vakuutusmaksuin. Järjestelmä on pääosin rahastoiva ja vain tietyt erät rahoitetaan ns. jakojärjestelmällä. Jakojärjestelmällä katetaan mm. kustannukset vakuuttamattomassa työssä sattuneista vahingoista, asuin- ja oleskelupaikan laitoksena aiheutuvat kustannukset, yhtiöiden kalenterivuonna maksamat mm. eläkkeiden indeksikorotukset, sh- ja kuntoutuskorvaukset 9 v jälkeen, suurvahinkokorvaukset. (TapVakl 60 b §)	Rahoitetaan yksinomaan vakuutusmaksuin.
Toimeenpano	Työtapaturmavakuutuksen toimeenpano on julkisen hallintotehtävän hoitamista ja sitä koskevat tapaturmavakuutuslain säännösten lisäksi myös mm. hallintolaki samoin kuin viranomaisia.	Suurelta osin urheilijain 16§:n viittaussäännöksiin sovelletaan mitä TapVakL:ssä säädetään. Myös hallintolaki yms.

Muutoksenhaku	Tapaturma-asioidenmuutoksenhakulautakunta -> Va- kuutus oikeus -> Korkein oikeus	Tapaturmaturvan osalta kuten TapVakL.
Kustannukset	Korvausmeno, yhtiöiden hoitokustannukset järjestelmän yläpidosta, muut erät mm. jakojärjestelmä ja työturvalli- suusmaksu, Tapaturmavakuutuslaitosten liiton toiminta (mi. korvauslautakunta), oikeushallintomaksu	Korvausmeno, yhtiöiden hoitokustannukset järjestelmän ylläpidosta

ERIÄVÄ MIELIPIDE AMMATTIURHEILIJOIDEN SOSIAALITURVATYÖRYHMÄN RAPORTIN KOHTAAN 4.3. APURAHANSAAJAT

Työryhmä katsoo raportissaan, että urheilija-apurahojen vakuuttaminen ei ole nykytilanteessa tarkoituksenmukaista, koska urheilijat on vakuutettu tapaturman ja vanhuuden varalta urheilijalain mukaisesti.

Urheilija-apurahojen saajat eivät kuulu tieteellistä ja taiteellista toimintaa harjoittavien apurahansaajien lakisääteisen eläke- ja muun sosiaaliturvan piiriin. Mielestäni tälle ei ole perusteita ja urheilijoiden eriyttäminen muista apurahan saajista ei ole oikeudenmukaista. Etenkin luovien alojen ammatinharjoittajat ovat työssään yksilöurheilijoiden kanssa hyvin samankaltaisessa tilanteessa. Urheilija-apurahat tulisi mielestäni hoitaa eläkevakuuttamisen osalta kuten muutkin apurahansaajat Maatalousyrittäjien Eläkelaitoksen (Mela) kautta.

Urheilija-apurahojen eläkevakuuttaminen Melan kautta ei mielestäni vaikuttaisi muuhun kokonaisuuteen eikä aiheuttaisi muospaineita raporttiin muilta osin. Sen sijaan näin olisi päästävissä yhdenvertaiseen kohteluun tieteen ja taiteentekijöiden kanssa, joille järjestelmä on ollut voimassa jo vuodesta 2009.

Urheilija-apurahoja koordinoi Opetus- ja Kulttuuriministeriö. Työryhmässä vierailut ministeriön edustaja suhtautui lähtökohtaisesti positiivisesti urheilija-apurahojen eläkevakuuttamiseen edellä mainituin järjestelyin. Samassa kokouksessa kutsuttuna ollut Maatalousyrittäjien Eläkelaitoksen edustaja totesi, että urheilijoiden liittäminen heidän järjestelmäänsä ei tuottaisi ongelmia. Nämäkin seikat osaltaan puoltavat urheilija-apurahojen eläkevakuuttamista.

Puollan omalta osaltani myös Jarmo Saarelan ja Mika Palmgrenin jättämiä eriäviä mielipiteitä.

Seinäjoella 4.12.2013

Olli-Pekka Karjalainen
Urheilijayhdistys Kilpa ry:n puheenjohtaja
Työryhmässä Suomen Huippu-urheilijoiden Unioni ry:n edustaja

www.jpy.fi

04.12.2013

ASIA Eriävä mielipide / ammattuurheilijoiden sosiaaliturvatyöryhmä

VIITE työryhmän lausunto

Jalkapallon Pelaajayhdistys r.y. esittää eriävän mielipiteen lausuntoon seuraavilta osin seuraavilla perusteilla:

Suomessa työoikeudellisten lakien soveltamisala on lähtökohtaisesti määräytynyt siten, että pääsääntöisesti muiden työoikeudellisten lakien soveltamisala määräytyy Työsopimuslain soveltamisalan kautta. Sen johdosta esimerkiksi työntekijäin eläkelain, tapaturmavakuutuslain ja työttömyysturvalain mukaiset normit olisivat koskeneet myös työsopimuslain mukaisessa työntekijäasemassa olevia urheilijoita. Myös oikeuskäytännössä joukkueurheilijan työoikeudellinen asema on vahvistettu useissa eri ratkaisuissa usean eri työoikeudellisten lakien osalta.

Urheilijoiden osalta tapaturmaturvan ja eläketurvan sisältö on toteutettu muihin työntekijäasemassa oleviin verrattuna suppeampana erityislainsäädännön kautta aivan kuten työryhmä toteaa. Työttömyysturvan osalta urheilijan työttömyysturvaan on tehty merkittäviä poikkeuksia erityisesti ansioon suhteutetun päivärahoituksen suhteen urheilijoiden vahingoksi. Työryhmä ei kuitenkaan ehdota sellaisia muutostoimenpiteitä, joiden perusteella urheilijoiden yhdenvertainen asema suhteessa muihin työntekijöihin nähden korjaantuisi.

Emme pidä sellaista lainsäädäntötilannetta ja -kehitystä toivottavana, jossa yhden työntekijäryhmän sosiaaliturva-asema on muihin työntekijäasemassa oleviin nähden heikompi. Tämä murentaa olennaisella tavalla erityisesti suomalaisen tapaturmavakuutusjärjestelmän kokonaisuutta, joka on säädetty nimenomaan kaikkien työntekijäasemassa olevien työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun pohjalte. Urheilijan tapaturmavakuutusjärjestelmässä olevat puutteet ovat mielestämme merkittävin puute urheilijan sosiaaliturvassa ja niitä olisi tarpeen korjata.

Erytyislainsäädännön tarpeen syyksi on mainittu taloudelliset syyt ja urheilun erityispiirteet. Kun erityislainsäädännön syntymisestä on kulunut jo 20 vuotta, katsomme sen olleen kohtuullinen aika urheilutalouden sopeuttamiselle siten, että urheilijat tulisi kohtuullisella aikavälillä siirtää ainakin ja vähintään yleisen

tapaturmavakuutuslain alle. Urheilussa ei myöskään ole sellaisia erityispiirteitä, joiden nojalla työoikeudellisessa asemassa olevien henkilöiden perusoikeutta tapaturmaturvaan pitäisi arvioida muutoin kuin muiden työntekijöiden. Yksilön kannalta lienee jossain määrin merkityksetöntä menettääkö henkilö esimerkiksi halvaantumisen vuoksi työkykynsä kokonaan urheilutyössä vai jossakin muussa työssä mutta yksilön kannalta ei ole merkityksetöntä, jos tuossa tilanteessa hänen toimeentulonsa tapaturman johdosta määräytyy hyvin eriarvoisesti.

Edellä kerrotulla perusteella katsomme, että työryhmän perusteellisen selvityksen johdosta lähtökohtana tulisi olla kaikkien työntekijäasemassa olevien yhdenvertainen kohtelu ja sitä kautta jollakin kohtuullisella ja sopivalla aikajänteellä erityislainsäädännön purkaminen ja siirtyminen yleiseen sosiaaliturvajärjestelmään tai ainakin tapaturmavakuutuslain alle .

Työttömyysturvalain mukaisen ansioon suhteutetun työttömyysturvan turvaamiseksi urheilijoiden osalta pitäisi mielestämme ryhtyä lainsäädäntötoimiin pikaisesti, koska urheilutoimijat ovat käsittääksemme valmiita maksamaan työttömyysturvasta johtuvat samat kustannukset kuin muutkin työnantajat eikä kustannusperustetta tässä yhteydessä voida perustella esteenä eikä työttömyyttä urheilun piirissä voida pitää erilaisena työttömyytenä kuin työttömyyttä muutenkaan.

Yksilöurheilijoiden osalta olemme sitä mieltä, että yksilöurheilijan asema eläkevakuuttamisen osalta on verrattavissa luovalla aloilla toimivien ns itsensä työllistäjien kanssa ja käytännössä heidän asemaa voi olla aika ajoin hankala rinnastaa yrittäjiin tai työntekijöihin. Tästä ja siitä syystä, kun urheilijalain mukainen vakuuttaminen on yksilöurheilijoille vapaaehtoista, olisi heidät perusteltua vakuuttaa ainakin apurahojen osalta esimerkiksi Melassa muiden apurahasaajien tavoin.

Turussa 4. päivänä joulukuuta 2013.

Mika Palmgren

OTL,VT

Jalkapallon pelaajayhdistys

Suomen Jääkiekkoilijat ry
Jarmo Saarela
Toiminnanjohtaja

Suomen Huippu-urheilijoiden Unioni ry
Jarmo Saarela
Puheenjohtaja

ERIÄVÄ MIELIPIDE AMMATTIURHEILIJOIDEN SOSIAALITURVATYÖRYHMÄN RAPORTIN KOHTAAN 4.7 TYÖTTÖMYYSTURVA

Työryhmä ei ehdota muutoksia työttömyysturvaa koskeviin säännöksiin. Tällä hetkellä urheilijoilla on oikeus ei-ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan samoin edellytyksin kuin muillakin työmarkkinoille tulevilla henkilöillä. Sen sijaan urheilijoilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan.

Jotta tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus toteutuisi, tulisi urheilijoilla olla oikeus ansiopäivärahaan. Aiemmin (parikymmentä vuotta sitten) ansiopäivärahan epääminen on voinut perustua urheilun erityispiirteisiin, mutta perusteet eivät päde enää ”tänä päivänä”.

Urheilijat ovat luonnollisesti valmiit maksamaan ansiopäivärahan rahoittamiseen liittyvät työttömyysvakuutusmaksut samalla tavoin kuin kaikki muutkin työntekijät.

Näkemykseni mukaan urheilijoilla pitäisi myös olla vastaavanlainen oikeus kuin kaikilla muillakin työntekijöillä saada ansiopäivärahaa.

Kokonaisuutena urheilijoita tulisi sosiaali- ja vakuutusturvan suhteen kohdella yhdenvertaisesti muiden työntekijäryhmien kanssa. Erityissäännösten soveltaminen urheilijoihin, etenkin kustannussyihin vedoten, ei voi olla tulevaisuudessa peruste jättää urheilijat merkittävästi vaatimattomamman sosiaali- ja vakuutusturvan alaisuuteen.

Kannatan lisäksi Urheilijayhdistys Kilpa ry:n puheenjohtaja Olli-Pekka Karjalaisen esittämää erillistä näkemystä raportin kohtaan 4.3 Apurahan saajat.

Helsingissä 4.12.2013

Jarmo Saarela

Eriävä mielipide

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry tukee Jalkapallon Pelaajayhdistys ry:n ja Suomen jääkiekkoilijat ry:n esittämiä eriäviä mielipiteitä.

Kuten työryhmän raportissakin todetaan, lainsäädännössä pitäisi pyrkiä eri työntekijäryhmien yhdenvertaiseen kohteluun. Erityissäännösten ylläpito pelkkien kustannussyiden nojalla ei pitkällä aikavälillä ole perusteltua.

Tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus edellyttävät, että urheilijoilla olisi oikeus ansiopäivärahaan samoin kuin muillakin työntekijöillä.

Helsingissä 4.12.2013

Ilkka Kaukoranta
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry